Ikt.sz.: 176/2026

Barcsi Szivárvány Óvoda,
Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola,
Fejlesztő Nevelést-Oktatást Végző Iskola, Kollégium,
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Némethné Bojtor Beáta
főigazgató

Tartalom

1. Az iskola nevelési programja 6

1.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai 6

1.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 13

1.3. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 15

1.4. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása 18

1.5. AKI program 19

1.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 20

1.7. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai 30

1.8. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység 31

1.9. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje 53

1.10. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel 54

1.11. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata 60

1.12. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai 64

1.13. A felvételi eljárás különös szabályai 65

2. Kollégium 68

2.1. A kollégiumi nevelés főbb alapelvei 68

2.2. A kollégiumi nevelés céljai, értékei 69

2.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elve 69

2.4. A tanulók fejlődését elősegítő tevékenység elvei 71

2.5. A kollégiumi közösségi élet fejlesztésének módszerei, eszközei, a művelődési és sportolási tevékenység szervezésének elvei 71

2.5.1. A tanulók fejlődését, tehetséggondozását, felzárkóztatását, pályaválasztását elősegítő tevékenységek elvei 72

2.5.2. A hátrányos helyzetű tanulóknak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások terve..... 73

2.5.3. Művelődési, kulturális tevékenységek 74

2.6. A gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységek..... 74

2.7. A kollégium hagyományainak és tovább fejlesztésének terve 75

2.8. Az iskolával, a szülővel való kapcsolattartás és együttműködés formái..... 76

2.9. Házirend 76

2.10. Napirend 78

2.11. Teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok 78

2.12. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek 79

3. Fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola..... 81

3.1. Fejlesztő nevelés-oktatás habilitációs és rehabilitációs programja..... 81

3.2. Fejlesztő nevelés-oktatás szakmai protokollja 81

3.3. Haladási ütemterv Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő osztályok számára . 81

3.4. Szemléltető eszközcsomag fejlesztő iskolai osztály részére – használati útmutató 81

3.5. SZÓ-KÉP-TÁR 82

3.6. SZÓ-KÉP-TÁR A súlyos és halmozottan fogyatékos fiatalok kommunikációjának támogatása..... 82

3.7. KOMPLEX MÉRÉSI ANYAG 82

4. Óvoda..... 83

4.1. Általános nevelési feladatok..... 86

4.2. A nevelés helyi feladatai..... 87

3.3. Az óvodai élet tevékenység formái..... 98

4.4. Kapcsolatok 116

4.5. Sajátos feladatok 118

4.5.1. Gyermekvédelmi feladatok 118

4.5.2. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek 118

4.5.3. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek 120

4.6. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 121

5. Pervazív fejlődési zavarral élő gyermekek fejlesztése 122

6. Együttnevelés - Utazó szakember hálózat működtetése 126

6.1. Az ellátás célcsoportja, időkerete, tervezése 128

6.2. Az utazó gyógypedagógus feladata 132

6.3. Gyógypedagógiai segítség 141

7. Az intézmény helyi tanterve 152

7.1. Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára .. 152

7.2. Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára 172

7.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve 184

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok 191

7.4. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve 193

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok 200

7.5. A készségfejlesztő iskola készségfejlesztő (gyakorlati) kerettantervei 202

7.5.1. HÁZTARTÁSTAN – ÉLETVITEL KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV 203

Célok 203

Feladatok 204

7.5.2. KONYHAI KISEGÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV 206

Célok 206

Feladatok 206

8. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei209

9. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása 209

9.1. Mindennapos testnevelés..... 211

9.2. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai 212

10. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 212

11. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái 214

11.1. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez és minősítéséhez kapcsolódó elvek..... 215

11.2. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái 220

12. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása 230

13. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei 233

14. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei 234

14.1. Intézményünk tanulói részére biztosított folyamatos továbbhaladás feltételei235

14.2. Egyéni továbbhaladás 235

15.Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek 235

15.1. Az iskola egészségnevelési elvei 235

15.2. Az iskola környezeti nevelési elvei és programja..... 236

16. Elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv..... 244

17. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK..... Hiba! A könyvjelző nem létezik.

18. MELLÉKLETEK..... 247

1. Az iskola nevelési programja

1.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

A nevelés és az oktatás nem választható el egymástól, nem állítható szembe egymással. Az oktatás a nevelés része.

Alapelvek:

- Diákokkal előre meg kell ismertetni a velük szemben támasztott követelményeket, így tudhatják a velük szembeni elvárást.
- Tervszerű és következetes nevelő-oktató munkával fejleszteni kell a tanulók alapképességeit.
- Erősíteni kell a tanulók iskolához való kötődését. Ennek érdekében olyan légkört kell megteremteni, hogy az iskolában otthon érezhessék magukat a gyerekek.
- Erkölcsileg, szellemileg és testileg egészséges nemzedéket kell nevelni.
- Fontos a pontosság, fegyelem és az önfegyelem gyakorlása.
- Törekedni kell a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel vagy beilleszkedési-, magatartási zavarral küzdő gyerekek hátrányának leküzdésére.
- Fontos a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás, valamint aktív részvétel a lakóhelyünk életében.
- A együttnevelés, befogadás fontosságának tudatosítása – az intézmények befogadóvá válásának segítése

Célok:

Az új befogadására fogékony ember képes arra, hogy megállja helyét a világban. Célunk, hogy gyermekeink életében, céljaiban a pozitív gondolkodásmód, jövőkép alakuljon ki, mely csak a test és a lélek harmonikus együttlétével lehetséges. Ehhez viszont elengedhetetlenül fontos a művészetek iránti nyitottság, a gyermeki kíváncsiság folyamatos ébrentartása.

Tevékenységeinkben is vezető szerepe van a helyes önértékelés kialakításának.

Tevékenységünk célja, hogy fejlesszük gondolkodásukat, minél kreatívabbak legyenek. Kommunikációs és manuális képességük, illetve mozgáskoordinációjuk révén legyenek minél magabiztosabbak.

A tanulók életkori és értelmi fejlettségéhez, valamint egyéni képességeihez igazodó, ésszerű mennyiségű tananyag nyújtása, amely biztosítja az elemi ismeretek elsajátítását, fejleszti a tanulók képességeit, és hozzájárul az életben való eligazodásukhoz.

Az alapkészségek kialakítása és fejlesztése, az általános műveltség megalapozása, elemeinek gazdagítása, a tanulási akadályozottság és fejlettség figyelembevételével.

Tehetséggondozás, szociális hátrányok, tanulási nehézségek enyhítése, a kiemelt figyelmet igénylő tanulók együttnevelése.

„Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait; tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával; a testi higiéné fontosságával.

„Célunk, hogy olyan tevékenységkínálatunk legyen, amely a diákok közreműködésével alakul ki és valósul meg; rendszeres részvételi lehetőséget kínál a tanórán kívüli önművelődési formákban; minden tanulóhoz eljut, s amelyben a diákok többféle közösség tagjaként tevékenykedhetnek.”

„Célunk: a tudás értékének méltó helyre emelése. Legyen érték mindaz, amit munkával, szorgalommal, kitartással a gyermek megszerez. Ezt a megszerzett tudást igyekezzenek úgy kamatoztatni, hogy elégedett, becsületes emberként haladjanak az újabb feladatok, kihívások elé.

Nyújtson a tanulóknak nagyon gyakorlatias, közvetlenül hasznosítható ismereteket, teremtsen lehetőséget azok gyakorlati alkalmazására.

Az érzelmeken át juthatunk közel a másik emberhez. Azt vállaljuk, hogy minden gyermekhez vezet egy út, amelyen közelebb kerülünk a személyiségéhez. Az őszinte vélemény, a tiszteletteljes, de nyílt légkör minden közösség építésének fontos feltétele. Hagyományaink szerint ebben a lényeges, nehéz feladatban a legsikeresebb a szülőkkel való közös munka. A munka, amely nemcsak feszült perceket, hanem vidám pillanatokat is hoz.

„Az iskola működését úgy szervezzük, hogy diákjaink lehetőséget kapjanak tényleges felelősséggel járó döntésekre a tanulási folyamatban, a diákjogok gyakorlásában, a közösségi élet szervezésében. A tanárok felkészülnek arra, hogy diákjainkat segíteni, támogatni tudják önálló döntéseik meghozatalában, a döntés következményeinek felmérésében."

Mindezeket jó légkörben, a tanulót ért kudarcok számát minimálisra csökkentve, velük együttműködve kívánjuk megvalósítani.

Ennek hatékony működtetése érdekében az egyéb pszichés fejlődési zavarral (magatartás, figyelemzavar), illetve autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók létszámát osztályonként 1 főben határozzuk meg.

- **Gondoskodni kell**:
  - Az általános és széles alapműveltség biztosításáról minden tanulónál,
  - Tanulási kudarcok megelőzéséről,
  - A sikeres beilleszkedés elősegítéséről,
  - A szociális hátrányokból adódó hátrányok kompenzálásáról,
  - Önismeret fejlesztésről,
  - Önellátásra való képesség és igény kialakításáról a napi szükségletek kielégítésében (tisztálkodás, öltözködés, iskolai felszerelés stb.)
  - A testi nevelésről, mely a tanórákon, kirándulásokon és túrákon, különféle sportrendezvényeken,
  - A tanuláshoz szükséges szövegértési és szövegalkotási képességek fejlesztéséről,
  - Arról, hogy a tanulók rászokjanak a tanórák alatti munkafegyelemre, a házi feladatok elkészítésére, az iskola házirendjének megtartására, valamint az utcán, a közlekedésben való fegyelmezett viselkedésre.
- **Fontos**:
  - A család tiszteletére, a szülők, nagyszülők megbecsülésére, szeretetére, udvariasságra, figyelmességre, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartására nevelés,
  - Az esztétikai nevelésben a képzőművészetek, a zenei kultúra oktatása, valamint a beszéd, a viselkedés, az öltözködés és a környezet kultúrájának elsajátítása.

- Magyarország megismerése, szeretete és megóvása,
- A nemzeti kultúra ápolása, hazaszeretetre nevelés, hagyományaink, ünnepeink megismertetése, átörökítése.

- **A tanulók legyenek képesek**:
  - Az idejüket önállóan és hatékonyan beosztani,
  - Saját képességeiknek megfelelő szinten teljesíteni a tanulmányi követelményeket.
  - Intézményünknek a célokból, az alapelvekből következően konkrét feladatai vannak, amelyeknek a nevelő - oktató munkánk minden területén érvényesülni kell.

Feladatok:

- biztosítani azokat a személyi és tárgyi feltételeket, amelyek a tanulásban akadályozott valamint az értelmileg akadályozott tanuló sajátos iskolai neveléséhez szükséges
- az alapfokú iskolázás teljes tartalmában - szükségleteinek megfelelően - egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs ellátásban részesíteni
- megfelelő tanulásszervező formákkal és módokkal biztosítani, hogy a tanórákon és tanórán kívüli tevékenységben érvényesüljön a differenciált, személyre szabott fejlesztés
- a követelmények teljesítéséhez legalább két éves időkeret biztosítása azon tanulók számára, akiknél az évfolyamra meghatározott követelmények teljesítése akadályozott
- olyan tanulási környezetet, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítani, amelyben a valóságról sokoldalú, konkrét tapasztalatokat szerezhet és a közvetlen vizsgálódásokból kiindulva juthat el a tanuló az ismeretek képi, majd absztrakciós szintjéhez
- sokoldalú szemléltetéssel, cselekvéssel biztosítani az egyes tantárgyakhoz kötődő készség - és képességfejlesztést, a tevékenységek bővülő körét
- feladata, hogy kiemelt figyelmet fordítson az alapozást szolgáló pedagógiai egységre, ahol a tanuláshoz szükséges pszichés funkciók fejlesztése hangsúlyos, valamint a tanulási szokások alapozás, gyakorlása történik iskolán belül, valamint az iskolán kívüli foglalkozásokon olyan lehetőségek megteremtése, ahol a tanulók gyakorolhatják az ön és a környezetellátáshoz, a társadalmi együttéléshez, az önálló és eredményes életvezetéshez nélkülözhetetlen tevékenységeket

- a szülők és az iskola között olyan kapcsolat /gondozási jogviszony/ megteremtése, ahol a nevelési feladatok megvalósításában partnerként vesz részt a szülő
- a tanuló szükségletének és a szülők igényének megfelelően teljes ellátás biztosítása - ügyelet, oktatás, étkeztetés, fejlesztő felkészítés, napközi, szakkörök, tehetséggondozás
- a tanítás - tanulás folyamatában - a mindennapi élethez, a gyakorlathoz kapcsolódva megérteni, elsajátítatni az egészség megóvásának fontosságát, a környezetünk védelmével összefüggő teendőinket
- feladata a diákokat bevonni, megtanítani az iskolai életük szervezésére, szervezeteik működtetésére, jogaik gyakorlására, kötelezettségeik felfogására, értelmezésére
- a tanulók és szülők folyamatos tájékoztatása iskolai tevékenységük fejlődéséről, elért eredményeikről, lehetőségeikről
- feladata a törvények és szabályok szellemében a gyermekvédelmi tevékenység megszervezése, működtetése, a szociális hátrányokból eredő különbségek csökkentése
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók együttneveléséhez javaslatok, tanácsok átadása.

Értékek

- **A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése**:

Az egyetemes emberi értékek: a humánum, a szeretet, a jóság, a megértés, a nemzethez való kötődés, a másik emberrel való törődés, a kulturált emberré válás eszményének továbbadása, a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően.

A környezeti, természeti és ember alkotta értékek felismerésére és megőrzésére nevelés. A durvaság elutasítása a viselkedésben és a kommunikációban, valamint az igénytelenség visszaszorítása.

- **Nemzeti öntudat, hazafias nevelés**

Nemzeti kultúránk nagy múltú értékeinek, a szülőföldünk, népünk gyökereink megismertetése, tisztelete, kötődések és azonosulások kiépítése, a magyarságtudat megőrzése közösségi tevékenységek által.

- **Állampolgárságra, demokráciára nevelés**

Törvénytisztelet, az együttélés szabályainak megismerése a Házirend alapján, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, a demokrácia szabályainak tudatosítása, gyakorlása a DÖK keretein belül, jogok és kötelességek gyakorlása, esetében a munkahelyeken is.

- **Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése**

Reális önismeret kialakítására valótörekvés, a másság elfogadtatása, a kisebbségi létből fakadó előítéletek kezelése a társas kapcsolatokban.

- **A családi életre nevelés**

Az értékrendben bekövetkezett változások, a hagyományos család kereteinek felbomlása az eddigiektől eltérő felfogást és nevelési gyakorlatot követel az iskolai nevelés keretin belül is: felkészítés a szülői szerepre, a családi életre, családtervezés, párkapcsolati konfliktusok kezelésének elsajátítása.

- **A testi és lelki egészségre nevelés** n

Napjaink meghatározó feladata az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek és szokások, az önellátás, a szocializációs technikák elsajátíttatása a környezettel való harmonikus együttéléshez. **Kiemelten fontos a káros szokások kialakulásának megelőzése, az indulatok kezelési technikájának elsajátítása**.

- A munka világának megismertetése**, pályaorientáció.**

A gyakorlati képzésre épülő neveléssel a minőséget megbecsülő, pontos, fegyelmezett munkavégzés képességének kialakítása, a munkában való együttműködés készségének fejlesztése. A tanulók felkészítése a munkaerőpiacon történő munkavégzésre, munkahely-felkutatási, „önmenedzselési” technikák kialakítása.

- **Fenntarthatóság, környezettudatos magatartás**

Magatartás kialakítása az élő természettel, az épített, a társadalmi környezettel kapcsolatosan, valamint a saját életvitelük tekintetében. Megismertetni a tanulókat az élővilágot és benne az embert veszélyeztető környezeti válsággal, globális problémákkal, lakóhelyükön is fellelhető környezeti gondokkal. Felébreszteni a felelősségérzetet, a tenni akarást a környezeti értékek megőrzésére a lakóhelyükön.

- **Gazdasági és pénzügyi** nevelés

A pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának megismerése, az önálló életvitelhez szükséges alapvető gazdasági ismeretek gyakorlati elsajátítása.

- **Felelősségvállalás** másokért.

Az együttérzés, együttműködés, egymás elfogadása gyakorlati tevékenységeken keresztül, segítségnyújtás gyakorlása, felelősség a végzett munkáért.

- **Médiatudatosságra** nevelés

A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetése, a látottak értelmezésével kritikai hozzáállás kialakítása.

- **A tanulás tanítása**

Az élethosszig tartó tanulás alapjainak lerakása az egyénre szabott tanulási technika elsajátíttatásával. A tanulmányok során mobilizálható szakmai ismeretek nyújtása.

NAT 2020. alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan:

- A tanulás kompetenciái
- Kommunikációs kompetenciák: anyanyelvi és idegen nyelvi
- Digitális kompetenciák
- Matematikai, gondolkodási kompetenciák
- Személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- Kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, vállalkozói kompetenciák

Eljárások, eszközök, módszerek

a) A meggyőzés, felvilágosítás és tudatosítás módszerei:
   - az oktatás valamennyi módszere: magyarázat, előadás, beszámoló, megbeszélés, vita, szemléltetés, kooperatív oktatási módszer, szerepjáték, játék, stb.
   - meggyőzés, minta, példa, példakövetés, bírálat, önbírálat, beszélgetés, felvilágosítás, tudatosítás, stb.

b) A tevékenység megszervezésének módszerei:
   - követelés, megbízás;
   - ellenőrzés, értékelés;
   - játékos módszerek;
   - gyakorlás.

c) Magatartásra ható módszerek:
   - ösztönző módszerek: bíztatás, elismerés, dicséret, helyeslés;
   - osztályozás, értékelés;
   - jutalmazás;
   - kényszerítő módszerek: felszólítás, követelés, büntetés;
   - gátlást kiváltó módszerek: felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, intés, tilalom, elmarasztalás.
   -

d) Nevelési módszerek különböző változatai:
   - nyelvi eszközök: beszéd, beszélgetés, interjú, stb.
   - nem nyelvi eszközök: arckifejezés, tekintet, gesztusok, stb.
   - szociális technikák: minta és modellnyújtás, megerősítés, dramatizálás, stb.

e) Eljárások:
   - differenciált csoportszervezés;
   - terápiás foglalkozások;
   - rehabilitációs eljárások.

1.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

- Az intézményben színes, sokoldalú iskolai életnek, játéknak és munkának kell folynia:
- Változatos pedagógiai módszereknek, széles tevékenységkínálatnak kell lennie, amiken keresztül a tanuló lehetőséget kap a személyiségjegyekkel összehangolt egyéni tanulási módszerek, eljárások kialakítására.
  Kooperatív tanulási technikák bevezetése, alkalmazása.
- Fejleszteni kell a gyermekek önismeretét, együttműködési készségüket, edzeni az akaratukat.
- Az integráció elősegítése – az együttnevelésre.
- Figyelmet kell fordítani:
  - a kitartás, önfegyelem, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítására,
  - az önismeret fejlesztésére (osztályfőnöki vagy önismereti órákon, iskolán kívüli lehetőségek formájában),
  - az egészséges, edzett személyiség kialakítására,
  - az egészségnek, mint alapértéknek elfogadtatására, az egészségmegőrzés igényének felkeltésére, az egészségkárosító szokások, szenvedélyek kialakulásának megelőzésére;
  - az erkölcsi érzékek fejlesztésére, igazságérzet kibontakoztatására, a cselekedeteikért, és azok következményeiért viselt felelősségtudat elmélyítésére.
- Hozzá kell járulni az életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulások fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez:

- a környezet jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes cselekvésre és aktivitásra késztető érzelmek kialakítására,
- a nemzeti hagyományok, a nemzeti kultúra megismertetésére, emlékeink tiszteletére, ápolására, megbecsülésére,
- az alapvető állampolgári jogok megismertetésére, törvénytiszteletre, együttélés szabályainak betartására, közügyekbe való aktív részvétel megtanításához.

- A pedagógusnak, mint modellközvetítőnek, a személyiségformálás egyik legfontosabb eszközének kell lennie.
- A pedagógiai munka középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek, az egész személyiség fejlődésének, fejlesztésének kell állnia.
- Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógus oktató-nevelő munkája a lehetőséghez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez.
- A szülőkkel való együttműködés a gyermekek családi nevelésében nyújtott pedagógiai segítség, szülők és pedagógusok tapasztalatcseréje.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek:

Az iskolának – mint másodlagos szocializációs színtérnek - a személyiség formálásában betöltendő feladatköre az utóbbi időben alapvető változáson ment át.

Az iskolában mindenki egyre növekvő tartalmú, hosszú időt tölt. A tanulás ideje kitolódott, a társadalom által kívánt szerepek betöltéséhez szükséges ismeretek mennyisége rövid idő alatt megsokszorozódott, maguk a felnőtt szerepek is bonyolultabbá, összetettebbé és ellentmondásosabbá váltak.

A nevelési, oktatási folyamat által biztosított személyiségépítő funkció reparatív – korrekciós funkcióval bővült. „Tkp.” Nagyhatású mentálhigiénés intézményként működik az iskola, ahol pedagógus – pszichológus – orvos – gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátor közösen átvállalják a zavarszűrő, diagnosztikai, családgondozó és a problémás gyerekek magatartását korrigáló funkciókat.

1.3. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az egészséges életre való felkészítés az iskola valamennyi színterén megjelenik. Kiemelt feladatává válik a tanórán kívüli nevelési színtereknek, az osztályfőnöki óráknak, a természettudomány tantárgynak.

Az egészséges - megóvó életmódra valamennyi életkorban felkészítünk a tanulók életkorának és társadalmi sajátosságainak figyelembe vételével.

A helyes táplálkozás ismeretei és konkrét gyakorlata, technikája a tartalomban és a módszerekben is megjelenik. Étrend összeállítás különféle korú, nemű foglalkozású csoportoknak, a táplálkozás rendszeressége, változatossága, a táplálékelfogyasztás szabályai, egészségi kritériumai, a kímélő ételek készítése, fogyasztása része a nevelési programnak.

Az egészségnevelés részét képezi a DADA program. Szakemberek közreműködésével, segítségével.

A serdülők nevelésében kiemelt terület:

a párkapcsolatok értelmezése, etikája, a felelősség problémája a szexuális kapcsoltban - saját egészség, a partner egészsége

* a lelki egészség megőrzése, fenntartása - az életmóddal, a kiegyensúlyozott családi háttérrel, a társas kapcsolattal
* az ajándékozás, a figyelmesség öröme, érzése, ennek kultúrája, gyakorlatai
* a szabadidő helyes beosztása, a pihenés kikapcsolódás fontossága
* a médiákon keresztül áramló információs tömeg káros hatása az idegrendszerre, az agyra - a pihenés, a csend, a relaxálás fontossága, lehetőségei.

Tevékenységek:

A testi - lelki egészség megőrzésének tevékenységeit lineárisan bővülő, spirálisan építkező tartalom köré szervezzük. Ahhoz, hogy a testi - lelki egészségük megóvásának fontossága értékként épüljön a személyiségbe, az interiorizációs szakaszoknak, a tevékenységek egymásra épülésének és a gyakorlás, megerősítés időbeli, térbeli lehetőségeinek a pedagógia törvényszerűségeinek megfelelően kell realizálódnia. Ez a folyamat szolgálhatja a terápiás céljaink megvalósulását.

A tevékenységek térben, időben, de a kitüntetett szerepet hordozó tantárgyak tekintetében is differenciáltan jelentkeznek a kisiskolásoknál, és a serdülőknél.

Kisiskolásoknál: táplálkozási rendszeresség, változatosság, önálló tisztálkodás, egyszerű önellátási technikák a ruházat tisztántartásában, az életkorhoz igazított napirend, részvétel a házi munkában, a közösségi feladatokban, a mozgás, a levegőn tartózkodás, a betegségmegelőzés elemi szokásai, az érzelmi kötődések fontossága, megőrzése társakhoz, szülőkhöz, rokonokhoz, az ajándékozás, figyelmesség öröme.

Tevékenységek színterei: iskola, kulturális - és sport rendezvény, a család.

A szülőket folyamatosan és következetesen bevonjuk, és együttműködésüket igényeljük.

Serdülők tevékenységei: tisztálkodási szokások, módok nemek szerint eltérően, a rendszeresség, mértékletesség és változatosság a táplálkozásban, életkor, munkateher, egészség és a táplálkozás összefüggései, rendszeres orvosi ellenőrzés, szűrés, viszonyulás a gyógyszerek, természetes szerek fogyasztásához, veszélyes szerek, anyagok, testmozgás, életritmus, sportolás, az esztétikus, kulturált megjelenés, öltözködés, a ruházat, a környezet tisztántartása, önelfogadás, társkapcsolat, szeretet, ragaszkodás a családtagokhoz, barátságok fontossága, a figyelmesség, az örömszerzés.

Színterek: iskolában a tanítás - tanulás folyamatában, kirándulásokon, túrákon, szakkörökön, kulturális programokon, a családban, a baráti körben. Szoros együttműködés a szülőkkel, közös megbeszélések, találkozások.

Célunk:

- Egészségfejlesztési programunk az egészségi állapot erősítésére és fejlesztésére irányuljon.
- Fontos, az elsődleges vagy primér prevenció a betegségeket előidéző tényezők korai felismerésére és elkerülésére irányuló tevékenység, ami a veszélyeztetett gyerekekre irányul.
- Az egészséges életmódra valamennyi tanulót felkészítsük életkornak és érettségüknek megfelelően. Ide tartozik pl.

- az egészséges és helyes táplálkozás ismeretei és konkrét gyakorlata,
- aktív szabadidő eltöltés, mindennapos testmozgás,
- személyi higiéné, ismerete és alkalmazása,
- lelki egyensúly megteremtése (önismeret, tehertűrés, konfliktuskezelés),
- a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása,
- az egészségkárosító magatartásformák elkerülése, testi-lelki egészség fejlesztése,
- a járványügyi és élelmezésbiztonság megvalósítása,

- az intézmény dolgozói számára is egészséges munkahellyé váljék az iskola.

Egészségfejlesztési programunkat az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítjük el.

1.3.1 Az egészségfejlesztés iskola feladatai

- Az egészséges táplálkozás elméleti és gyakorlati ismereteinek átadása
  - tápanyagok, élelmiszerek megismertetése, változatos és egészséges felhasználásuk és alkalmazásuk
  - Fogyasztóvédelemmel összefüggő ismeretek elméleti, gyakorlati alkalmazásuk,
  - kulturált étkezésre nevelés.
- A testi higiénés szokások kialakítása, folyamatos alkalmazása és ellenőrzése (fogápolás, tisztálkodás, öltözködés),
- A környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés) megismerése. Környezetük iránti igényesség kialakítása, esztétikai érzékük fejlesztése.
- Szexuális felvilágosítás – nevelés, családtervezés alapjainak megismertetése már a pubertás időszakát, a nemi érés időpontját megelőzően is (iskolaorvos, szakorvos, védőnő bevonásával).
- Szenvedélybetegségekkel való foglalkozás (dohányzás, alkohol, drog), megelőzésük, felvilágosító előadások).
- A betegség és gyógyulást segítő magatartás kialakítása (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat).
- A személyes biztonság kialakítása (közlekedés, baleset megelőzési tanácsok).
- A mindennapi testnevelés, mozgás, a helyes testtartás.
- Az egészséges személyiségfejlődés elősegítése.
- A bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése iskolapszichológus bevonásával, tanácsadással, esetmegbeszéléssel.

Módszerek:

- Meghívott előadók segítségével felvilágosító előadások (szakorvos, iskolaorvos, védőnő, ÁNTSZ, mentőszolgálat szakembere).
- Oktató filmek felhasználása.
- Versenyek, rajzpályázatok szervezése.
- Egészségnap megszervezése (fogászat, táplálkozás, testedzés).

- Tanórákhoz kapcsolódó ismeretanyag átadása és felhasználása.
- Felmérések (gyerekek és szülők között) és elemzésük.

Egészségfejlesztés területei, tevékenységek:

Tanórai foglalkozások keretén belül, szaktárgyi óráknál keressük azokat a csatlakozási pontokat, melyek szervesen összefüggnek az egészségfejlesztéssel (osztályfőnöki óra, természettudomány technika, életvitel, környezetismeret)

Tanórán kívüli foglalkozások:

- Kollégiumi szabadidős programok, felvilágosító, játékos programok.
- Napközis foglalkozásoknál játékos gyakorlatok.
- Délutáni szabadidős foglalkozásoknál, sport programok, filmvetítések, vetélkedők, versenyek, csoportfoglalkozások, egyéb játékos programok.
- Egészségnap, kirándulások, túrák szervezése. „Erdők napja” program. „Víz világnapja” program. „Kézmosás világnapja” program.
- Tágabb környezetükben (falu, város) szervezett programokban való részvétel (hulladékgyűjtés, tereprendezés, alapítvány által szervezett programok).

1.4. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása

Az ***elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása*** tanírási órákon belül (osztályfőnöki, természettudomány és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

A tanulók egészségük és testi épségük megóvásához, valamint baleset, vagy rosszullét esetén a megfelelő ellátáshoz megfelelő ismeretekre tegyenek szert.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat.
- ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegély-nyújtás alapismereteit;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegély-nyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében

- támogatjuk a pedagógusok részvételét 30 órás, elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésen.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következőtevékenységformák szolgálják a helyi tantervben szereplő (életvitel, környezetismeret, természettudomány) tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó ismeretek:

- rovarcsípések
- légúti akadály
- artériás és ütőeres vérzés
- mérgezések
- vegyszer okozta sérülések
- savmarás
- égési sérülések
- forrázás
- szénmonoxid mérgezés
- magasból esés

Az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:

- szakkör ,védőnői előadások
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap (témanap) szervezése.

1.5. AKI program

Az alapvető jogok biztosának „Az anafilaxia és az adrenalin hatóanyagú injekció (autoinjektor) nevelési-oktatási intézményekben történő rendelkezésre állásának biztosításával összefüggésben’’ (AJB-783/2022.) jelentésében foglaltaknak megfelelően intézményünk Allergia Képzett Iskola (AKI) lett.

„ A fejlett világban ma az ételallergiás gyermekek száma 7-8%-ra a felnőttek száma pedig valamivel alacsonyabbra 5-6%-ra tehető. Számuk folyamatosan növekszik, sajnos a maximumát még nem érte el.

Az ételallergia sajátossága, hogy a diétahiba súlyos, akár életet veszélyeztető allergiás reakciót (anaphylaxia) válthat ki. A felmérések szerint a gyermekkori, elsősorban ételallergia miatt bekövetkező anaphylaxiás reakciók 20%-a iskolában (óvoda, bölcsőde is beleértendő) lép fel. Ebből következően alapvető fontosságú, hogy a gyermekeket nevelő-oktató intézmények fel legyenek készülve az allergiás reakciók felismerésére és szükség esetén ellátásukra. Ezalatt nem elsősorban az iskolaorvosokat, védőnőket ápolókat értjük, hisz a legtöbb iskolában részállásban dolgozva, a nap jelentős részben nincsenek jelen, hanem az iskolában dolgozó mindent személyt, a pedagógustól a kisegítő munkatársakig mindenkit.

Meg kell teremtenünk az allergia szempontjából is biztonságos iskolai környezetet, ahol az ételallergiás gyermekét reggel elengedő szülő biztonságban tudhatja szeme fényét.

Legfontosabb feladatunknak a pedagógusok és az iskolákban dolgozók képzését tartjuk.

Képzés:

Minden felnőttnek, aki ott dolgozik, ismernie kell az anafilaxia tüneteit, és képesnek kell lennie a megfelelő első ellátásra.

Hozzáférés:

Minden gyermekellátó intézménynek rendelkeznie kell adrenalin-autoinjektorral.

Egyenlőség:

Minden gyermeknek minden intézményben joga van a biztonsághoz. ’’

(https://allergiakepzettiskola.teachable.com/courses/1685427/lectures/38297560)

Intézményünk valamennyi pedagógusa és nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő dolgozója elvégezte az online képzést, részt vett a program kidolgozója Dr. Papp Gábor felkészítő és bemutató foglalkozásán, valamint a Barcs Város és Környéke Sérült Gyermekeiért Alapítvány támogatásával beszerezte a szükséges adrenalin-autoinjektort is.

1.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az iskolai nevelés legfőbb célja a tanuló minél szélesebb körben történő fejlesztése, felkészítése az életre. A gyermek fejlődése azonban szorosan összefügg és nem választható el a közösségtől, a közösségi neveléstől.

A kortárs csoport:

- lehetőséget ad az én-érvényesítésre,
- biztosítja a valakihez tartozás érzését,
- emocionális biztonságot nyújt,
- elősegíti a szociális kompetencia fejlődését.

Ha a diákok kötődnek az egyes iskolai közösségekben, lehetővé teszi az azokon keresztül közvetett módon megvalósuló oktatás és nevelés hatásának erősödését. Ezért alapvető feladat a közösségekben, illetve a közösség által történő nevelés megszervezése és irányítása.

A család

A legalapvetőbb közösség a család, melybe a tanuló beilleszkedik. A család meghatározza, formálja, befolyásolja a gyermek fejlődését, a másokhoz való viszonyát. Alapvető szociális kötődéseket, formákat alakít ki, amelyeket az iskolába kerülve lehet és kell is fejleszteni, formálni, alakítani.

Az iskolai közösség

A tanulók együttélésének és együttműködésének legtágabb keretét az iskolai közösség jelenti. Megkülönböztetett jelentőségű feladatok hárulnak az iskola vezetőire, az osztályfőnökre, a diákönkormányzatot segítő pedagógusra, az egyes iskolai eseményeket, rendezvényeket szervező tanárokra.

Az iskolai közösség rendszeresen részt vesz más befogadó intézmények által szervezett programokon, azokat segíti, együttműködik velük.

Az osztályközösség

A tanuló fejlődésének meghatározó tényezői a családban elsajátított szokásokon, morális tényezőkön túl a baráti körben kialakított emberi kapcsolatok és értékrendek.

Az osztályközösség szokásokkal, szemléletmóddal rendelkező tanulók közössége, ahol az életszemléletet kell formálni és tovább fejleszteni. Ebben nagy szerepe van a közösségnek, mivel a kortársak hatnak egymásra. A tanuló idejének legnagyobb részét az osztályközösségben tölti, ezért nagyon meghatározó annak légköre, szellemisége, hatása a tanulók egymás között kialakuló kapcsolatrendszerére, viselkedési formáira.

Az osztályközösség feladata:

- valamennyi tanuló pozitív irányú befolyásolása,
- az egyéni értékek felismerése,
- egymás tiszteletben tartása,
- egymás segítése a tanulásban és az egyéni vagy beilleszkedési problémákban,
- a másság elfogadása, tolerancia
- társaik segítése, támogatása, gondjaik, problémáik megoldásában,
- mások gondjainak, nehézségeinek felismerése.

Az osztályközösség irányításában, alakításában meghatározó a szerepe az osztályfőnöknek és a napközis csoportvezetőknek. Különösen fontos a szerepe a problémák felismerésében és azok keresésében. Fontos a szerepe és a tevékenysége abban, hogy a családot hogyan tudja bevonni, befolyásolni a tanuló támogatásában, mennyire azonos alapelvekkel irányít az iskola és a család. Az osztályfőnök és a napközis csoportvezető ismerjék fel a tanuló problémáit, érzékeljék az esetleges deviáns eseteket, és találják meg a problémák megoldásához a helyes utat, vagy azokat a személyeket, akik a probléma megoldásában a segítségükre lehetnek. Fontos a szülők folyamatos tájékoztatása gyermekük tanulmányi előmeneteléről, magaviseletéről.

A tanítási órán kívüli tevékenységek

A tanítási órán kívüli tevékenység közé tartozik minden olyan foglalkozás, amely a nem hagyományos tanórai foglalkozások témakörében is megtalálhatók, de nem kerül a tanítási naplóba.

Tanítási órán kívüli tevékenységek lehetnek:

- szakkörök,
- táborok,
- takarítási akciók (iskola, környék stb.),
- gyűjtési akciók (papír, stb.)
- szabadidős foglalkozások.

A tanórán kívüli iskolai élet szervezeti formái

a) Napközis csoportok

Napközis ellátásban részesül az iskola valamennyi tanulója igény és rászorultság alapján. Az iskola alsó illetve felső évfolyamain egyformán ajánlott a szolgáltatás igénybevétele, erről csak nagyon indokolt esetben tekintünk el.

A szabadidős tevékenységek mellett napi átlag 40-60 perc áll a gyermekek rendelkezésére tanulásra, gyakorlásra.

b) Kollégiumi csoportok

Elsősorban vidékről bejáró tanulók vehetik igénybe, de döntő érv a szociálisan rászorultság is.

A csoportokat életkor szerint szervezzük.

Kollégiumba szülői kérésre, szakértői javaslatra, a gyermek - és ifjúságvédelmi felelős indoka alapján vesszük fel.

c) Szakkörök

Érdeklődés szerint szerveződő különböző korosztályú és évfolyamú tanulókat magába foglaló közösség.

A tanuló e lehetőségeket egy tanévre választja.

Rendszeres tanórán kívüli foglalkozások

A tanórán kívüli foglalkozások a diákok igényeinek és az iskola lehetőségeinek összehangolásával szerveződnek. Ide tartozik: szakkör, szabadidős foglalkozások, Boldogság óra, és a -reggeli ráhangolódás az alsó tagozaton. A foglalkozások témáját és a hiányzó tanulók nevét a szaktanár a megfelelő naplóba rögzíti.

A szakköri foglalkozások időtartama legfeljebb heti 45 perc lehet, ami adott esetben tömbösített formában is megtartható.

A szaktanárok által tanév elején meghirdetett szakkörökre az osztályfőnöknél lehet jelentkezni. A jelentkezés a szakkör elindulása után válik véglegessé. Ettől kezdve a szakköri foglalkozásokon a részvétel kötelező.

Alkalmanként szervezett foglalkozások

a) Az iskola által egy-egy alkalomra tanórán kívüli, szervezett foglalkozások a következők lehetnek:

- osztálykirándulások,
- tanulmányi kirándulások,
- táborok,
- a diákcsoportok bel- és külföldi utazásai,
- kulturális intézmények és ipari létesítmények látogatásai
- LEP keretében szervezett színházlátogatások
- Boldogság óra.

Ezek a programok iskolai keretek között csak tanári felügyelettel szervezhetők.
A jelen pedagógiai programban nem szereplő, a tanítási idő alatt több napig tartó tanórán kívüli foglalkozást – írásos kérvény alapján – az igazgató engedélyezheti az osztályban tanító tanárok vagy a nevelőtestület véleményének kikérése után.

A tanuló bármely, az iskola által alkalmanként szervezett több napos programon csak előzetes írásbeli hozzájárulással vehetnek részt. Az engedélyt a szervező tanárnak a program szervezésének megkezdésekor kell beszereznie a szülőktől és az osztályfőnöktől.
A tanulók távollétéről, ha olyan programokon vesznek részt, amelyeken az iskolát is képviselik, is az igazgató dönt.

<u>Lázár Ervin Program</u>

A Kormány 1042/2019. (II. 18.) Korm. határozata a nemzeti identitás erősítését célzó programokról
"...A Kormány
1. egyetért azzal, hogy az ezeréves magyar kultúra a jelen állampolgárainak és a jövő nemzedékeinek művelődése, önkifejezése és nemzeti identitása, valamint Magyarország kulturális fennmaradása szempontjából fundamentális jelentőségű érték, ennél fogva kiteljesítése az állam kiemelt felelőssége;
2. az 1. pontban meghatározott kultúrstratégiai célhoz kapcsolódóan létrehozza a Lázár Ervin Programot, amely szociális helyzettől és lakóhelytől függetlenül minden, az 1–8. évfolyamon tanuló általános iskolai diák részére tanévenként egyszeri alkalommal ingyenesen biztosítja a

színházi, tánc- és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatásának élményét...."

3. Az intézményi KRÉTA rendszerekbe alapértelmezetten betöltésre kerül az összes, az adott rendszer számára elérhető előadás. Magukat az előadásokat, időpontokat kizárólag a Tankerületi központok módosíthatják. Az intézményi KRÉTA rendszerben kizárólag jelentkezni vagy lemondani lehetséges a jelentkezéseket.

A Lázár Ervin Program modulban elérhető szerepkörök, jogosultsági szintek:

- Adminisztrátor jogú felhasználó
    - Látja az intézményhez rendelt összes előadást
    - Bármely osztályt tudja jelentkeztetni az előadásokra
    - Lemondhat jelentkezést
- Lázár Ervin Program jogú felhasználó
    - Látja az intézményhez rendelt összes előadást
    - Bármely osztályt tudja jelentkeztetni az előadásokra
    - Lemondhat jelentkezést
- Osztályfőnök, illetve -helyettes
    - Látja az osztályának évfolyamához rendelt előadásokat
    - Jelentkeztetheti az osztályába járó diákokat az elérhető előadásokra
    - Lemondhat jelentkezést, osztályon belül

Boldogság óra

A 2020/21-es tanévtől intézményünkben a felsős tagozatos tanulásban akadályozott tanulóink számára heti 2 alkalommal kerül megvalósításra egy erre felkészített pedagógus vezetésével.

Egy tudományos módszer, amivel a diákok boldogabbak, kitartóbbak lesznek, eredményeik javulhatnak és a velük való közös munka is könnyebbé válik.

A Boldog Iskola programjának fókuszában az áll, hogy hogyan lehet a negatív gondolkodásmódon változtatni és a tanulásban egy optimista hozzáállást kialakítani a diákok körében. Tudományosan igazolt program, mely a pozitív pszichológia módszereire épül, ami mind a diákok, mind a tanárok jól-létével foglalkozik, és ahol lehetőség van a szülőket is bevonni a programba. Az a cél, hogy a hagyományos tudásátadást és az életben szükséges kompetenciák fejlesztését összhangba hozzuk az iskolai oktatásban.

A pályázat célja: a pozitív pszichológia kutatásainak eredményeire építve és annak módszereit alkalmazva a felsős gyerekek csoportosan és egyénileg ismerjék meg a boldogság fő összetevőit. Mindeközben olyan gyakorlatok elvégzésére inspiráljuk őket, amelyek – a boldogságkutatók tapasztalatai alapján – hozzájárulnak a gyerekek boldogságszintjének növekedéséhez.

Az eredmény: optimista, magabiztos és kitartó iskolások, akik megoldandó feladatként kezelik a mindennapi kihívásokat, észreveszik az élet szépségeit, az örömteli pillanatokat, és boldog, határozott, pozitív énképpel rendelkező iskolássá, majd felnőtté válnak.

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, amelyek fokról fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit. Az egyes témakörök sorrendben: 1. Boldogságfokozó hála, 2. Optimizmus gyakorlása, 3. Kapcsolatok ápolása, 4. Boldogító jócselekedetek, 5. Célok kitűzése és elérése, 6. Megküzdési stratégiák, 7. Apró örömök élvezete, 8. Megbocsátás, 9. Testmozgás, 10. Fenntartható boldogság.

b) Napközi otthoni és tanulószobai foglalkozások

A köznevelési törvény előírásainak megfelelően – ha a szülők igénylik - , az iskolában tanítási napokon a délutáni időszakban az 1-10. évfolyamokon napközi otthon vagy tanulószoba működik.

- *Napközis foglalkozás*

  Az intézmény 1-12. osztályig biztosítja a tanulók teljes ellátását (reggeli, ebéd, uzsonna) és felügyeletét 17 óráig. A napközi által nyújtott programokban az étkezés igénybe vétele nélkül is részt lehet venni.

  A napközi szerkezetileg és tartalmilag szorosan kapcsolódik a délelőtt folyó pedagógiai munkához. A napközi speciális feladata a tanulás tanítása, a mentálhigiénés szokások ápolása, fejlesztése. A sokszínű szabadidős tevékenység magába foglalja a játszóházat, sportversenyeket, mozi- és színházlátogatást, múzeumi foglalkozásokon való részvételt, stb. A napközi és a tanulószoba fontos színtere a felzárkóztatásnak és a tehetséggondozásnak.

c) Versenyek, vetélkedők

A tehetséges tanulók további fejlődését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyek az iskolában rendszeresen kerülnek megszervezésre. A legtehetségesebb tanulók városi, megyei és országos tanulmányi, művészeti, sport versenyeken is részt vesznek. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a szaktanárok végzik.

d) Tanulmányi kirándulások

Az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesülése, a nevelőmunka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást szervezhetnek.

e) Múzeumi, kiállítási, művészeti előadásokhoz kapcsolódó foglalkozások

Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások.

f) Szabadidős foglalkozások

A szabadidős foglalkozások során a szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülő anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (pl.: túrák, kirándulások, mozi, színház- és múzeumlátogatás, táncos rendezvények stb.). A szabadidős rendezvényeken való részvétel lehet önkéntes és kötelező is.

g) Iskolai könyvtár

Az iskolai könyvtár, a tanulók és az iskola dolgozóinak egyéni tanulását, önképzését szolgálja. Könyvtári foglalkozás szervezhető a városi könyvtárban is tanórán és tanórán kívül.

h) Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata

A tanulók igényei alapján, előzetes megbeszélés után lehetőség van arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl.: sportlétesítmények, számítógép stb.) – tanári felügyelet mellett – egyénileg vagy csoportosan használják.

i) Hit- és vallásoktatás

Az iskolában a területileg illetékes, bejegyzett egyházak – az iskola nevelő-oktató tevékenységétől függetlenül – hit- és vallásoktatást szervezhetnek. A hit- és vallásoktatáson való részvétel önkéntes, előzetes felmérés alapján szülői nyilatkozata szülői beleegyező nyilatkozathoz kötött.

j) Intézményi hagyományok

1) <u>Hagyományőrző tevékenységek</u>

- Tanévnyitó és tanévzáró ünnepély, ballagás;
- Első osztályosok köszöntése (5. osztály feladata) – tanév elején;
- Mikulás napi party
- Adventi gyertyagyújtó ünnepség(ek);
- Jótékonysági karácsonyi vásár
- Karácsonyi ünnepély;
- Farsang;
- Húsvét – locsolóversmondó délután
- Gyermeknapi programok; májusfa állítás és kitáncolás, Diáknap

Az iskolai közösség minden tagjának joga és kötelessége a hagyományok ápolása, fejlesztése, az iskola jó hírnevének megőrzése, öregbítése. A hagyományok ápolásával kapcsolatos teendők az éves munkatervben fogalmazódnak meg.

Szervezeti hagyományok:

Az iskola alapelveivel összefüggésben álló céljainak megvalósulását szolgáló hagyományok.

2) Iskolatörténeti hagyományok:
   a) kapcsolat régi tanárokkal, tanítványokkal, iskolai évfordulók, jubileumi rendezvények
   b) az iskola alapítványának rendezvényei (~~Advent,~~ hangverseny gyereknap),
   c) kapcsolat társintézményekkel (sport, kultúra, tanulmányi)
3) Tantárgyi hagyományok:
   a) nyílt tanítási nap;
   b) komplex tanulmányi verseny, tanulásban- és értelmileg akadályozott tanulók számára;
   c) szakmai munkaközösségek továbbképzési keretein belüli bemutató órák;
   d) házi versenyek, vetélkedők, vers- és prózamondás;
   e) kiállítások szervezése (rajz, kézimunka, technikai alkotások), tárgyi gyűjtemények,
   f) mozgásos, ügyességi vetélkedők,
   g) őszi-tavaszi sportnap; sport-poharak világnap
   h) matematika verseny; játékosan magyarul vetélkedő, magyar népmese napja
   ~~i)~~ Erdők Hete program
4) Értékelési hagyományok:
   a) Jutalmazás, elismerés, kitűntetés hagyományai;
   b) A tanulmányi munka egyéni képességekhez mért kiemelkedő végzése, kitartó szorgalom, példamutató közösségi magatartás, az iskola jó hírnevének megőrzése és növelése;
   c) Igazgatói dicséret, illetve jutalom;
   d) Kiemelkedő eredménnyel végzett tanulói közösségi munka;
   e) Csoportos jutalom (jutalomkirándulás, színház- és mozilátogatás stb.).
5) Kötelező iskolai megemlékezések

Osztályszintű keretek között:

- Az aradi vértanúk emléknapja (október 6.) ;
- A kommunizmus áldozatainak emléknapja (február 27.)
- Holokauszt áldozatainak emléknapja (április 16.)
- A nemzeti összetartozás napja (június 4.)

Felelős. osztályfőnökök

Iskolaszintű megemlékezések:

- 1956-os forradalom ünnepe (október 23.);
- 1848/49-es forradalom és szabadságharc ünnepe (március 15.);

Felelősök: osztályfőnökök

1.7. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. ***A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg.***

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, felvételi, osztályozó és javító vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása, felkészítés
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt nap megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óraközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az osztályfőnököt az igazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi koordinátorral.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz a munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

1.8. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

1.8.1 A tanulásban akadályozott tanulók iskolai fejlesztése

Az iskola nevelési – oktatási céljai

Az új befogadására fogékony ember képes arra, hogy megállja helyét a világban. Célunk, hogy gyermekeink életében, céljaiban a pozitív gondolkodásmód, jövőkép alakuljon ki, mely csak a test és a lélek harmonikus együttlétével lehetséges. Ehhez viszont elengedhetetlenül fontos a művészetek iránti nyitottság, a gyermeki kíváncsiság folyamatos ébrentartása.
Tevékenységeinkben is vezető szerepe van a helyes önértékelés kialakításának.
Tevékenységünk célja, hogy fejlesszük gondolkodásukat, minél kreatívabbak legyenek. Kommunikációs és manuális képességük, illetve mozgáskoordinációjuk révén legyenek minél magabiztosabbak.

Ésszerű mennyiségű, a tanulók életkori, értelmi fejlettségéhez igazodó tananyag nyújtása képességeinek megfelelő elemi ismereteket, fejlessze képességeiket, melyek lehetővé teszik az életben való eligazodásukat.

Az alapkészségek kialakítása és fejlesztése, az általános műveltség megalapozása, elemeinek gazdagítása, a tanulási akadályozottság és fejlettség figyelembevételével.

Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait; tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával; a testi higiene fontosságával.

„Célunk, hogy olyan tevékenységkínálatunk legyen, amely a diákok közreműködésével alakul ki és valósul meg; rendszeres részvételi lehetőséget kínál a tanórán kívüli önművelődési formákban; minden tanulóhoz eljut, s amelyben a diákok többféle közösség tagjaként tevékenykedhetnek.”

Célunk: a tudás értékének méltó helyre emelése. Legyen érték mindaz, amit munkával, szorgalommal, kitartással a gyermek megszerez. Ezt a megszerzett tudást igyekezzenek úgy kamatoztatni, hogy elégedett, becsületes emberként haladjanak az újabb feladatok, kihívások elé.

Nyújtson a tanulóknak nagyon gyakorlatias, közvetlenül hasznosítható ismereteket, teremtsen lehetőséget azok gyakorlati alkalmazására

Az érzelmeken át juthatunk közel a másik emberhez. Azt vállaljuk, hogy minden gyermekhez vezet egy út, amelyen közelebb kerülünk a személyiségéhez. Az őszinte vélemény, a tiszteletteljes, de nyílt légkör minden közösség építésének fontos feltétele. Hagyományaink szerint ebben a lényeges, nehéz feladatban a legsikeresebb a szülőkkel való közös munka. A munka, amely nemcsak feszült perceket, hanem vidám pillanatokat is hoz.

„Az iskola működését úgy szervezzük, hogy diákjaink lehetőséget kapjanak tényleges felelősséggel járó döntésekre a tanulási folyamatban, a diákjogok gyakorlásában, a közösségi élet szervezésében.

A tanárok felkészülnek arra, hogy diákjainkat segíteni, támogatni tudják önálló döntéseik meghozatalában, a döntés következményeinek felmérésében.”

Mindezeket jó légkörben, a tanulót ért kudarcok számát minimálisra csökkentve, velük együttműködve kívánjuk megvalósítan

Alapfokú nevelés-oktatás

a) Alsó tagozat: 1-4. évfolyam

Ebben a szakaszban a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé.

A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységeknek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényekben megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének.

Az alsó szakaszban javasolt – a köznevelési törvény által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységre készteti a tanulókat. A gyógypedagógiai nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie.

Ezen a tagozaton nagyobb hangsúlyt kap a tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakítása és megerősítése.

b) Felső tagozat: 5-8. évfolyam

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

<u>Nevelési- oktatási és képzési célok és feladatok életkori szakaszokhoz rendelten</u>

<u>Alsó tagozat</u>

1. Az óvodás létből az iskolai életformára történő zökkenőmentes elvezetés.
2. Az iskolai élet, a társas kapcsolatok szokásrendjének pontos elsajátítása.

3. A feladat - a szabálytudat kialakítása, erősítése.
4. Az érdeklődés, a kíváncsiság, az igényesség felkeltése.
5. A saját fejlődési úton elfogadása, az önismeret alapozása.
6. A közösségi élet színtereinek megismertetése és tevékenységeiben való részvétel.
7. Az érzelmi élet gazdagítása, a személyiség értelmi, érzelmi, akarati oldalának megerősítése.
8. Az alapvető kultúrtechnikák elsajátítása, a kommunikáció fejlesztése.
9. Gazdag élményanyag biztosítása az ismeretszerzéshez, a képességfejlesztéshez, tartós emlékezethez. Az ezekhez kapcsolódó tevékenységekben való aktív részvétel, mindennapos gyakorlatának kialakítása.
10. A játék megszerettetése, a szabályjátékok, a didaktikai játékok örömének megélése, alkalmazkodás a társakhoz.
11. Az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások kialakítása, gyakorlása.
12. A kulturális, a szociális háttérből adódó hátrányok csökkentése, felzárkóztatás.
13. A tanuló egyéni szükségleteinek és fejlődési lehetőségeinek figyelembevételével a többségi, integrált nevelés-oktatásba történő visszaintegrálás lehetőségének folyamatos vizsgálata és támogatása.
14. Törekvés a pozitív tulajdonságok felfedezésére, megerősítésére és fejlesztésére önmaguk és társaik felé. A negatív viselkedés, a gorombaság, a trágárság visszaszorítása az iskolában és az iskolán kívül.

Felső tagozat

1. Az önismeret erősítése, reális kép kialakítása önmagáról, lehetőségeiről, korlátairól. A személyiség érzelmi, akarati oldalának stabilizálása.
2. A feladat - és szabálytudat továbbfejlesztése.
3. Az önálló tanulás elsajátítása, a megismerés módszereinek, műveleteinek gyakorlott alkalmazása.
4. Az általános műveltség elemeinek gazdagítása, ismeretek szélesítése, megerősítése.
5. Ismeretszerzés a továbbtanulási lehetőségekről, a pályaválasztásról. Az önálló életvitel, a társadalmi beilleszkedés módjainak, lehetőségeinek megismerése,

gyakorlása. Felkészítés a társadalmi szerepekre, a magánélet szerepeire, az együttélés szabályainak alkalmazására, az önképviselet módjaira.

6. Egészségmegőrző, környezetvédő attitűd kialakítása.
7. A jól működő képességek fejlesztése, a sérült képességek korrigálása, kompenzálása.
8. A munka elfogadása, a tartós - képességeiknek megfelelő munkavégzés, az erőfeszítés és kitartás kedvező feltételeinek megteremtése.
9. A kulturális, szociális hátrányok folyamatos leküzdése.
10. A másság elfogadása, az elfogadás erősítése a szülőkkel, a családdal közösen. A családtagok, a felnőttek tisztelete, megbecsülése.

A célok teljesítésének konkrét formái a helyi tantervekben, a tantárgyak tanterveiben és értékelési egységeiben jelennek meg évfolyamokra lebontott formában.

A tanulási képességek fejlesztésének célja és feladata a habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozásokon

a) <u>Alsó tagozat</u>

Az alsó tagozaton belül a habilitáció, rehabilitáció kiemelt célja:
A megismerő képesség, az emlékezet, a figyelem fejlesztése az észlelés - képalkotás folyamatain keresztül, a cselekvésszabályozás belső feltételeinek folyamatos kialakítása, fejlesztése, a beszéd formai és tartalmi oldalának megerősítése.

Gondolkodási képességek fejlesztése

Fejlesztési feladatok:

- a pontos érzékelés kialakítása - felismerése: tárgyak, személyek, jelenségek felismerése, megnevezése, felsorolása
- <u>összehasonlítás</u>: tárgyak, tárgyképek tulajdonság szerinti összehasonlítása /szín, alak, forma, nagyság, mozgás, mennyiség / a feltárt lényeges tulajdonság alapján a hasonló és megkülönböztető jegyek, többszempontú összehasonlítása stb.
- <u>differenciálás:</u> tárgyak, személyek, jelenségek, mennyiségek csoportosítása a jellemzők alapján, a jellemző jegyek említésével, megkülönböztetés a minőség és

mennyiség alapján, rendezés pl. nagyság, szín színárnyalat, mozgás szerint. A gondolkodási funkciók fejlesztése nem nélkülözheti az emlékezet, a figyelem, a koncentráció folyamatos fejlesztését.

Az emlékezetnél: személyek, tárgyak, szimbólumok megjegyzése, felsorolása, egymásutánisága, szekvenciák megjegyzése, cselekedetekre, cselekvésre, történésre visszaemlékezés, tárgyakhoz, személyekhez kapcsolódó tevékenység felidézése stb.

Figyelem: egyszerű, majd bonyolultabb utasítások végrehajtása, meghatározott cselekvés elvégzése, gyors reagálás az utasításokra, többféle mozgás, vagy cselekvés, végrehajtása egymásután, összpontosítás a feladatra, céltudatos feladatvégzés, próbálgatás, önellenőrzés.

A motoros képességek fejlesztése

A motoros képességek fejlesztésének célja és feladata a testvázlat kiépítése, a különböző testhelyzetek tudatos érzékelése, változtatása, a testrészek mozgatása különböző testhelyzetekben, a saját testhez viszonyított irány - és térbeli helyzet felismerése.
Finommozgás fejlesztése, vizuomotoros koordináció kialakítása: nagymozgások lendületes végzése, egyensúlygyakorlatok ügyességi gyakorlatok.
Mozgások megkülönböztetése - tempó, erősség, ritmus szerint. (zöldek helyesírási javítások)

Tér - és időbeli tájékozódási képesség alakítása

Térbeli helyzet felismerése megnevezése - fent - lent, elöl - hátul - középen stb.
Térbeli helyzetek megfogalmazása - relációs szókincs fejlesztése.
Időbeli tájékozódás: történésekre, cselekvésekre visszaemlékezni - időpont /mikor?/: időköz /mettől-meddig?/, az idő ritmusa a természet ritmusa, ritmikusan ismétlődő állapotok megfigyelése.

Kommunikációs képességek fejlesztése

A beszédindíték, beszédkedv fokozása, /a koncentráció, a figyelem fejlesztésével / a beszédkésztetés, ösztönzés, beszédminták, helyes beszédlégzés, tagolás /rigmusok, mondókák, gyermekversek / szünettartás, beszédhangok toldalékok pontos, tiszta ejtése, fonematikus hallás fejlesztése a beszédhelyzethez alkalmazkodó hangerő, hanglejtés beszéd tempó, ritmus. A szókincs gyarapítása, aktivizálása, helyes ejtés, az olvasott, a tanult témához kapcsolódó szógyűjtés, kifejezések beépítése a beszélt nyelvbe.
Az olvasás - írás tanulásában mutatkozó fejlődési lemaradások, nehézségek leküzdésének feladatai: az olvasás irányának gyakorlása, sortartás, sorváltás, magánhangzók differenciálása /időtartam, ajakállás, artikulációs mozgás szerint/ mássalhangzók megkülönböztetése zöngés, zöngétlen, betű-felismerési gyakorlatok, hanganalízis, összeolvasási gyakorlatok.
Írásmozgások egymásutánjai, mozdulatok gyakorlása, a fonetikus írás hibái, a hangok, betűk közötti asszociációs kapcsolat megerősítése.

Szociális képességek fejlesztése

Pontos diagnózis kialakítása a viselkedés elemzése nyomán. Megfelelő kötődések, viszonyulások kialakítása, szabályok felismerése, értelmezése, betartása, a társas viselkedés formáinak ismerete, gyakorlása, önfegyelem, kialakítása. A kulturális hátrányokból eredő viselkedési formák megváltoztatása.

b) <u>Felső tagozat, 5-8. osztály</u>

A korrektív célú fejlesztés a második pedagógiai szakaszon a megelőző évekre alapozva folytatódik. A fejlesztésnek fokozottabban kell szolgálni a harmonikus személyiség alakítását, az önfegyelmet, a tudatos magatartást, a céltudatos feladat - és munkavégzést.
A társadalmi beilleszkedés érdekében a társas kapcsolatok fejlesztése, a konfliktus kerülő feloldó magatartás erősítése, felkészítés a családi szerepre, az önálló életvezetésre. A szabályok, normák elfogadása is hozzátartozik a korrektív célú fejlesztéshez.
A kognitív képességek fejlesztésében a verbális szint megerősítése kerül előtérbe, a műveletek, feladatmegoldások, menetének értelmezése, a szabályok alkalmazása analóg feladatokra, ok-okozati összefüggések keresése, a rendszerezési, a kommunikációs képesség fejlesztése, a

történelmi időbe való tájékozódó képesség megerősítése. Törekvés a kulturális, szociális hátrányok felszámolásra, a kortárscsoportba történő visszavezetésre, beilleszkedésre.

Gondolkodási képességek fejlesztése

Feladat: - az újonnan szerzett és a már meglévő ismeretek között kapcsolat kialakítása, a lényeges - megegyező és eltérő jegyek - kiemelése, összehasonlítások, eltérések, különbségek megfogalmazása differenciálása, - a verbális szint megerősítése gyakorlása feladatokon, műveleteken, feladat - és műveletrendszerekben, /az általános, a különös, a fölé - mellérendeltség, egyidejűség, a szempontváltás, a megfelelő gyűjtőfogalomba való besorolás stb. /

Tanulási képességek

Feladat: a szándékos tanulás, az önálló, a meghatározott célra irányuló tanulás kialakítása, önálló tanulási módszerek, technikák gyakorlása, az önellenőrzés formái, a koncentráció a tanulás idején - zavaró ingerek kiszűrése, a kudarc, a nehézség leküzdése, újrakezdés, próbálgatás, ismétlés.

Kommunikációs képességek

Feladat: Az összefüggő beszéd megerősítése, javítása sokféle kommunikációs helyzetben, nyelvi készségek kialakítása konkrét tanulási folyamatban, a nyelvi megnyilatkozások tartalmi - formai alakítása, gyakorlati információközlések szóban, írásban, szövegértelmezés az olvasottak alapján, szövegalkotás szóban, írásban, grammatikai gyakorlatok, a helyesírási hibák elemzése, ok feltárása /hiányos szabályismeret, a gyakorlás, az automatizáltság hiánya, beszédhiba következménye stb./ az okokra irányuló fejlesztő feladatrendszer.

A célok megvalósulása

A nevelési céljaink megvalósulását szolgálja a rendszeresített túrák, kirándulások szervezése. A számtalan szituáció, a különféle élethelyzetek gazdag tapasztalati anyagot szolgáltatnak az egyes tanuló személyiségének alakításához, a közösségfejlesztéshez.
A programok, a szabadidős tevékenységek a tanulók képességfejlesztését és a szociális juttatások igénybevételét biztosítják. A sokrétű, a szerteágazó konkrét tapasztalatgyűjtés a

tanulók szocializációs képességeit fejlesztik az információk, a benyomások a spontán és szándékosan szerzett ismeretek körét tágítják, a tanulás, a kíváncsiság felkeltését segítik. Mintát adnak a tanulónak a tartalmas szabadidőtöltésre, képességei kibontakoztatására. Az iskola által nyújtott szolgáltatás a magatartási, beilleszkedési zavart mutató tanulók helyzetén is javít azzal, hogy tartalmas elfoglaltságot kínál viselkedési mintákat ad számunkra a különböző élethelyzetekben. Sikerélményhez juttatja őket, társas kapcsolataikat ápolja, szélesíti.
A tanórán kívüli tevékenységben bőven kínálkozik lehetőség a kulturális, a szociális háttér miatt /cigány etnikum / hiányosságokat mutató tanulók felzárkóztatására.
Az érintkezési formák, elvárások bemutatásával, játékos gyakorlásával, a test, a ruházat tisztántartásának elsajátításával, a kulturált étkezési szokások megtanításával, a közlekedési eszközökön, a nyilvános helyeken történő viselkedés szabályainak gyakorlásával - és számtalan praktikus ismerettel igyekszünk visszavezetni ezeket a tanulókat a kortárscsoportba, elfogadásukat, befogadásukat biztosítani. Ezzel együtt a saját kultúrájukat, hagyományaikat ápolják - ehhez segítséget, támogatást kapnak - az osztályközösségben, az iskolai rendezvényeken, a kulturális megmozdulásokon.

A csoportok szervezésében alapelvként fogadjuk el az alábbiakat:

- minden tanuló szükségleteinek, igényeinek megfelelően kapjon ellátást a habilitációs, rehabilitációs foglakozásokon
- a tehetséggondozást szolgáló foglalkozások előzetes felmérés, pedagógiai javaslat alapján szerveződnek - a szülők bevonásával a jól működő funkciók fejlesztésére. A tehetséges tanulók iskolán kívüli foglakoztatásához is segítséget nyújtunk - egyesületek, klubok, megkeresésével.
- szociális hátránnyal küzdő tanulók megsegítése

1.8.2. Értelmileg akadályozott tanulók iskolai fejlesztése

Értelmileg akadályozott értelmi fogyatékos tanulók jellemzői:
Az értelmileg akadályozott tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A fejlesztés szokásos útjait, módszereit jelentősen módosítja a kommunikáció és a beszéd fejlődésének sajátos útja, a megismerő funkciók késleltetettsége, a lassúbb tanulási tempó, a

figyelem ingadózása, az alacsonyabb fokú terhelhetőség. Mindezek konkrétan megfigyelhető és mérhető fejlődésbeli elmaradást okoznak ép kortársaikhoz viszonyítva.
A tanulók eredményes fejlesztése – együttműködve a szülői házzal – folyamatos, egymásra épülő gyógypedagógiai tevékenységet igényel.
A nevelésnek elsődlegesen:

- A kommunikációs és szocializációs képességek,
- A pszichés funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítani.

A sikeres tanítás – tanulás feltétele:

- A jól átlátható
- Tagolt és
- Ösztönző tanulási környezet,
- A gyakori ismétlés.

Optimális fejlesztést csak az egész életre szóló védő-irányító, de az önálló személyiséget is kibontakoztató nevelés biztosítható, amely arra törekszik, hogy a tanulók képességeik maximumát érjék el.
A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodnia kell a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára.
Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása valamennyi nevelési helyzetben az alábbiak figyelembevételével történik:

a./ Az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során vezetésre, segítségre, folyamatos irányításra van szükség.

b./ a tanulók fogékonyabbak a szenzorikus és mozgásos közlések befogadására, ezért a fejlesztés eredményesebb szemléletes képi rávezetéssel, cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel.

c./ Az ismeretszerzés tervezésénél számolni kell a tanulók rövid idejű odafordulásával és tevékenységi kedvével, a figyelemkoncentráció zavaraival, a verbális tanulás nehezítettségével, az alacsony motiváltsággal.

d./ A tanulási tempó, a bevésés jelentős változása, a tanulási helyzetekhez való kötődés, a bizonytalan megőrzés, a pontatlan felidézés igényli a fejlesztés idejének növelését, a fokozott mennyiségű és eltérő helyzetekben végzett gyakorlást.

e./ A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartani a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok /pl: a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelem hiánya, a kommunikációs zavarok/ korrekcióját.

f./ A fejlesztést nehezítő külső tényezők /hospitalizáció, nem elfogadó szülői magatartás, a diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar stb./ esetén különös hangsúlyt kell helyezni az egyéni megsegítésre.

g./ Az értelmi fogyatékossághoz társuló egyéb fogyatékosságok, betegségek /pl: érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia, autisztikus magatartás/ befolyásolják az egész személyiség fejlődését.

f./ A felnőttkori élet – egyénileg különböző – behatárolt lehetőségei.

A nagymértékű egyéni különbségek miatt a tanulócsoportok összetétele rendkívül heterogén. Ez a tanulók képességeikhez igazodó egyéni fejlesztési programok, pedagógiai többletszolgáltatások /habilitációs, rehabilitációs foglalkozások, gyógytestnevelés, logopédia, különféle terápiák, autista terápia/ biztosítását teszi szükségessé. A pedagógiai folyamat során tág teret kap a hátrányok leküzdése, az egyéni bánásmód.

Értelmileg akadályozott tanulók fejlesztésének alapelvei, célja és kiemelt feladatai

Az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának és nevelésének legalapvetőbb célja a szociális beilleszkedés megvalósulása.

Ennek érdekében a nevelés-oktatás feladatai:

- a személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása,
- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése,
- a tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása,
- gyakorlatorientált képzés,

- az életvezetés technikák elsajátítása, gyakorlása,
- a képességek korrekciója és fejlesztése egyéni és kiscsoportos formában,
- egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazása a hátrányok csökkentésére,
- az épen maradt, kevésbe sérült részképességek feltárása és fejlesztése,
- a személyiség gazdagítása: az önelfogadásra, mások elfogadására, toleráns magatartásra való nevelés,
- az eredményes társadalmi integrációra törekvés.

A képzés során a tanulók egyéni képességeikhez igazodva kell elsajátítani minden olyan tevékenységet, amellyel az iskolai oktatás befejeződése után találkozhatnak.
A személyiség alakítására a játék van a legnagyobb hatással. Nevelő, fejlesztő hatása a tanulás és a munka tevékenységébe is beágyazódik. Ezért fontos az alkalmazása a képzés minden területén.

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

Alsó tagozat /1-4. évfolyam/

A pszichés funkciók fejlesztése, képesség- és szokásrendszerek kialakítása a játékos formák dominanciájával.

Felső tagozat /5-8 évfolyam/

A valóság megismeréséhez szükséges ismeretek és technikák elsajátítása, kiemelve a napi tevékenységekbe ágyazott ismeretközvetítést, készségfejlesztést. A fejlesztő munkának ki kell térnie a jel – és szimbólumértés képességének kialakítására.
Előtérbe kerül az ismeretek bővítése, alapvető kultúrtechnikai ismeretek differenciált alkalmazása, a munkaképességek kialakítása és a normakövetés egyszerű szociális kapcsolatokban. Gyakorlati jellegű tevékenységek, életvezetést segítő technikák alkalmazása és megerősítése képezi a fejlesztés központi feladatát.

Középfokú oktatás

Megszilárdító szakasz: 9-10. évfolyam.
A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a védő-irányító, de az önálló személyiséget is kibontakoztató fejlesztése.

Készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyam

Az értelmileg akadályozott tanulók részére létesített készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamán a szakmai előkészítő ismeretek tartalma, követelményei a helyi tantervben vannak meghatározva.
Az oktatás célja és feladata, hogy a tanulók egyéni képességeit, körülményeit, további – önálló vagy támogatott – életének lehetőségeit figyelembe véve gyakorlati, praktikus ismereteket és egyszerű betanulást, igénylő munkafolyamatot sajátítson el.

Tantárgyak

- Olvasás – írás
- Társadalmi ismeretek és gyakorlatok
- Számolás, mérés
- Szakmai előkészítő ismeretek
- Életvitel és gondozási ismeretek
- Szociális munkatevékenység
- Ábrázolás – alakítás
- Ének – zene
- Testnevelés
- Környezet és egészségvédelem

Készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyam

A készségfejlesztő iskola célja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai

a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra.

1.8.3 A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

A tehetségfejlesztés lehetőségei tanórán belül

A tanórán belüli tehetségfejlesztés módjai a következők lehetnek:

a) az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése,
b) a tanórákon érvényesülő differenciált képességfejlesztés,
c) csoportbontás,
d) az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata,
e) továbbtanulás segítése felkészítő foglalkozásokkal,
f) személyes beszélgetések, a biztatás, a jutalmazás megfelelő formáinak alkalmazása,
g) a viselkedéskultúra fejlesztése.

A tehetségfejlesztés lehetőségei tanórán kívül

A tanórán kívüli tehetségfejlesztés eszközei a következők lehetnek:

a) versenyek, vetélkedők, bemutatók (szaktárgyi, sport, kulturális stb.),
b) a kiugró tehetségek szakemberekhez való irányítása, akik gondoskodnak a tanulók megfelelő fejlesztéséről,

c) tehetséggondozó szakkörök,
d) iskolai sportkörben: kézi-, és labdarúgó- bajnokságok, atlétikai- és asztalitenisz versenyek,
e) szabadidős foglalkozások (színház- és múzeumlátogatás),
f) az iskolában rendelkezésre álló tanulási források használata (számítógépes, multimédiás tanuló programok),
g) együttnevelés segítése érdekében más befogadó intézmények programjaiban való részvétel.

A tehetség, képesség kibontakoztatását az alábbi tevékenységek segítik:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- differenciált oktatás;
- a nem kötelező (választható) tanórán tanulható tantárgyak tanulása;
- a tehetséggondozó foglalkozások;
- az iskolai sportkör;
- a szakkörök
- versenyek, vetélkedők, bemutatók (sport, kulturális stb.);
- a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások);
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás segítése.

1.8.4 A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásának segítése a következő tevékenységek során történik:

- optimális osztálylétszámok, a tanulási motiváció erősítése
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése, az alapvető képességek és készségek célzott fejlesztése
- differenciált oktatás, differenciált tanórai feladatadás és egyéni segítségnyújtás
- a napközi otthon,
- az egyéni és kiscsoportos foglalkozások,
- a felzárkóztató foglalkozások,

- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata,
- a továbbtanulás irányítása segítése.
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése, a tanulási stratégiák és hatékony tanulási technikák tanítása, gyakorlásra, ismétlésre és rögzítésre épülő tevékenységek, sikerélmények biztosítása és a reális önértékelés támogatása
- a felzárkóztató órák,
- a diákétkeztetés,
- a nevelők- tanulók segítő, személyes kapcsolata, együttműködés
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése,
- családlátogatások,
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége,
- az étkezési díjak kifizetéséhez nyújtott segélyek,
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.

Az esélyegyenlőség csökkentése fontos feladat, amely speciális felzárkóztató programokkal, személyes törődéssel, beszélgetésekkel történhet.

A tanulási nehézségekkel küszködő tanulók leggyakoribb viselkedési tünetei:

a) hiperaktivitás,
b) szorongásos magatartás,
c) térlátás nehézségei (jobb- bal tévesztése, betűk felcserélése),
d) mozgáskoordináció zavarai,
e) a nyelvi működés zavarai (diszlexia, diszgráfia),
f) antiszociális cselekedetek,
g) alacsony önértékelés,
h) emlékezés zavarok,
i) a logikus gondolkodás problémái,
j) a spontán kíváncsiság hiánya.

Nem minden viselkedési rendellenesség hátterében húzódik meg ugyanakkor tanulási nehézség.

Ezért mindig az adott eset elemzése dönti el, hogy melyik tényező a felelős.

A tanulási kudarcot kiváltó okok sokféleségét jelzi, hogy a kezelés módszerei is sokfélék lehetnek. Minden alkalmazott eljárás személyfüggő.

1.8.5. Az iskolapszichológusi tevékenység területei:

- pedagógus-diák-szülő háromszög egyes tagjai közötti konfliktus kezelése
- tanulók részére egyéni tanácsadás
- pedagógusok részére egyéni tanácsadás
- a pedagógus vagy a szülő kérésére a gyermek felmérése, diagnosztizálása, tanácsadás, a megfelelő társintézménybe való irányítása
- családlátogatásokon való részvétel
- kiscsoportos foglalkozások egy-egy téma köré szervezve (önismeret, konfliktuskezelés, indulatkezelés)
- pszichológiai témájú előadások tartása pedagógusoknak
- az intézmény kulturális életében való részvétel
- szülőklubokon való részvétel

A beavatkozás szintjei:

a) Egyéni

Ennek menete:

1. A tanár észleli a problémát, megpróbálja saját módszereivel illetve a szülő bevonásával megoldani.
2. Amennyiben többszöri próbálkozás sem ér el célt, akkor jelzi a problémát az iskolapszichológusnak.
3. A pszichológus konzultál a pedagógussal.
4. A pszichológus konzultál a szülővel.
5. A gyermek megfigyelése órán és szünetben.
6. A pszichológus egy órában találkozik a gyermekkel, elvégzi a szükséges diagnosztikus vizsgálatokat, információt gyűjt magától a gyermektől.
7. Visszajelzés a pedagógusnak és a szülőnek. Tanácsadás, a probléma kezelésének megbeszélése, esetleg a gyermek tovább átirányítása a megfelelő szakrendelésre.

8. Folyamatos kapcsolattartás a pedagógussal, a szülővel és a gyermekkel, igény szerinti konzultáció, foglalkozás.

b) Osztály vagy csoport szintű

Különböző témakörök köré szerveződő heti rendszerességgel foglalkozások egy osztállyal vagy kiscsoporttal (5-6 fő).

c) Iskola szintű

Az egész iskolára vonatkozó programok adaptálása és fejlesztése (pl. érzelmi nevelés, társas készségek fejlesztése).

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek:

- szoros kapcsolat a helyi óvodai intézményekkel, nevelési tanácsadóval és gyermekjóléti szolgálattal;
- optimális osztálylétszámok;
- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- differenciált oktatás; a feladattartás, figyelem és önszabályozás fejlesztése, a pozitív viselkedés megerősítése, szociális és érzelmi készségek fejlesztése, egyértelmű szabályok és következetes pedagógiai keretek biztosítása
- a felzárkóztató órák;
- a napközi otthon;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- a nevelők és a tanulók személyes kapcsolatai; kortárskapcsolatok és közösségi beilleszkedés támogatása, konfliktushelyzetek megelőzése és pedagógiai kezelése, együttműködés a szülőkkel és a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel
- a családlátogatások;
- a szülők és a családok nevelési gondjainak segítése;
- pszichoterápiás foglalkozások;

1.8.6. Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat a *Nemzeti köznevelési tv., Gyermekek védelméről szóló tv. és a Szociális ellátásról szóló tv.*rendezi.

Intézményünk minden dolgozója közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

A Gyermek és Ifjúságvédelmi feladatok ellátására Gyermek és Ifjúságvédelmi koordinátort jelöl ki az intézmény vezetője.

A Gyermek és Ifjúságvédelmi koordinátor elérhetősége az iskolai faliújságon van közzé téve.

Célok és feladatok

1. Együttműködés az intézményen belüli és az iskolán kívüli szakemberekkel.
2. A megelőzés (prevenció): időben felismerni a hátrányos helyzetet és a veszélyeztetettségre utaló jeleket.
3. Figyelemmel kísérni az intézménybe járó gyermekek hátrányos helyzetét és veszélyeztetettségét.
4. Családlátogatások szervezése, lehetőség szerint nem csak a problémák kialakulását követően. A pedagógusnak tájékoztatni kell a szülőket arról, hogy a gyermek érdekében milyen intézkedéseket tart szükségesnek. Szükség esetén a tanuló megfelelő szakemberhez történő irányítása.
6. Egészséges életmódot támogatva, a bűnmegelőzést, a szenvedélybetegségeket megelőző program kidolgozása, ennek megszervezése és koordinálása.
7. Az észlelő és jelző rendszer tagjaként tartani a kapcsolatot a Gyermekjóléti szolgálatokkal, az Egészségügyi szolgálattal (védőnő, gyermekorvos), a Családsegítő szolgálatokkal és a Gyámhivatallal, szükség esetén esetmegbeszélések kezdeményezése.
8. Hiányzások figyelemmel kísérése, igazolatlan esetben a szükséges intézkedések megtétele (felszólítás, feljelentés, esetjelzés).
9. A gyermek és ifjúságvédelmi törvények, rendeletek ismerete és azok változásainak nyomon követése.

a) Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki:

- A gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére és feltárására, megszüntetésére. A gyermekvédelmi problémák feltárásának célja, hogy a gyermekek problémáit az

iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat.

- Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:
  - fel kell ismerni, és fel kell tárni a tanulók problémáit,
  - meg kell keresni a problémák okait,
  - segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
  - jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.

b) A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- pedagógiai szakszolgálattal,
- gyermekjóléti szolgálattal,
- családsegítő szolgálattal,
- polgármesteri hivatallal,
- gyermekorvossal,
- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

c) Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés,
- a pályaválasztás segítése,
- a személyes tanácsadás (tanulóknak, szülőknek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- a napközis és a tanulószobai foglalkozások,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,

- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás),
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról

1.8.7. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Az intézményben dolgozó pedagógus a tanulók hátrányos anyagi helyzetének és veszélyeztetettségének feltárásával és enyhítésével kapcsolatos feladatai.

Szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

a) az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata,
b) a nevelők segítő, személyes kapcsolattartása a rászoruló tanulókkal,
c) a szülők, családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése (egyéni beszélgetés az osztályfőnökkel, fogadóóra, családlátogatás, szülői értekezlet stb.),
d) továbbtanulás irányítása, segítése, rendezetlen családi helyzet esetén kollégiumi elhelyezés,
e) szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátránytól szenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek, a családokkal való együttműködés és kapcsolattartás, együttműködés a gyermekjóléti és szociális ellátórendszer szakembereivel
f) ingyenes, illetve kedvezményes táborok, mozi-, színház-, múzeumlátogatás szervezése a rászoruló tanulóknak. ingyenes vagy kedvezményes étkezés biztosítása, tankönyvek és taneszközök térítésmentes vagy kedvezményes biztosítása, tanszerek, iskolai felszerelések és ruházat támogatása, iskolai programokon, kirándulásokon, táborokon való részvétel támogatása, pályázati és alapítványi támogatásokhoz való hozzáférés segítése, szociális támogatásokkal kapcsolatos tájékoztatás és ügyintézés segítése, a hiányzások, iskolai lemorzsolódás és korai iskolaelhagyás megelőzését célzó támogatás, a tanulók esélyegyenlőségét segítő programok és közösségi tevékenységek

Egyre több tanuló kerül olyan anyagi helyzetbe, mely egészséges testi fejlődését, zavartalan tanulását hátráltathatja. Az iskola életében fontos feladat az esélyek egyenlő feltételeinek megteremtése, a hátrányok csökkentése, a társadalmi egyenlőtlenségek hatásainak enyhítése. A segítségre szorulók elsősorban az alacsony jövedelmű, a munkanélküli, valamint a szociális ellátásban részesülő szülők gyermekei.

Szociális hátrányok enyhítésére vonatkozó iskolai feladatok, pedagógiai tevékenységek:

- a szociális hátrányok feltérképezése
- problémák feltárása és a stratégiák kidolgozása az egyéni megsegítésre
- napközis foglalkozások biztosítása az iskola valamennyi tanulója részére
- szakkörök, klubok működtetése a képességfejlesztés, a kulturális hátrányok enyhítésére, a tehetségesebb tanulók differenciált megsegítésére
- sportkör működtetése a kiemelkedő képességekkel rendelkező tanulók sportegyesületi tevékenységbe történő bekapcsolása, eredményeik, fejlődésük nyomon követése folyamatos kapcsolattartással
- tájékoztató, felvilágosító programok kimunkálása

Eszközeink a szociális hátránykompenzáció tevékenységeire:

a) a gyermekvédelmi tevékenység hatékonyságának növelése,
b) a szociokulturális hátrányok enyhítése:
    - a szabadidő kulturált eltöltésének biztosítása,
    - tanácsadás a rászoruló gyermekeknek, szülőknek, stb.,
    - pályaorientációs tevékenységek szervezése,
    - felvilágosítás nyújtása a szociális juttatások lehetőségeiről,
    - tankönyvtámogatás,
    - kapcsolatfelvétel a szakszolgálati intézményekkel,
    - pályázatok figyelése,
    - szükség szerint segítségnyújtás a kollégiumi elhelyezésben,
    - a tanulási folyamat tervezésében minden tanuló tényleges részvételének biztosítása (csoport, páros, individuális munkaforma),
    - az érintett tanuló érdek- és esélyérvényesülésének elősegítése.

A pályaválasztással kapcsolatos tevékenységek köre:

- pályaválasztási ismeretek beépítése a tantárgyakba a 6. évfolyamtól kezdődően
- önismereti képességek, pályaelképzelések és vonzódások folyamatos elemzése

- választható szakmák körének megismertetése a tanulókkal, a szülőkkel
- tájékozódás, látogatás a szakiskolákban, gyakorlati képző helyeken
- egyéni segítségnyújtás a szakmaválasztásban
- a beiskolázási tennivalók elvégzése, a szülők rendszeres tájékoztatása

1.9. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje

A Diákönkormányzat (DÖK) a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. tv. 48. § és 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 120. § alapján működik.

A DÖK a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt:
- saját működéséről;
- a DÖK működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról;
- hatáskörei gyakorlásáról;
- egy tanítás nélküli munkanap programjáról;
- tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működéséről;
- SZMSZ-ének módosításáról;
- DÖK munkáját segítő pedagógus felkéréséről.

A DÖK véleményét ki kell kérni:
- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt;
- tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt;
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor;
- Házirend elfogadása előtt;
- az intézmény működésével kapcsolatos bármely kérdésben;
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál;
- az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben a tanulókat érintő minden kérdésben;
- ezen ügyekben az elnök és a DÖK segítő pedagógus járhat el a DÖK véleményét képviselve.

A DÖK munkáját egy pedagógus segíti, feladata:
- a DÖK éves munkájának összefogása, segítése;
- a DÖK éves munkatervének elkészítése a diákok véleményezése alapján;
- iskolai szabadidős programok szervezése;
- a tanulók jogi és érdekképviselete;
- folyamatos tájékoztatás kérése az intézmény vezetésétől;
- tanulók munkájának jutalmazása.

A DÖK feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, a kollégium helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem akadályozza azok működését.
A DÖK megszervezi a Diáknapot egy tanítás nélküli munkanap keretében.

1.10. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Intézményünk figyelembe veszi és betartja, betartatja mindazon törvényeket és rendelkezéseket, amelyek a gyermekek, a szülők jogait és kötelezettségeit tartalmazzák.
Úgy alakítjuk ki az intézmény szervezeti felépítését, napi működését, hogy abban optimálisan érvényesülhessenek a jogosítványok

A szülő az iskolában háromféle szerepben van jelen:

* a gyermek gondozójaként és nevelőjeként
* a tanuló törvényes képviselőjeként
* iskolahasználóként

A szülői jogok érvényesítéséhez az iskola az alábbi területeken kívánja folyamatosan együttműködve segíteni a szülőket:

* A szabad iskolaválasztásnál olyan szakmai segítséget kínálunk, amely közelebb hozza a szülőt a sérült gyermeke számára leginkább megfelelő iskola megválasztásához. Ennek érdekében tájékoztatjuk iskolánk szervezeti, működési körülményeiről, tanulóiról, a képző munkánkról, szakmai, tárgyi feltételeinkről. Lehetőséget biztosítunk az iskola megtekintésére a szülő és gyermek számára egyaránt.
* Napi munkakapcsolatot igyekszünk kialakítani - elsősorban az alsó tagozatos csoportoknál -, hogy a folyamatos tájékoztatást biztosítsuk és a problémáink kezelésébe a szülőt is bevonjuk. Írásbeli értesítést alkalmazunk az iskola eseményeivel, a tanuló előmenetelével, eseti kéréseinkkel kapcsolatosan.
* Rendszeres családlátogatást az együttműködés alapjaként kezeljük - a gyermekvédelem, a pedagógiai segítők bevonásával.
* Naprakész tájékoztatást, szoros együttműködést alakítunk ki tanuló egészségi állapotát - gyógyszeres kezelését, orvosi ellátását érintően.
* A tanulók lelki egészségének védelmében a nyitott, őszinte együtt gondolkodást szorgalmazzuk a családdal.

* Segítséget nyújtunk átmeneti vagy tartós családi, együttélési problémák, anyagi gondok kezeléséhez - bevonva, megkeresve a társintézményeket, szervezeteket.
* A szülők véleményét kérve, segítségüket igényelve szervezzük az iskolai rendezvényeket, hagyományőrző alkalmakat.
* A szülői szervezeteknek biztosított jogok érvényesülésének megfelelő teret biztosítunk programjaink, az iskola életét érintő szabályzatok megalkotásában, véleményezésében.
* A gyermekek védelmében, érdekeinek képviseletében lépünk fel és a meggyőzés erejével kívánjuk a szülőket a kötelezettségeik teljesítésének elfogadására bírni. A meggyőzés eredménytelenségét követően élünk a jog által biztosított eszközökkel.
* Évi két alkalommal szülői értekezletet tartunk, nyílt napot és fogadó órát szülői igény szerint jelöljük ki.
* A szülőknek, családtagoknak biztosítjuk az intézménybe való belépést és benntartózkodást az előzetesen elfogadott és ismertetett szabályozók szerint.
* A szülők bevonásával, tudatos felvilágosító munkával készítjük elő a tanulók továbbtanulását, pályaválasztását. Szülői fórumokon felvilágosító, tájékoztató előadásokat, konzultációkat kínálunk.
* A szülők jogait kiemelten tiszteletben tartjuk az ügyeletek, a tanórán kívüli, a nem kötelező választható tanórák, a felzárkóztatás, a tehetséggondozás és a táborok, szervezésében, a tanulók étkeztetésében és a többletszolgáltatások valamennyi területén.
* Megkülönböztetett figyelemmel kísérjük és szakmai elkötelezettséggel kezeljük azt a tényt, hogy a szülő a gyermeke különös gondozási szükségletének kielégítése céljából választotta intézményünket.
* Segítjük a szülőket, családokat abban, hogy a sérült embereket képviselő szervezetekhez problémáikkal eljussanak és azok szolgáltatásait is igénybe vegyék gyermekeik érdekében.

A szülők pedagógusok együttműködése

Cél, hogy a szülők lássanak bele az iskolai munkába, a közösség életébe és lehetőségeik, elfoglaltságuk függvényében vállaljanak részt benne azért, hogy folyamatosan nyomon követhessék gyermekük nevelésének, oktatásának alakulását.

A pedagógus és a szülők közötti együttműködés formái:

- szülői értekezlet,
- fogadóórák,
- egyéni kapcsolatfelvétel,
- szülők közösségének részvétele az osztály életében,
- szülői közösség választmányi ülései,
- nyílt tanítási nap,
- írásbeli tájékoztató (hivatalos levél, iskolai értesítés)
- e-napló használata
- rendezvények,
- hirdetőtábla stb. fogadó órák

A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg illetve választott képviselőik, tisztségviselők útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével. Az intézmény képviseletében az osztályfőnök rendszeresen kapcsolatot tart a tanuló kollégiumi nevelőtanárával a tanuló előmenetelével kapcsolatban.

Az e-napló működési szabályzata

Az e-napló Elektronikus Napló (továbbiakban e-napló) az iskola által üzemeltett iskolaadminisztrációs rendszerre épülő olyan adatbázis-kezelőalkalmazás, amelynek felhasználásával lehetővé válik az intézmény tanügy-igazgatási, adminisztratív és oktatásmenedzsment feladatainak hatékony ellátása. Elsődleges célja, hogy kiváltsa a papíralapú napló használatát, leegyszerűsítse az adminisztrációs folyamatokat, továbbá világos, áttekinthető felületet adjon ezeknek a feladatoknak a gyors és hatékony végrehajtásához. Célja, hogy a szülői modul alkalmazásával naprakész információkkal rendelkezzenek a családok gyermekük iskolai előmenetelével kapcsolatban. Kezelőfelülete Webalapú, használatához hálózati kapcsolattal rendelkező számítógép, valamint egy azon futtatható böngésző program szükséges.

Az elektronikus napló működésének jogszabályi háttere

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet az iskolák számára előírja a kötelezően használatos tanügyi nyilvántartást, mely nyomtatványként nevezi meg, írja elő az osztálynapló (csoportnapló, egyéb foglakozási napló), órarend,

tantárgyfelosztás, ellenőrző használatát. .A miniszteri jóváhagyás lehetővé teszi, hogy a 2018/19-es tanévtől kezdve a fenti tanügyi dokumentumok a KRÉTA rendszerben tárolhatók, őrizhetők, a rendszerben előállított naplók elfogadott hivatalos dokumentumnak minősülnek.

A szülő írásbeli kérelmére KRÉTA rendszerből kinyomtatva elektronikus ellenőrző formájában papír alapú tájékoztatás is kiadható legfeljebb havonta egy alkalommal. Az írásbeli kérelmet a szülőnek az osztályfőnökhöz kell eljuttatnia. Az osztályfőnök 10 munkanapon belül személyesen átadja, vagy hivatalosan elküldi az értesítőt a szülőnek.

Az e-napló felhasználói csoportjai, feladatai

1. Iskolavezetés

Az iskolaadminisztrációs rendszerhez történő csatlakozással automatikus hozzáférése van az e-napló adatbázisához.

2. Titkárság

Az iskolaadminisztrációs rendszer adatainak naprakész aktualizálásán keresztül elvégzi az e-napló alapadatainak adminisztrációját. - tanulók adatait, - gondviselő adatait, - osztályok adatai (osztályok névsora, csoport névsorok, tanár-csoport összerendelések.

3.Szaktanárok

Feladatuk a megtartott tanórák adatainak rögzítése az adott tanórán, - haladási napló, - hiányzás, késés, - osztályzatok rögzítése, - szaktanári bejegyzések rögzítése, - a napló adataiban történt változások nyomon követése.

4. Osztályfőnökök

Feladatuk az osztály adatainak, a tanulók bejegyzéseinek figyelemmel kísérése:

- haladási napló,
- hiányzás, késés, igazolások kezelése. *A szülőnek továbbra is joga van hagyományos úton is igazolásokat, kérelmeket benyújtani az intézmény részére. A nem e-ügyintézésben beérkező bejegyzések, kérelmek, hiányzások tekintetében a szülő hozzájárul és nyilatkozik, a tanévnyitó szülői értekezleten, hogy az adott tanévben az átadott iratokat az osztályfőnök az e-kréta rendszerben rögzítse, s az adattárolási rend szerint megőrizze. Az iratok csak a szülő,*

gondviselő aláírásával, tekinthetők hitelesnek. Az iratok megőrzéséért az osztályfőnök a felelős. Megőrzési ideje az aktuális tanév befejezésétől számított 5 év. Az intézmény a szülők részére az elektronikus üzenetküldés akadályoztatása esetén postai levél formájában küldi ki az értesítéseket.

- osztályzatok,
- szaktanári bejegyzések adataiban történt változások nyomon követése.

5. A szülők saját gyermekük napló bejegyzéseihez kapnak hozzáférési (olvasási) jogot. Az interneten keresztül történő hozzáférést automatikusan biztosítja az iskola (érvényes tanulói jogviszony esetén). Az intézmény vezetője gondoskodik a hozzáférés megvalósításáról, valamint a szülő e-mailben történő értesítéséről minden tanév szeptember harmadik hetének végéig. A szülő jogosultsága az e-naplóhoz történő hozzáféréshez a tanuló jogviszonyának megszűnésével törlődik.

6. Rendszerüzemeltetők

Az e-naplóhoz az intézményvezetőnek, az intézményvezető-helyetteseknek, rendszergazdának van közvetlen hozzáférési jogosultsága.

Rendszergazda feladata:

- iskolai hálózat (vezetékes és wifi) üzememeltetése, karbantartása, felmerülő hibák kijavítása,
- a tanári gépek üzemeltetése során felmerülő hibák kijavítása

Rendszerüzemeltetési szabályok

A műszaki hibák, rendkívüli események kezelése: Az e-napló használatának alapvető feltétele a technikai eszközök üzembiztos működése. A technikai eszközök minden felhasználójának kötelessége az eszközök rendeltetésszerű használata, a technikai eszköz állapotának megóvása. A technikai rendszer működtetésének felelőse az iskola rendszergazdája. A rendszer elemeinek meghibásodása esetén az alábbi követendő eljárási szabályok érvényesek.

A tanári munkaállomás meghibásodása esetén

- Feladata a pedagógusnak: A meghibásodás tényét jelenteni a rendszergazdának.
- Feladata a rendszer üzemeltetőknek: Tanári számítógép, notebook meghibásodási okának kivizsgálása, (szoftver, hardver hiba behatárolása), indokolt esetben szerviz igénybevétele, tartalék gép biztosítása

Adatbázis szerver (iskolaadminisztrációs) meghibásodása

Az adatbázis szerver folyamatos (heti rendszerességgel) adatbázis mentést végez. A szerver leállást követően a rendszergazda felméri az újra indítás lehetőségét. Indokolt esetbe a rendszer fejlesztőkhöz fordul műszaki segítségért. Ha a rendszer újraindítása késlekedik, több időt vesz igénybe akkor a szaktanárok a munka folytatása érdekében papír alapon rögzítik az adataikat és az újra indítás után folyamatosan pótolják a kiesés időszakára tehető elmaradásokat.

Illetéktelen felhasználók hozzáférése az adatbázishoz

A felhasználók kötelesek a felhasználónevüket és különösen a jelszavaikat biztonságosan tárolni, rendszeres időközönként megváltoztatni, valamint ügyelni arra, hogy jelszavukat mások ne ismerhessék meg. A felhasználók jelszavaikat nem hozhatják mások tudomására. Amennyiben gyanú merül fel a jelszavak kitudódását illetően a felhasználó köteles azonnal megváltoztatni jelszavát. Ha egy szaktanár vagy osztályfőnök a saját bejegyzéseinek ellenőrzése során illetéktelen, nem azonosított bejegyzésre utaló nyomot talál, haladéktalanul köteles jelezni a rendszer üzemeltetéséért felelős rendszergazdának. Az e-napló adatbázis-kezelő rendszer minden műveletről napló feljegyzést készít, tehát utólag feltérképezhető minden napló művelet.

Záró rendelkezések: Az e-napló rendszer része az intézmény teljes informatikai rendszerének, ezért a rendszer működtetésére kiterjed az intézmény hatályos Adatvédelmi, iratkezelési szabályzata. Ezen szabályzat a keltezés napjától lép hatályba, rendelkezéseit ezen időponttól kezdődően kell alkalmazni, visszavonásig (módosításig) marad érvényben.

A tanulók – pedagógusok együttműködése

Cél a folyamatos, kiegyensúlyozott feszültségmentes kapcsolatban az egyéni képességeknek megfelelő eredmények elérése, a személyiség kibontakoztatása az oktató- nevelő munkában.

A pedagógusok és tanulók közötti együttműködés formái:

- tanórai munka,
- osztályfőnöki óra,

- közösségi programok, tanórán kívüli közös tevékenységek, közös programok, rendezvények, szabadidős tevékenységek
- egyéni beszélgetések,
- diákönkormányzat,
- kérdőívek, vizsgálatok.

Az iskola partnereivel

Az iskolát a külső kapcsolatokban az intézményvezető képviseli. Az intézményvezető és intézményvezető helyettesek vezetői feladatmegosztás szerint tartanak kapcsolatot a külső szervezetekkel.

1.11. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

A vizsgaszabályzat hatálya

20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 64-73.§

Vizsgaszabályzat célja:

A tanulók tanulmányok alatt tett vizsgái lebonyolítási rendjének szabályozása, mely magában foglalja a tanulmányok alatti vizsga (osztályozó-, javító-, különbözeti vizsga):

- követelményeit;
- részeit (írásbeli, szóbeli, gyakorlati);
- értékelés rendjét.

A tanulmányok alatti vizsgák célja:

- azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi, év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján nem lehet meghatározni;
- pedagógiai programban meghatározottaknál rövidebb idő alatt (tanév összevonással) szeretné a követelményeket teljesíteni.

A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett *tanulmányok alatti vizsgákra,* azaz:

- *osztályozó vizsgákra,*
- *különbözeti vizsgákra,*
- *javítóvizsgákra* vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- *akik átvételüket kérik az intézménybe* és ennek feltételeként az intézmény igazgatója *különbözeti vizsga letételét írja elő.*

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha:

- a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól fel volt mentve,
- engedély alapján egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tehet eleget,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

A vizsgák vizsgabizottsága, az írásbeli, illetve szóbeli vizsga menete

20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 65-71. §

Értékelés rendje

A vizsgatárgy akár egy vagy több vizsgarészt tartalmaz, az egyes vizsgarészekben elért pontszámok összege alapján a következőképpen határozandó meg:

Százalékos meghatározás:

0 – 19	elégtelen (1)
20 – 39	elégséges (2)
40 – 59	közepes (3)
60 – 79	jó (4)
80 – 100	jeles (5)

A VIZSGATÁRGYAK AZ ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK ÁLTALÁNOS ISKOLAI 1-8. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA	
Tantárgyak	**Vizsga típusa**
Magyar nyelv és irodalom	szóbeli és/vagy írásbeli
Idegen nyelv	szóbeli és/vagy írásbeli
Matematika	szóbeli és/vagy írásbeli
Etika-Etika/Hit-és erkölcstan	szóbeli és/vagy írásbeli
Történelem	szóbeli és/vagy írásbeli
Hon-és népismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Környezetismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Természettudomány	szóbeli és/vagy írásbeli
Digitális kultúra	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Technika és tervezés	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Vizuális kultúra	gyakorlati
Ének-zene	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Testnevelés	gyakorlati

A VIZSGATÁRGYAK A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK ÁLTALÁNOS ISKOLAI 1-8. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA	
Tantárgyak	**Vizsga típusa**
Kommunikáció	szóbeli és/vagy írásbeli
Olvasás-írás	szóbeli és/vagy írásbeli
Számolás-mérés	szóbeli és/vagy írásbeli
Játékra nevelés	gyakorlati
Társadalmi ismeretek/Állampolgári ismeretek	szóbeli és/vagy írásbeli
Önkiszolgálás	gyakorlati
Környezetismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Információs eszközök használata/Digitális kultúra	gyakorlati és/vagy szóbeli
Technika, életvitel és gyakorlat	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Ábrázolás-alakítás	gyakorlati
Ének-zene	gyakorlati
Mozgásnevelés	gyakorlati
Testnevelés	gyakorlati

A VIZSGATÁRGYAK A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 9-10. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA	
Tantárgyak	**Vizsga típusa**
Kommunikáció	szóbeli és/vagy írásbeli
Olvasás-írás	szóbeli és/vagy írásbeli
Számolás-mérés	szóbeli és/vagy írásbeli
Társadalmi ismeretek és gyakorlatok/Állampolgári ismeretek	szóbeli és/vagy írásbeli
Életvitel és gondozási ismeretek	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Környezet- és egészségvédelem	szóbeli és/vagy írásbeli
Információs eszközök használata/Digitális kultúra	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Technika, életvitel és gyakorlat	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli
Ábrázolás-alakítás	gyakorlati
Ének-zene	gyakorlati
Testnevelés	gyakorlati
Szakmai előkészítő ismeretek	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli

A VIZSGATÁRGYAK A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 11-12.. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA	
Tantárgyak	**Vizsga típusa**
Kommunikáció	szóbeli és/vagy írásbeli
Olvasás-írás	szóbeli és/vagy írásbeli
Számolás-mérés	szóbeli és/vagy írásbeli
Környezet- és egészségvédelem	szóbeli és/vagy írásbeli
Etika	szóbeli és/vagy írásbeli
Testnevelés és sport	gyakorlati
Gyakorlati tevékenység	gyakorlati és/vagy írásbeli és/vagy szóbeli

A vizsgatárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában (helyi tanterv) található követelményrendszerével.
Osztályozó vizsga eredménye félévi vagy év végi osztályzatnak minősül. Az egyéni tanrend szerinti tanulók a félévi és tanév végi minősítésüket osztályozó vizsgán szerzik meg, amely eredményébe a tanév során szerzett érdemjegyek és vizsgaeredmények beszámíthatók.

Tanulmányok alatti vizsgák tervezett ideje

a) **Osztályozó vizsga:**
   Tanévente két (2) alkalommal – a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző két (2) héten belül kell megszervezni.
b) **Javítóvizsga:**
   Minden évben augusztus 15. és augusztus 31-ig terjedő időszakban az intézményvezető által meghatározott időpontban szervezhető.

1.12. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Az átvételről az intézményvezető dönt, a tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. A tanuló osztályba sorolása a szakértői bizottság által kiadott szakértői vélemény alapján történik.
20/2012(VIII.31.) EMMI rendelet 23§ (6)

1.13. A felvételi eljárás különös szabályai

Tanulói jogviszony létesítése:

A tanuló az iskolával tanulói jogviszonyban áll. (2011. évi CXC. tv. 45.§)
Intézményünkbe gyermeket csak a megyei szakértői bizottság javaslatára vehetünk fel. A komplex szakértői vizsgálat (pedagógiai, orvosi, pszichológiai) eredményeiről, s az iskolaválasztás lehetőségeiről a szülő tájékoztatást kap. Ha a szakértői bizottság intézményünket jelöli ki a tankötelezettség teljesítésére, akkor a szülőt időben értesítjük a beiratkozás időpontjáról, egyúttal lehetőséget biztosítunk – nyílt nap formájában –, hogy személyesen is megismerkedjen intézményünk tevékenységével. A tanuló osztályba sorolása a szakértői vélemény alapján történik. Tanulói jogviszony orvosi, szakértői javaslatra vagy a szülő kérelmére magántanulóként is teljesíthető, ha a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából ez nem hátrányos.
Az általános iskolai beiratkozás két féle módon valósulhat meg. Az eddigi eljárásrendnek megfelelő módon, azaz a korábbi évekhez hasonlóan papír alapú adminisztrációval, valamint elektronikus ügyintézéssel összekapcsolva ún. online módon a KRÉTA rendszer e-Ügyintézési felületén keresztül, amely a https://eugyintezes.e-kreta.hu/kezdolap elérhetőségen található meg.
A 2019. szeptember 1. napjától hatályba lépő törvényi rendelkezések alapján, az eddig magántanulói jogviszonyként ismert jogintézményt felváltotta az egyéni munkarend intézménye.
A Kormány az egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 196/2019. (VIII. 1.) Korm. rendeletben az Oktatási Hivatalt jelölte ki a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt. 45. § (5) bekezdése szerint eljáró szervnek. Az intézkedés célja, hogy a korábbi, rendkívül eltérő intézményi gyakorlatok helyett országosan egységes eljárásrend szerint, indokolt esetben kerüljön megállapításra az egyéni munkarend.
Az egyéni munkarenddel kapcsolatos eljárásra vonatkozó jogszabályok:
• Nkt. – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
• Ákr. – az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
• Okt.Hiv. rendelet - az Oktatási Hivatalról szóló 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet
• Nkt. vhr. – a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet

• EMMI rendelet - a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

A 2019. szeptember 1. napjától hatályba lépő törvényi rendelkezések alapján, az eddig magántanulói jogviszonyként ismert jogintézményt felváltotta az egyéni munkarend intézménye: Ha **a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös**, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. **Az egyéni munkarenddel rendelkezőt - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.** Azonban valamennyi tantárgyból osztályozó vizsgát köteles tenni, az egyéni munkarend ugyanis nem mentesíti a tanulót egyetlen tantárgy tanulmányi követelményeinek teljesítése alól sem.

Ezen időszak alatt

- a tanuló mentesül a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon való részvétel alól; felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel;
- a sajátos nevelési igényére (SNI) tekintettel egyéni munkarendű tanuló, vagy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTM), erre tekintettel egyéni munkarendű tanuló iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az iskola köteles gondoskodni;
- a tartós betegségre tekintettel egyéni munkarendben tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról az iskola köteles gondoskodni;
- a tanuló az iskola igazgatójának előzetes engedélyével részt vehet a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon;
- a tanuló kérelemre, az iskola igazgatójának engedélyével felvehető a napközibe és a tanulószobai foglalkozásokra;
- az iskolában az egyéni munkarendben tanuló magatartását és szorgalmát nem kell értékelni, de félévi és tanév végi osztályzatainak megállapításához az iskolában osztályozó vizsgát kell tennie valamennyi tantárgyból az iskola pedagógiai programjában foglaltak szerint;
- a külföldi tartózkodásra tekintettel egyéni munkarendben tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot

tudásáról.

Ha az egyéni munkarend tartama alatt a tanuló neki felróható okból két alkalommal nem jelenik meg az osztályozó vizsgán, vagy két alkalommal nem teljesíti a tanulmányi követelményeket, a következő félévtől csak iskolába járással teljesítheti a tankötelezettségét.

Az egyéni munkarend engedélyezésével kapcsolatos kérelmek elbírálása 2019. szeptember 1. napjától az Oktatási Hivatal joga és kötelessége.

Az egyéni munkarend engedélyezése iránti kérelmet az Oktatási Hivatal közigazgatási hatósági eljárás keretében bírálja el.

A kérelmeket az Oktatási Hivatalhoz legkorábban 2019. szeptember 1-jétől lehet benyújtani az alábbiak szerint:

- a 2019/2020. tanévet követő tanévek vonatkozásában: **mindig az adott tanévet megelőző június 15-ig,** (a következő tanévre vonatkozó kérelmek benyújtását lehetőség szerint áprilistól június 15-ig kérjük);
- a 2019/2020. tanévet követő tanévek vonatkozásában: június 15-ét követően csak kivételes esetben, ha a tanuló helyzetében olyan körülmény merül fel, amely a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítését teljes mértékben megakadályozza.

A tanuló sajátos nevelési igényére vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségére tekintettel benyújtott kérelmek esetében a pedagógiai szakszolgálat hatályos szakértői véleménye alapján születik meg az egyéni munkarend engedélyezéséről szóló döntés. A szakértői bizottság a szakértői véleményében a hatályos jogszabályok szerint köteles rendelkezni arról, hogy a sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló a tankötelezettségét kizárólag iskolába járással vagy kizárólag egyéni munkarendben teljesítheti. Az Oktatási Hivatal kötve van a szakértői bizottság véleményéhez.

Tanulói jogviszony megszűnése

Az iskolai tanulmányok befejezése előtt

Lakóhely változtatás esetén a szülő kérésére, amennyiben befogadó nyilatkozatot hoz az új iskolából.

A Köznevelési (2011. évi CXC.) törvénynek eleget téve, szülői nyilatkozat alapján.

Kontrollvizsgálat alapján szakértői javaslatra áthelyezve a „többségi” általános iskolába.

A kontrollvizsgálatot kérheti szülő, pedagógus.

Gyermekvédelmi szakellátásban történő változás esetén.

Az iskolai tanulmányok befejezésekor

A felső tagozat végén (8. osztály) más, középfokú szakképző intézményben való továbbtanulás esetén 8. osztályos osztályzattal, végbizonyítvánnyal értékelve, dokumentálva.

A tankötelezettségi korhatár elérésével a tankötelezettségi törvénynek eleget téve. Az iskolai képzés a szülő kérésére, s a nevelőtestület javaslatára a törvénynek megfelelően meghosszabbítható.

Tankötelesкor befejezése után, fegyelmi eljárás esetén nevelőtestületi döntés alapján.

Szünetel a tanulói jogviszonya annak, akinek engedélyezték, hogy tanulmányait megszakítsa

2. Kollégium

A kollégium nevelési alapelvei, céljai, értékei

Legfontosabb feladataink közé tartozik - a szülői ház iránti hiány mérséklésének érdekében - az otthonos és családias légkör megteremtése.

2.1. A kollégiumi nevelés főbb alapelvei

- Biztosítani kell minden diák számára:
  - a kulturált lakhatási és ellátási feltételeket
  - a személyes élettér kialakításának lehetőségét
  - a saját tapasztalatok megszerzését, azok megértését, általánosítását a tapasztalatszerzés elve szerint.
- Érvényesíteni kell:
  - a gyermeki jogokat
  - az alapvető emberi és szabadságjogokat
  - demokratikus és humanista elveket a nevelési folyamatban
  - az alapvető erkölcsi normákat és szabályokat
- Fontos:
  - az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele
  - az esélyegyenlőség biztosítása
  - a szülők és a pedagógusok együttműködése
  - a személyes kapcsolatok kialakítása a pedagógus és a diák között

- A kollégiumi nevelőmunkát következetességnek és igényességnek kell jellemezni. Határozott követelményeket és elvárásokat kell állítani a diákokkal szemben.
- Lehetőséget kell nyújtani a kollégistáknak:
  - az önállóságuk
  - a kezdeményezőkészségük
  - a kreativitásuk kibontakozására.

2.2. A kollégiumi nevelés céljai, értékei

Célok, feladatok

- Fejleszteni kell:
  - az együttműködési képességet
  - a tanulók neveltségi és igényszintjét
  - a szociális készségeket: empátia, tolerancia, konfliktuskezelő, vita és szervezőkészség.
- Fontos:
  - a hátrányos helyzetű tanulókkal való egyéni törődés
  - az egészséges életmódra nevelés
  - környezetünk védelmére, ápolására nevelés
  - nemzeti értékeink, kulturális és történelmi hagyományaink megismertetése
  - a szociális viselkedés szabályainak elsajátíttatása
  - a családi élet zavaraiból következő hátrányaik csökkentése
  - a kulturált párkapcsolat kialakítására, a családi életre, az ésszerű háztartásvezetésére nevelés
  - szervezett, sokszínű művelődési, sportolási programok biztosítása

2.3. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elve

1. A tanulók életrendjét a kollégium házi és napirendje szabályozza, melyek magába foglalják:

- az önkiszolgáló tevékenységeket
- a kötött és kötetlen foglalkozásokat

- a diákok szabadidőben végezhető tevékenységeit.

2. A diákok életrendjének kialakításánál cél, hogy az legyen összhangban a kollégium és az iskola működésével, figyelembe véve annak elsődlegességét, hogy a diákoknak pihenniük, szórakozniuk és művelődniük is kell.

3. Az életrend:
- legyen rugalmas, de ne sértse a másik tanuló szokásait
- kialakításánál figyelembe kell venni az iskola kialakult tanítási rendjét, a tanulók szokásait és igényeit.

4. A tanulók napi életrendjének kialakítása belső szabályozás alapján működik, amelynél szem előtt kell tartani azt a fontos elvet, hogy az egyes tevékenységek belső arányai, a köznevelési ~~t~~törvény jogszabályainak keretei között, a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodjanak az egyének közötti különbözőségek figyelembe vételével.

5. Az életkori biológiai fejlődés figyelembe vételével biztosítani kell a meghatározott idejű zavartalan pihenés, alvás feltételeit.

6. A szabadidő eltöltése legyen hasznos és részben tervezett, szervezett:
A tanulók szabadidejében:
- ismeretüket, tudásukat szélesítik, gyarapítják,
- településsel, történelmével, kulturális lehetőségeivel ismerkedjenek
- érzelmileg és fizikailag feltöltődnek, kikapcsolódnak.

7. A tanulók tanulása
A kollégium lakói az intézményünk által biztosított napközis, tanulószobai foglalkozás során készülnek fel, illetve készítik el a házi feladatot.

9. A kollégium a rendelkezésre álló eszközökkel igyekszik megőrizni és ápolni az eddigi hagyományokat, és újabbak kialakítására is törekszik.

2.4. A tanulók fejlődését elősegítő tevékenység elvei

A tanulók fejlődését elősegítő tevékenység elvei:

1. A tanulók fejlődését értelmi és testi értelemben is biztosítani kell.
2. Figyelni kell a kimerülés, a lelki problémák jeleire, és a probléma okait meg kell próbálni feltárni. Erre alkalmas az egyéni beszélgetés, az önismereti körök és a szülővel, iskolával való rendszeres kapcsolat.
3. A testi kondíció növelésére és kikapcsolódásra jó lehetőség az udvar, és a tornaterem használata.

2.5. A kollégiumi közösségi élet fejlesztésének módszerei, eszközei, a művelődési és sportolási tevékenység szervezésének elvei

A kollégium – mint közösségi helyszín – a nevelési folyamat során hangsúlyt helyez a pozitív közösségi szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek fejlesztésére. A kollégiumnak feladata a családi életre nevelés is.

Cél:

- olyan közösség kialakítása, ahol „mi” tudattal rendelkeznek a gyerekek, tanulók
- csoportnormává válik az egymásért való felelősség vállalása, egymás segítése
- ismerik és megbecsülik egymás értékeit, előítéletmentes gondolkodás
- a csoport minden tagja biztonságban érzi magát
- fontosnak érzi magát és lehetősége van sikerélményhez jutni
- segíti a szocializációt, integrációt.

Módszer, eszköz:

- önszerveződés
- DÖK kezdeményezés
- integrációs programok kollégiumon belül és kívül.

2.5.1. A tanulók fejlődését, tehetséggondozását, felzárkóztatását, pályaválasztását elősegítő tevékenységek elvei

A tanulók optimális fejlesztése érdekében a Tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott fejlesztési területek figyelembevétele az elsőrendű szempont a kollégiumi nevelő munka során.

A kollégium a célok elérése érdekében az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók szükségleteinek figyelembevételével végzi a tanulók fejlesztését.

A kollégium a nevelési-oktatási feladatainak teljesítéséhez kollégiumi foglalkozásokat szervez.

A szervezett kollégiumi foglalkozás lehet:

a) felzárkóztató, tehetség kibontakoztató, tanulási képességet fejlesztő, speciális ismereteket adó, felkészítő egyéni vagy csoportos foglalkozás

b) közösségi fejlesztést megvalósító csoportos foglalkozás.

Kollégiumunkban a tanulók döntési folyamatokban való részvételi joga az iskolai diákönkormányzat által valósul meg. Mivel a kollégium lakói egyben az iskola tanulói is.

Tehetséggondozás

A kollégiumban működő tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások:

- zene-tánc
- sport
- kézműves foglalkozás (gyöngyfűzés, horgolás, hímzés, stb.)

A kollégiumi tehetséggondozás területén konstruktív együttműködés elve érvényesül az érintettekkel: iskola, család.

Felzárkóztatás

A kollégiumnak nagy gondot kell fordítania a bármely okból lemaradó tanulók felzárkóztatására, hátrányának kompenzációjára. Ezek a tanulást segítő foglalkozások egyéni fejlesztés során valósulnak meg, szorosan együttműködve az iskolával.

A foglalkozások tervezése a szakértői javaslatok, illetve a gyermeket tanító pedagógusokkal folytatott konzultáció alapján történik.

Pályaorientáció

Tanulóinkat a képességeiknek megfelelően segítjük pályaválasztásukban. Az ehhez szükséges képességeket személyre szabottan fejlesztjük.

2.5.2. A hátrányos helyzetű tanulóknak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások terve

A kollégium az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók szükségleteinek figyelembevételével végzi a tanulók fejlesztését.
A kollégium a nevelési-oktatási feladatainak teljesítéséhez kollégiumi foglalkozásokat szervez.
A szervezett kollégiumi foglalkozás lehet:
a) felzárkóztató, tehetség kibontakoztató, speciális ismereteket adó, felkészítő egyéni vagy csoportos foglalkozás
b) közösségi fejlesztést megvalósító és társadalmi beilleszkedést segítő csoportos foglalkozás.

Tehetséggondozás
A kollégiumban működő tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások:

- zene-tánc
- sport
- kézműves foglalkozás (gyöngyfűzés, horgolás, hímzés, stb.)

A kollégiumi tehetséggondozás területén konstruktív együttműködés elve érvényesül az érintettekkel: iskola, család.

Felzárkóztatás
A kollégiumnak nagy gondot kell fordítania a bármely okból lemaradó tanulók felzárkóztatására, hátrányának kompenzációjára. Ezek a tanulást segítő foglalkozások egyéni fejlesztés során valósulnak meg, szorosan együttműködve az iskolával.
A foglalkozások tervezése a szakértői javaslatok, illetve a gyermeket tanító pedagógusokkal folytatott konzultáció alapján történik.

Társadalmi beilleszkedés segítése

A lehetőségeinkhez mérten igyekszünk a város többségi köznevelési intézményei által szervezett, meghirdetett (versmondó verseny, rajzpályázatok), valamint kulturális jellegű rendezvényeken (zenés, szórakoztató műsorok, városi könyvtárlátogatás) részt venni. Ezen kívül szabadidős tevékenységek (séta, játszótéri tevékenységek, boltban vásárlás, biciklizés, sétahajókázás) alkalmával is biztosítjuk a hátrányos helyzetű tanulóink társadalmi beilleszkedését.

2.5.3. Művelődési, kulturális tevékenységek

Lehetőségek:

- Működő szakkörök: zeneklub, videoklub, múzeumlátogatás stb.
- Művelődési lehetőséget kollégiumon belül a könyvtár és a kommunikációs szoba teszi lehetővé.

2.6. A gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységek

Fontos, hogy bármelyik diák származása, színe, vallása, nemzeti vagy etnikai hovatartozása miatt, vagy bármely más oknál fogva hátrányos helyzetbe ne kerüljön. Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a szociálisan hátrányos helyzetű, vagy egyéb okból veszélyeztetett tanulók fejlődését.

Feladatok:

- Szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek
- A lelki problémákkal küzdő diákokra való odafigyelés
- Segítségnyújtás az egészségügyi problémákkal küzdő tanulók esetében

A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységek:

- folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, az osztályfőnökkel,
- iskolai szociális segítő bevonása
- a nevelőnek együtt kell működnie a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- személyes kapcsolat kialakítása a tanulókkal, hogy bizalommal forduljanak a nevelőhöz

bármilyen probléma esetén

- szükség esetén a megfelelő szakemberhez történő irányítás /orvos, pszichológus, stb./
- a nevelők kötelessége, hogy
  - a diákokat felvilágosítsák a különböző veszélyekről / alkohol és drogfogyasztás, korai szexualitás stb./
  - a tanulók részére egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadják, és ezek elsajátításáról meggyőződjenek / rendszeres tisztálkodás, megfelelő étkezés stb./
  - a nevelőnek tájékoztatni kell a szülőket arról, hogy a gyermek vagy fiatal érdekében milyen intézkedéseket tart szükségesnek.

2.7. A kollégium hagyományainak és tovább fejlesztésének terve

A kollégium kiemelten kezeli az értéket teremtő hagyományok megvalósulását és azok továbbfejlesztését.

A kollégium kiépíti, majd folyamatosan ápolja és megújítja önálló arculatához kapcsolódó hagyományait. A hagyományaink nem véglegesek, igyekszünk évről évre bővíteni, igazodva a tanulóink képességeihez, igényeihez.

Hagyományaink:

- Adventi Ünnepségeken való aktív részvétel (1. és 3. gyertyagyújtás)
- Mikulás várás és ünnepély
- Kollégiumi Karácsony
- Farsang
- Húsvéti vetélkedő
- Kollégiumi gyermeknap

2.8. Az iskolával, a szülővel való kapcsolattartás és együttműködés formái

Fontos az iskolával és a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás a célok elérése és a nevelési feladatok megvalósítása érdekében.

A nevelők az iskolán belül együttműködnek:

- az intézmény igazgatójával
- az iskolában oktató tanárokkal, pedagógus munkáját segítő személyzettel / pszichológus, orvos, gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel stb./
- az osztályfőnökkel

2.9. Házirend

- A kollégium hétfőn reggel 6 órától, pénteken 15 óráig tart nyitva.
- Az épületbe csak az udvar felől gyere be!
- Könyveidet, és tornafelszerelésedet csak külön engedéllyel hozhatod át az iskolából!
- Hozott értéktárgyaidat add le, mert különben felelősséget nem vállalunk érte!
- A diákotthonba csak a napközis foglalkozás után, tanári felügyelettel jöhetsz át!
- A diákotthonban tilos dohányoznod, rágógumiznod, szotyoláznod, drogot és alkoholt fogyasztanod!
- A kollégiumban heti egy órában használhatod mobiltelefonod a szülőkkel való kapcsolattartás céljából. Ettől eltérni egyéni elbírálás alapján, a kollégiumicsoportvezetőd engedélyével lehet. A telefonhasználat kizárólag nevelői felügyelet mellett, a kijelölt időszakban és helyen történhet.

Kollégiumunk lakója lehetsz ha:

- a Szivárvány Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmény tanulója, óvodása vagy.
- tanév elején szüleid a kollégiumi elhelyezést igénylik.
- a Szakértői és Rehabilitációs Tanulási Képességeket Vizsgáló Bizottság véleménye szerint elhelyezést kell biztosítanunk számodra.

<u>Az elbírálás feltételei:</u>

- vidéki lakhely;
- hátrányos helyzet;
- veszélyeztetettség;

Ha kollégiumunkban laksz, jogod van:

- részt venni a szervezett szabadidős programokon, foglalkozásokon.
- használni a kollégium helyiségeit, eszközeit, játékait.
- kéréseiddel, saját ügyeiddel kapcsolatban kérheted nevelőid segítségét.
- egészségügyi ellátáshoz, de a betegszobát csak indokolt esetben használhatod.

  Az orvosi szobában ápoló felügyeletével tartózkodj!
- a nyugodt pihenéshez
- a kollégium lakójaként heti heti 1 alkalommal 17-18 óra között kimenő igénybevételére. A kollégiumi kimenőt 7. osztályos korodtól szülői kérésre engedélyezzük.

Ha kollégiumunkban laksz, kötelességed:

- a közösségi együttélés szabályait betartani.
- közvetlen környezetet rendben és tisztán tartani.
- úgy viselkedi, hogy azzal társaid nyugalmát ne zavard.
- óvni a kollégium berendezéseit, eszközeit, ne tedd tönkre! A szándékosan okozott kárt szüleidnek meg kell térítenie!
- a házirendet betartani!

A kollégiumon kívüli viselkedés szabályai:

- A kollégiumot csak a kollégium vezetője, távollétében a csoportvezetőd engedélyével hagyhatod el!
- Ha a kollégiumon kívül tartózkodsz, nem látogathatod a város vendéglátó egységeit, nem dohányozhatsz és alkoholt, drogot nem fogyaszthatsz és nem terjeszthetsz!
- A megfelelő viselkedési normákat, közlekedési szabályokat be kell tartanod!
- A kimenő igénybevételének feltételei:

- Szülői nyilatkozat.
- Kollégiumi csoportvezetői engedély.

A kimenő megvonható, illetve szüneteltethető a kollégiumi házirend megszegése esetén, illetve a kimenő pontos idejének be nem tartása esetén.

Megszűnik a kollégiumi elhelyezése annak, aki:

- valamilyen oknál fogva már nem iskolánk tanulója.
- nem tartja be a viselkedési normákat.
- sorozatosan vét a házirend ellen.

A **jutalmazás és büntetés szabályozása** megtekinthető iskolánk pedagógiai programjában. A házirendben foglaltak visszavonásig érvényesek.

2.10. Napirend

$6^{\underline{30}}$ Ébresztő
$6^{\underline{30}}$-$7^{\underline{15}}$ Tisztálkodás, öltözködés
$7^{\underline{15}}$-$7^{\underline{30}}$ Reggeli
$7^{\underline{30}}$ Indulás az iskolába
$16^{\underline{00}}$-$17^{\underline{00}}$ -Kollégiumi csoportfoglakozás
$17^{\underline{00}}$-$18^{\underline{00}}$ Kollégiumi csoportfoglakozás
$18^{\underline{00}}$-$19^{\underline{00}}$ Vacsora
$19^{\underline{00}}$-$20^{\underline{00}}$ Zuhany, tisztálkodás, felkészülés a takarodóra
$20^{\underline{00}}$, ill. $21^{\underline{00}}$ Villanyoltás

2.11. Teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Kollégiumunk a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012 (X.8) EMMI rendeletben meghatározott pedagógiai és egészségügyi rehabilitációs célokat és feladatokat is ellát.

A kollégium az iskolával együttműködve valósítja meg a teljeskörű egészségfejlesztést.

A teljeskörű egészségfejlesztés területei:

Az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, higiéniai és pihenési szokások kialakítása, gyarapítása.

A gyermekek életkorának megfelelő mozgásszükséglet kielégítése (séta, játék, sport-tevékenység).

Az iskolai és az iskolán kívüli testi épséget veszélyeztető tényezők megismertetése.

A szenvedélybetegségek kialakulásának megelőzése (dohányzás, drog használat).

A nemi fejlődés menetének megismertetése, és az ezzel kapcsolatos higiéniai követelmények megtanítása.

Harmonikus fiú-lány kapcsolat kialakítása.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében kiemelt szerep jut a személyes higiénia (kézmosás, papír zsebkendő használat), valamint a gyógyászati eszközök használatára vonatkozó ismeretek kialakítására.

A testi és mentális képességek megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges életritmus kialakítása (napi-, heti-, házirend).

Elsősegély nyújtási alapismeretek kialakítása.

Színterei:

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos célkitűzéseket a kollégiumi foglalkozásokon, szabadidős tevékenységek keretében, valamint az egyéb napirendi tevékenységek alkalmával (öltözködés, fürdés, fogmosás) valósítjuk meg.

2.12. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

A kollégiumi egészségnevelés területei, elvei:

- A komfortszükséglet kielégítése, melyhez a kollégium tisztaságával, kellemes, esztétikus közegével járul hozzá.
- A kollégiumi élet részévé válik a tanulóknak a káros szenvedélyek és azok következményeivel való megismertetése. Melynek fontos része a kollégium dolgozóinak pozitív mintanyújtása.
- A gyermekben rejlő mozgásszükséglet kielégítésével, a testi képességek fejlesztése mellett a biológiai fejlődéshez és érési folyamatokhoz is aktívan hozzájárulunk.
- Az önkiszolgálási képességek kialakítására törekszünk.

Minden egészségnevelési tevékenységünket személyre szabottan, a gyermek képességeihez igazodva végezzük.

Kollégiumunkban a környezeti nevelés célja, hogy a tanulók a kollégiumi életsorán elsajátítsák a környezettudatos magatartás alapjait. Ennek érdekében a mindennapi tevékenységekbe építve neveljük őket takarékosságra, a környezet rendben tartására, szelektív hulladékgyűjtésre és a természeti értékek védelmére. A környezeti nevelés során összetett személyiség formálás valósul meg.

Területei:

- a másokra való odafigyelés képessége,

- empátiás kapcsolatok képessége,

- a közös cselekvések koordinálásának képessége,

- mások elfogadása, pozitív attitűdök mások iránt,

- türelem és megértés mások hibázásával kapcsolatban,

- a saját identitástól eltérő tulajdonságok („másság”) elfogadása.

-a természeti környezet megóvása, növények, állatok szeretetére nevelés.

3. Fejlesztő nevelést-oktatást végző iskola

3.1. Fejlesztő nevelés-oktatás habilitációs és rehabilitációs programja

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a Fejlesztő nevelés-oktatás habilitációs és rehabilitációs pedagógiai programja című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.2. Fejlesztő nevelés-oktatás szakmai protokollja

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a Fejlesztő nevelés-oktatás szakmai protokollja című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.3. Haladási ütemterv Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő osztályok számára

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a Haladási ütemterv Fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő osztályok számára című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.4. Szemléltető eszközcsomag fejlesztő iskolai osztály részére – használati útmutató

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a Szemléltető eszközcsomag fejlesztő iskolai osztály részére – használati útmutató című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.5. SZÓ-KÉP-TÁR

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a SZÓ-KÉP-TÁR című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.6. SZÓ-KÉP-TÁR A súlyos és halmozottan fogyatékos fiatalok kommunikációjának támogatása

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a SZÓ-KÉP-TÁR A súlyos és halmozottan fogyatékos fiatalok kommunikációjának támogatása című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

3.7. KOMPLEX MÉRÉSI ANYAG

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00015 számú projekt keretében kidolgozásra került a KOMPLEX MÉRÉSI ANYAG című módszertani segédletet intézményünk a pedagógiai munka megvalósítása során alkalmazza a súlyos, halmozottan sérült gyermekek befogadó pedagógiai környezetének megteremtéséhez. A Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény szakemberei által készített módszertani fejlesztés a pedagógiai program melléklete.

4. Óvoda

HELYZETELEMZÉS

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az általánosan meghatározó a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében is. Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. Fontos, hogy az óvodai nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Ennek érdekében külön irányelvek biztosítják, hogy az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez, – fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.

A gyógypedagógiai óvoda létrehozását a szülők és gyermekek igénye hívta életre. Az óvodai nevelés folytatója a családi nevelésnek – kiegészíti, bizonyos esetekben korrigálja – s amely gyermeknél a korai fejlesztés megvalósult, arra épít.
A szülők az előző években megszokott szakértő hozzáfordulást várják el tőlünk, egész napos elhelyezéssel, munkavállalásuk érdekében. A gyermekeknek az egyénre szabott fejlesztésen túl, szükségük van a társak jelenlétére, kapcsolatok kialakítására, a személyiségük harmonikus kifejlesztésére.

TÁRGYI FELTÉTELEK

Az intézményünkben az óvodánk külön épületben kapott helyet, kellően elkülönítve, de mégis szerves részeként az iskolának. Nyugodt, biztonságos életteret tudunk biztosítani ennek a korosztálynak.
Az óvodai csoportszoba 30m2-es foglalkoztató terem. Öltöző és gyermekmosdó tartozik hozzá, WC-vel, zuhanyozóval. Ezen kívül egy, 40 m2-es mozgásfejlesztő szoba a szükséges tornaeszközök igen széles választékával áll rendelkezésre. Az iskola udvarán belül saját udvarrész használatra van lehetőségünk.
Az egyéni fejlesztéseknek, terápiáknak az iskola épületében található fejlesztőszobák adnak helyet.

Az óvoda berendezése esztétikus, karbantartott, korosztálynak és a létszámnak megfelelő. A szokásos óvodai berendezéseken kívül sérülés specifikus speciális eszközökkel is rendelkezünk. Játékkészletünket, szemléltető, fejlesztő eszközeinket is rendszeresen bővítjük.
Iskolánk könyvtára megfelelően biztosítja dolgozóink önképzését, továbbképzését könyvekkel, szakmai folyóiratokkal.
Folyamatosan keressük a lehetőséget anyagi forrásaink bővítésére, élve a pályázati lehetőségekkel

SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a nevelőmunkát óvónők végzik. A pedagógiai munkát szükség szerint dajka, ápoló, gyógypedagógiai asszisztens tudja segíteni.
Az egyéni fejlesztéseknél, speciális terápiáknál szakos gyógypedagógiai tanárok látják el a feladatokat. Fejlesztő pedagógiai tapasztalataik, pszichológiai felkészültségük nagyban segíti az óvónők munkáját.
További szakembereink: orvos és védőnő, pszichológus, akik rendszeresen vizsgálják és ellenőrzik a gyermekek fejlődését, szűrővizsgálatokat végeznek.
A korszerű pedagógiai munka sokoldalú, tájékozott, képzett óvónőket igényel. Éppen ezért elengedhetetlen az önképzés, a belső-külső továbbképzés. A hétévenkénti kötelező továbbképzéseken folyamatosan biztosított a részvétel lehetősége.

NEVELŐMUNKA HELYZETE

- Intézményünkben folyamatos munkával alakítottuk és korszerűsítettük a nevelési gyakorlatunkat. Az elmúlt időszak bizonyította, hogy azok az elképzelése, módszerek, megoldások, melyek beépültek mindennapi munkánkban megfelelnek a gyermekközpontú óvoda elvárásainak.
- A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.
- Kiemelt feladatként kezeljük a hátrányos helyzetű gyerekek közösségbe történő beillesztését. Arra törekszünk, hogy segítsük a differenciált fejlesztésüket egyéni és mikrocsoportos formában, biztosítsuk a kompenzáció lehetőségét.

- A nevelőmunka megvalósulását folyamatos információgyűjtéssel mérjük, fejlődési lapon rögzítjük, mely a gyermekek fejlődését kíséri végig az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az aktuális fejlettségi szint mérése egy kidolgozott kérdéssor szerint történik, mely a gyermek személyiségfejlődésének mozzanatait teszi áttekinthetővé a szülő számára is. Ezek a mérések évente megtörténnek, melyről a szülők írásos tájékoztatást kapnak. A szülők a napi beszélgetések, szülői értekezletek, a gyermekek munkái, nyíltnap és ünnepek alkalmával is meggyőződhetnek gyermekük fejlődéséről.
- A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztéséhez a fenti tapasztalatok és a szakértői bizottság szakvéleményében foglalt javaslatok figyelembe vételével készülnek az egyénre szóló fejlesztési tervek.
- A tanköteles gyermekek a Megyei Szakértői Bizottság iskolaérettségi vizsgálatán vesznek részt.
-A gyermek fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását, javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására, segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.

A PROGRAM CÉLJA

- *A 3-6-7 éves korú gyermekek sokoldalú ,harmonikus személyiségfejlesztése, életkori és egyéni sajátosságaik, eltérő fejlődési ütemük figyelembevételével.*

- *A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, a képességek javítása, érzelmi biztonság megteremtése.*

- *Olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, az iskolai*

potenciális tanulási zavarok megelőzése érdekében.

- *Partnerközpontú működés megvalósítása az óvoda partnereinek azonosításával, igényeinek felmérésével, a partneri elégedettség biztosításával.*

A program céljának meghatározásánál figyelembe vettük**:**

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját.
Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit
A helyi nevelési gyakorlatot.
A szülők véleményét.
A fenntartó igényeit.
A nemzeti etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelveit.

4.1. Általános nevelési feladatok

- Szeretetteljes, gyermekközpontú, a másságot elfogadó, a családi nevelést kiegészítő óvodai légkör biztosítása.
- Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki jogok tiszteletben tartása.
- A testi –lelki gondozás, az érzelmi biztonság megteremtésére.
- A közös élményeken alapuló közös tevékenységek során alakuló pozitív érzelmi kapcsolatok segítése.
- Az én kép kialakítása, az önismeret fejlesztése, a normák kialakítása.
- A nevelés a tanulás folyamatában a játékosság elvének, valamint a változatos tevékenységek általi tapasztalat és élményszerzés érvényesülése.
- A gyermekek életkorának, aktuális fejlettségének megfelelő, differenciált személyiségfejlesztése.
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazása a figyelem összpontosítás, az emlékezet, a gondolkodás, a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztésére.
- A tanulási képességet meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapozás.
- A sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodó program

végrehajtása.
- Szükségletekhez igazodó segítségnyújtás, a hiányosan működő képességek korrekciója során.
- Az eredményes fejlesztés érdekében feltétlen szükséges a családdal való rendszeres, sokoldalú, pozitív együttműködés.
- Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése.

4.2. A nevelés helyi feladatai

4.2.1 Az óvodai élet megszervezése

A gyógypedagógiai óvodába való bekerülés módja, köre, kritériumai

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül tölti be.
A gyógypedagógiai óvodába a gyermekek a szülő kérésére, az intézmény befogadó nyilatkozata, és a Megyei Szakértői Bizottság javaslata alapján kerülnek.

Az a gyermek kerülhet be gyógypedagógiai óvodába aki:
- Értelmi fejlődésben enyhe vagy középsúlyos fokban akadályozott.
- Halmozottan sérült /látás – hallás – mozgássérült ill. súlyos beszédhibás/.
- Értelmi akadályozottsága vagy halmozott sérülése mellett speciális ellátást is igényel /pl.: epilepszia, incontinencia/.
- A gyógypedagógiai óvoda 4 hét próbaidőt jelöl meg.
- Beszoktatási idő egy hét.

Az óvoda nyitva tartása az iskolai tanév rendjéhez igazodik.
A beszoktatás idején a szülővel, gondozóval való beszoktatást szorgalmazzuk. A gyermek, igény szerint a szülővel együtt, az első héten fokozatosan ismerkedhet az óvodával, egyre több időt töltve el a csoportban.
Az óvodánk naponta 7.00 – 17.00 óráig van nyitva.

Ez idő alatt óvodapedagógus, gyógypedagógus, gyógypedagógiai asszisztens, ápoló van együtt a gyermekekkel.

Az óvodában dolgozók a jogszabályokban meghatározott munkarendben dolgoznak. A munkarend személyre szabott, konkrét feladatokat tartalmaz. Az óvónők munkabeosztása havi vagy kétheti váltásban történik. Pályakezdők esetében ettől el lehet térni.

A nevelési időkeret

A hetirend és a napirend biztosítja a gyermekek számára a kiegyensúlyozott óvodai környezetet. A napirend (mint a közösségi élet kerete) lehetővé teszi olyan szokásrendszer kialakítását, hogy minden tevékenység elvégzésére jusson elegendő idő és megfelelő hely.

Az óvónő megfelelő feltételeket teremt (az udvaron, csoportban,) a szabad mozgás lehetőségére, ”kuckót” az elvonulásra. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A játékosság elvét kell szem előtt tartani a nevelési, oktatási és gondozási feladatok során is.

Napirend

7.00-9.00	gyülekező, szabad játék, egyéni fejlesztések
9.00-9.30	előkészülés az étkezéshez, tízórai
9.30-11.30	komplex foglakozások mozgással, mesével, énekkel és kreatív alkotó tevékenységgel , játék a szabadban
11.30-12.30	előkészülés az étkezéshez, ebéd, tisztálkodás
12.30-14.30	pihenés
14.30-	uzsonna
17.00 -	szabad játék

A délelőtti időszak alatt szükség szerint szakos gyógypedagógus, pszichológus biztosítja az egyéni fejlesztéseket.

A napirendben az egyes tevékenységek rugalmasan változtathatók a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.

A hetirend a napirendhez hasonlóan folyamatosságot biztosít a gyermekek napi életének megszervezéséhez, a különböző tevékenységformák rendszeres megjelenéséhez. Segít az időérzék kialakulásában, illetve a rendszerességre szoktatásban.

A tervezésben figyelembe vesszük az egyes gyermekek fejlettségi szintjét. A nevelés és tanulástervezése egymással szoros kapcsolatban valósul meg.

A tanulás megtervezése a játéktevékenységben kötött és kötetlen formában, évszakoknak megfelelően a környezet megismerésének témakörei köré csoportosítva történik.

Az irányított tanulási folyamatot éves terv, tematikus terv formájában tervezzük. 1-2 hetes intervallumban a gyermekek fejlődési ütemét figyelembe véve valósítjuk meg, kihasználva a spontán adódó nevelési lehetőségeket.

A nevelés–oktatás során a tevékenység formákat a témaköröknek megfelelően komplex módon alkalmazzuk.

A természeti, társadalmi környezet jelenségeit, változásait folyamatában figyeljük meg.

A tanulási módszerekre a játékosság, a közvetlen tapasztalatszerzés és a cselekedtetés a jellemző. A gyerekek fejlődési üteméről feljegyzéseket készítünk, mely alapot ad az egyéni, differenciált fejlesztéshez.

Nagy hangsúlyt kap a csoporton belüli egyéni fejlesztés, illetve a mikrocsoportos foglakozás. Fontos, hogy a gyermeket aktivitásra, problémák megoldására, kreativitásra ösztönözzük az óvodai élet egész területén.

A dokumentálással kapcsolatos óvónői feladatok:

- Heti rend, napirend összeállítása
- Gyermekcsoportot érintő statisztikai adatok vezetése
- Éves terv készítése
- Havi és heti tematikus terv készítése
- Napi oktatási, nevelési és rehabilitációs feladatok elektronikus naplóba vezetése.
- Félévi és év végi értékelés készítése az elektronikus naplóba.

A gyermekek fejlődésének folyamatos megfigyelése, nyomon követése, dokumentálása:

- Anamnézis, családlátogatás tapasztalatainak feljegyzése
- Egyéni fejlesztési terv készítése
- Fejlődési lap vezetése (Mérés)
- Szakértői vélemények aktualizálása
- Orvosi leletek megismerése
- Óvónői megfigyelések, tapasztalatok, pedagógiai jellemzések készítése

4.2.2. A sajátos nevelési igényű gyerekek sérülés specifikus fejlesztése

Cél: - A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődjön az alkalmazkodó készség, az akaraterő az önállóságra törekvés és az együttműködés.

Feladat: - A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek , ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása
- A szükséges tárgyi feltételek és segédeszközök biztosítása

a.) A testi fogyatékos /mozgáskorlátozott/ gyermeknél a mozgás- szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és / vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok: petyhüdt bénulást okozó kórformák: a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek: egyéb, maradandó mozgásállapot – változást mozgáskorlátozottságot okozó kórformák: a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

- A testi fogyatékos /mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott/ gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszereztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása.
- Az óvodában biztosítani kell – a gyermek állapotának megfelelően – az akadálymentes közlekedést, a megfelelő mozgás és életteret /az ehhez szükséges eszközöket, pl. lejtő, kapaszkodó/, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.
- A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

b.) A látási fogyatékos gyermek látásteljesítménye vízusa az ép láthoz /100%/ viszonyítva két szemmel és korrigáltan is 0-33% közötti. A látási fogyatékos gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók, gyengén látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett a látási fogyatékosság kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékosság, rendellenesség.

- Minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a közös játékban részvételt, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti bátor szereplést, mert e tevékenységeket a látási kontroll hiányosságai akadályozzák.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné –különösen a szem és a kéz tisztántartása.
- Az óvodai nevelés során mindig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel a szembetegségre.

c.) A súlyosan hallássérült – siket – és enyhébben hallássérült – nagyothalló- gyermekek hallásvesztesége a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére képtelenek, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt a beszéd érthető ejtése teljesen elmarad, vagy meg sem közelíti a hallók teljesítményét. Fentiek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében a gyermek egész személyisége megváltozhat. A súlyos következmények csökkenthetők a legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes alkalmazásával.

- A megfelelő audiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás mellett, a speciális pedagógiai segítséget – mely a szülők aktív közreműködésére is irányul – eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy: a súlyos fokban hallássérült /siket/ kisgyermek jelzi a hang érzékelését, képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére: a beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik, megindul a passzív szókincs fejlődése, körvonalazódnak az első aktív szavak.
- A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének középponti feladata – a korai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában

milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van, ami nagymértékben függ a hallásállapottól, a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől /mentális állapot/.

d.) A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek óvodai nevelése az időben elkezdett korai fejlesztésre épül. A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve olyan képességfejlesztést kell megvalósítani, mely kellő időt, alkalmat biztosít az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére, a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére, a grammatikai rendszer kiépítésére, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására, az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

- Ezek kialakításánál a rendszerességre nevelésnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak , a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek van kiemelt szerepe. A szociabilitás – az egymáshoz való közeledés, az egymás melletti tevékenykedés – fejlesztése a csoportos foglalkoztatáson keresztül valósul meg.

e.)A beszédfogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája /megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzóság/, illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánzó képesség gyengeségében nyilvánul meg.

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizumotoros koordinációs készség fejlesztése alapozhatja meg a tanulási zavarok megelőzését, speciális terápiák alkalmazásával /diszlexia prevenció, diszkalkulia prevenció, grafomotoros fejlesztés/.

f.) A pervazív zavarban szenvedő, autisztikus kisgyermek minél korábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti a kóros viselkedés kialakulását, enyhítheti a fejlődés devienciáját. Ennek eredményeként – ha mentális szintje megengedi – óvodába lépésekor már

rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de funkcionálisan használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral /amely lehet beszéd vagy alternatív kommunikáció/, a szociális interakció csecsemőkori szintjét segítséggel használja és szociális helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függő szinten rendelkezhet.

- Ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, a viselkedésproblémák viselkedés – és kognitív terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek /szobatisztaság, rágás, evés, önkiszolgálás/ és a korai kognitív fejlesztés elemeivel kiegészítve.
- A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autisztikus kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen a természetes élethelyzetek kihasználódnak a fejlesztésre, intenzív, jól strukturált és a meglévő töredékkészségek használatát is elváró, egyénileg motiváló, speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módon. Az óvodai fejlesztés minden esetben pszichológiai képességmérés, a fejlődési szint és szociális adaptáció követése alapján, egyéni tervekkel történik, speciális módszerek és eszközök használatával, egyéni fejlesztési helyzetekben megalapozva

4.2.3. Az egészséges életmód kialakítása

Cél: *- az egészséges életvitel igényének alakítása*

- testi fejlődés elősegítése

Feladatok:

a.) A gyermek gondozása, testi szükségletek, mozgásigény kielégítése

b.) A gyermek egészségének védelme, prevenciós feladatok.

c.) A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása.

a.) A gyermek gondozása, testi szükségletek, mozgásigény kielégítése

Táplálkozás:

Az étkezés mindig azonos időben történjen, a táplálkozás feltételes reflexei erősödjenek.

Igény szerint a folyamatos étkezés lehetősége is biztosított legyen.

Az étkezés kultúrált lebonyolításához elengedhetetlen az ízlésesen terített asztal.

Az óvónő

Kísérje figyelemmel, hogy az ételek minősége a gyermekek szükségleteinek megfelelő legyen. (a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.)

Szervezzen esetenként vitamin-napot a szülők által hozott gyümölcsökből.

Vegye figyelembe a gyermekek táplálkozási szokásaiban jelentkező különbségeket.

/ ízlés, étvágy /

Testápolás, Öltözködés:

szolgálja a tisztaság igény kialakulását,

műveletei segítség a gyermek és óvónő bensőséges kapcsolatának elmélyítését.

Az óvónő

törekedjen a családi és óvodai szokások összehangolására,

az önálló testápolás elérésére/ fésülködés, WC használat, kézmosás, öltözködés/

öltözködési szokások kialakítására, segítésére

Mozgás , edzés:

legyen kedvező hatással a gyermekek szervezetének működésére,

legyen a gyermeknek lehetősége, hogy minél több időt töltsön el, és mind több tevékenységet végezzen a szabadban.

Az óvónő

szervezzen életkorának megfelelő sétát, kirándulásokat,

biztosítson az évszaknak megfelelő változatos tevékenységeket, mozgásformákat a szabadban/ pl. télen: szánkózás, csúszkálás /

biztosítsa változatos mozgáslehetőségeket szabadban és csoportszobában egyaránt.

Pihenés, alvás:

célja az egészséges testi fejlődés elősegítése

biztosítja a nyugalmat, csendet feltöltődést.

Az óvónő

alvás előtt a csoportszoba levegőjének cseréjét szellőztetéssel biztosítsa,

alvás előtti mesélés, éneklés nyugtató hatását minden nap alkalmazza.

b.) A gyermek egészségének védelme, prevenciós feladatok

Az óvónő

a megbetegedett gyermek szülőjét minél előbb értesítse

szükség esetén (pl. baleset) a gyermeket vigye orvoshoz

a gerincoszlop és mozgásszervek elváltozásainak megelőzése érdekében ügyeljen a gyermekek helyes testtartásának kialakítására,

a lúdtalpmegelőzésére speciális lábboltozat-erősítő gyakorlatokat végeztessen,

a balkezességet tekintse természetesnek.

A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvoda udvara

legyen árnyékos és napos, füves és betonos felület is,

mászó és egyensúlyozó eszközei segítség a gyermekek mozgásfejlődését,

adjon lehetőséget más csoportba járókkal az együttjátszására.

Csoportszoba

a játék, foglakozások, étkezés színtere, alvás helye

legyen barátságos, világos, otthonos és tiszta

berendezése gyermekméretű bútorokból álljon,

a teremben a mozgásigény kielégítését is segítse.

Öltözők

biztosítsa a gyermek kényelmes öltözését,

minden gyermeknek a saját jelével ellátott helye legyen a ruháinak, cipőinek, váltóruhájának.

Mosdók

a szerelvények méretei a gyermek méreteinek megfelelőek legyenek,

a WC-k lehetőség szerint legyenek elválasztva,

minden gyermeknek jellel ellátott fogkeféje, fésűje, törölközője legyen,

kézmosáshoz a szappan és a körömkefe is biztosítva legyen.

4.2.4. Érzelmi nevelés, szocializáció

Cél: - pozitív érzelmek, szokások, szabályok kialakítása, elsajátítása
- szocializáció alakulása a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlásával.

Feladatok:

a,) Érzelmi biztonságot jelentő szeretetteljes légkör kialakítása

b.) Gyermek- gyermek, gyermek- felnőtt kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés kialakítása.

a,) Érzelmi biztonságot jelentő szeretetteljes légkör kialakítása

A gyermekélettér legyen barátságos és otthonos, hogy az érzelmi kötődés kialakulhasson.

Az óvónő biztosítsa, hogy a gyermeket nyugodt, érzelmi biztonságot jelentő légkör vegye körül, és részben az anya hiányát pótolja, a csoportnak legyen szokásrendszere, jelképrendszere, ünnepeljék meg a születésnapokat, emlékezzenek meg a jeles napokról, hagyományokról, a gyermekéletteret alakítsa barátságossá és otthonossá, hogy az érzelmi kötődés kialakulhasson.

Az óvónő ismerje meg beszoktatáskor a 3 éves korú gyermek testi-lelki fejlődését, az óvodai nevelés támaszkodjon a családi nevelésre. A gyermek és családja megismerése, az anamnézis felvétele céljából az óvónő végezzen családlátogatást az óvodába lépéskor.

Az óvodai élethez szoktatás fokozatos legyen, a körülbelül egy hétig tartó, igény szerint akár szülős beszoktatás alatt, a gyerekek eleinte rövidebb, majd egyre hosszabb időt töltsenek el csoportjukban. Fektetéskor különös gyengédséggel vegye körül az óvónő a gyerekeket.

b.) Gyermek- gyermek, gyermek- felnőtt kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés kialakítása.

A közösséget mindig egyénekből áll, egyéniségükkel a közösséget gazdagítják. A gyermek én központúságával elsősorban magára képes figyelni, de törekedni kell azon mechanizmusok kialakítására, amelyek segítségével képes másokkal is törődni.

A gyermek és a felnőtt viszonya demokratikus legyen.

Az óvónő biztosítson közös tevékenységeket, mely során alakulhatnak a társas kapcsolatok, a csoportra jellemző erkölcsi szabályok, illetve normák, legyen modell a konfliktusok kezelésében, a másság elfogadásában, toleranciára nevelésben, igyekezzen megérteni a gyermekeket, magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala, próbálja meg minden gyereknél a pozitív énképet kialakítani, az értelmes fegyelemmel biztosítsa a csoport életének biztonságát és nyugalmát, társas együttműködés közben tanulják az egymás felé fordulást, egymás segítését, értékelésnél a dicséret és a humor legyen a jellemző.

4.2.5. Értelmi nevelés

Cél: - a gyermek önmagához viszonyított és saját képességeinek megfelelő fejlesztése,
- a tanulási vágy kialakítása,
- a gyermek sikerélményhez juttatásával az önbizalom növelése
- a gyermeki képesség olyan szintre történő fejlesztése, mely megfelelő alap lehet az iskolai tanuláshoz

Feladatok:

a,) Ismeretek gazdagítása, rendszerezése

b,) Értelmi képességek fejlesztése

a,) Ismeretek gazdagítása, rendszerezése

- alapul véve a gyermeki kíváncsiságot, érdeklődést, mint életkori sajátosságot, gazdagodjanak ismereteik,
- változatos tevékenységek és tapasztalatok biztosítása
- az ismeretek nyújtásánál a vizuális megerősítésnek, a tárgyi és képi szemléltetésnek kiemelt szerepet kell biztosítani,
- pontos ismeretátadás, rendszerezés,
- lehetőség adás az ismeretek többszöri feldolgozására, átadásnál az életközelség biztosítása,

b,) Értelmi képességek fejlesztése

Észlelés, érzékelés

- biztosítsuk a gyermek aktivitását a tevékenység során, a sokoldalú élményszerzést, hosszabb ideig tartó megfigyelést,
- valamennyi érzékszerv kapjon szerepet a fejlesztés folyamatában

Figyelem

- önkéntelen figyelemből kiindulva történjen a fejlesztés,
- adjunk lehetőséget a gyerekeknek a manipulálásra, hogy közvetlen környezetben történjen a megfigyelés,

Emlékezet

- önkéntes emlékezetre való alapozás,
- élmények biztosítása az emlékezet fejlesztése érdekébe,
- feladatok végzése a közvetlen és késleltetett emlékezet fejlesztésére,
- ismétlődő események, mozgással összekötött szemléltetés biztosítása.

Gondolkodás

- a szemléletes, cselekvő gondolkodásból kell kiindulnia a fejlesztésnek,
- jelenségek közötti összefüggések feltárása, következtetések levonása,
- gondolkodási műveletek végeztetése: összehasonlítás, általánosítás
- analitikus, szintetikus gondolkodás fejlesztése

Képzelet és kreativitás

- a képzelet fejlesztésének szolgálatába kell állítani a játékot, mesét, bábozást, ábrázolást,
- álljon megfelelő eszközök sokasága a gyermek rendelkezésére az alkotáshoz, kreatív tevékenység érdekébe,
- színes élmények nyújtása, mintaadás.

3.3. Az óvodai élet tevékenység formái

4.3.1. Játék

Cél:

- Segítse elő a gyermek derűs, nyugodt óvodai életét, a személyiségfejlődés kibontakozását. A gyermek számára örömforrás legyen.
- Erősítse a természetes kíváncsiságot, a kreativitást, az alkotás vágyat, a fantáziát.
- A játékhasználatot megtanító, az elemi kreativitást fejlesztő tevékenység legyen.
- Fejlessze mozgását, kézügyességét, figyelmét, emlékezetét, képzeletét, gondolkodását.
- Alakítsa a közösségi magatartást, erősítse a közösségi érzetet.
- Az együttes játék örömének felfedezése. A minta és modellkövetés támogatása

Feladatok:

a) A játék objektív és szubjektív feltételeinek biztosítása (légkör, hely, játékidő, eszközök, tapasztalatszerzés, élmények szerepe).
b) A játékfajták tartalmának gazdagítása, fejlesztése 3-6-7 éves korban az egyéni sajátosságok figyelembe vételével (gyakorló játék, szerepjáték, dramatizálás, bábozás, építő-konstrukciós játék, szabályjáték).
c) Az udvari játékhoz a feltételek biztosítása.
d) A gyermek beszédkészségének fejlesztése.
e) A játékirányítás módjai.

a) A játék objektív és szubjektív feltételeinek biztosítása

Az óvónő

- teremtsen derűs, családias légkört,
- biztosítsa a játékhoz szükséges felnőtt irányítást
- biztosítson állandó és ideiglenes játszóhelyeket (kuckók, vizuális tevékenységek, barkácsolás, bábozás-dramatizálás, mesélés, konstrukciós játékok, építő játék, mozgásos játék,),
- biztosítsa az összefüggő játékidőt, a különböző fejlettségi sajátosságoknak megfelelően eszközöket, játékszereket, természetes anyagokat,
- törekedjen arra, hogy a tapasztalatok szerzése igazi élménnyé váljon,
- építsen a gyermek óvodán kívüli tapasztalataira, élményeire.

b) A játékfajták tartalmának gazdagítása, fejlesztése 3-6-7 éves korban az egyéni sajátosságok figyelembe vételével

Az óvónő

A **gyakorló játékhoz** biztosítson teret, legyen a gyermekeknek lehetőségük megtapasztalni, rakosgatni, megismerkedni természetes anyagokkal (falevelek, kavicsok, termések, termények),

- segítse elő, hogy a cselekvés gyakorlása legyen örömforrás,
- közreműködésével adjon mintát a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához,
- közösen gyakorolják a beszédhangokat, állathangokat, természeti jelenségek hangját, állatokhoz, növényekhez, természeti jelenségekhez kapcsolódó versek, mondókák mozgással való kísérését,

A **szerepjátékban** a gyermekek a felnőtt szerepét, tevékenységét, viselkedését, a természethez fűződő viszonyát sajátos módon utánozzák,

- szervezzen és vállaljon szerepet, hogy a különböző kapcsolatok kialakulása minta legyen a közös cselekvéshez, ismerje meg az egyéni élményeket is, teremtse meg a feltételeket, ügyeljen az együttműködés szabályaira, figyelje meg a gyermekek személyiségének alakulását,
- tegye lehetővé, hogy az élethelyzeteknek megfelelő szerepek érvényesüljenek játékukban,

- segítse elő, hogy a gyermekek vállaljanak szerepeket, használjanak szimbólumokat, a „ mintha” helyzet megteremtéséhez.

A **dramatizálásnak, bábozásnak** igazi táptalaja rendszeres, többször ismétlődő meseélmény. Eredményesen használható a szokások kialakítására, a szorongások feloldására.

- a bábozás először az óvónő előadásában jelenjen meg az óvodában,
- kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeletbeli képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében,
- az egyszerű mesék megjelenítésében legyen résztvevő az óvónő, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához.

A **konstrukciós játék** során az óvónő biztosítsa annak lehetőségét, hogy minél változatosabb anyagok álljanak a gyerek rendelkezésére a tevékenység elvégzéséhez.

- a gyermek élje át az „én készítettem” alkotás örömét,
- az óvónő hívja fel a figyelmet az elkészült munkák megbecsülésére,

Ügyességi- és szabályjátékokat szervezzen, használja ki az ebben rejlő fejlesztési lehetőségeket (matematikai témák, számképzet).

- Gyermekek ismerkedjenek meg találós kérdésekkel, társasjátékokkal, közben fejlődik figyelmük, emlékezetük, toleranciájuk, szabálytudatuk,

Barkácsolásnál az óvónő legyen mintaadó

- Együttes cselekvés közben ismertesse meg a gyermekeket a különböző anyagokkal, szerszámokkal, használatukkal és egyszerű technikai fogásokkal,
- Fordítson fokozott figyelmet a természetes anyagok felhasználására,
- Biztosítson vizuális élményt nyújtó eszközöket, mellyel inspirálja a gyerekeket az önkifejezésre.

c) Az udvari játékhoz a feltételek biztosítása.

Az óvónő

- az udvar berendezéseivel biztosítson lehetőséget a gyerekeknek a változatos, fejlesztő játékokra, a tapasztalatszerzésre, az ismeretek elmélyítésére és alkalmazására,
- biztosítsa azokat a tevékenységeket, melyek elsősorban a nagymozgások fejlesztését segítik elő,
- ismertessen meg a gyerekekkel népi játékokat, mozgásos játékokat, közlekedési, ügyességi és sport játékokat is,

- segítse elő a szerepjáték kibontakozását, teremtse meg ennek feltételeit /pl. babaház /
- az udvaron is teremtse meg a nyugodt, kreatív játék feltételeit.

d) A gyermek beszédkészségének fejlesztése

Az óvónő

- biztosítson lehetőséget, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyerek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja,
- használja ki a játékban rejlő lehetőségeket a párbeszéd kialakítására,
- a bábjáték segítségével törekedjen a hallgatag gyermek megszólítására is,
- anyanyelvi játékok kezdeményezésével játékos mozgásra, cselekvésre ösztönözzön, a gyermek érzelmi meghatározottságára építve adjon teret az artikuláció, a szókincs, a kifejezőkészség fejlődésének,
- használja a hangfejlesztést szolgáló játékokat a beszédhangok megkülönböztetésére a kialakult hangok rögzítésére,
- beszéde legyen modellértékű a szóhasználat, a non verbális jelzések (mimika, gesztus) , hanglejtés, hangszín, hangerő, hangsúly tekintetében,
- bíztassa és dicsérje a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre,
- a gyermek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel,
- ne vegye el a gyermek kedvét a beszédtől, állandó figyelmeztetéssel, javítással.
-

e) A játékirányítás módjai

Az óvónő

- tudjon és szeressen játszani, mert ez a feltétele a jó hangulatú és hőfokú játék irányításának,
- a gyerekekkel együtt izguljon, élvezze a játék fordulatait, ahol szükséges, segítsen, sikertelenség esetén kedvet ébresszen az újrakezdéshez,
- csak akkor avatkozzon közbe, ha zavarják egymást, testi épségük forog veszélyben, ha konfliktusaikat nem képesek megoldani.

4.3.2. Mese, vers, dramatikus játék

Cél:

- Alapozza meg a gyermekek meséhez, vershez fűződő érzéki élményeit, Benyomásait, játékos módon jussanak a gyermekek irodalmi élményekhez,
- A gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése.
- A kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése.
- A beszédszervek fejlesztése, korrekciója, ügyesítése.
- A beszéd indítása, passzív illetve aktív szókincsbővítés.
- Hallási figyelem fejlesztése.
- A kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Feladat:

a) A meséléshez, verseléshez, mondókázáshoz, szerepjátszáshoz, dramatizáláshoz a feltételek biztosítása
b) A fejlesztés tartalma 3-6 éves korban
c) A tevékenység megszervezésének formái
d) A gyermek beszédkészségének fejlesztése

a) A meséléshez, verseléshez, mondókázáshoz, szerepjátszáshoz, dramatizáláshoz a feltételek biztosítása

Az óvónő

- alakítson ki olyan légkört, hogy a mesélés, verselés igazi érzéki, érzelmi élmény legyen a gyermekek számára,
- biztosítson a csoportszoba berendezésével olyan helyet, ahol a gyerekek testközeli kapcsolatba kerülhetnek az óvónővel, felnőttel, társakkal mesélés közben is,
- megfelelő helyen és magasságban helyezze el a bábokat, kellékeket, maszkokat, mesekönyveket, füzeteket, képeket, ahol a gyermek önállóan is tud mesekönyvet nézegetni, bábozni, mesét hallgatni,
- teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek kedves meséiket filmen is megnézhessék,
- adjon lehetőséget a beöltözésre, maszkok, jelmezek viselésére,
- rendelkezzen egyéni repertoárral, amelynek feltétele a könyv nélkül való tudás, igényes válogatás és felkészülés,

- ismertesse meg a gyermekeket a magyar mondóka, mese-, gyermekköltészet népi hagyományainak széles skálájával, a népi költészet mellett a klasszikus költészetünkből is mutasson példát, válogasson a mai magyar irodalom műveiből.

A fejlesztés tartalma

Az óvónő

- törekedjen arra, hogy mindig komplex hatás érje a gyermeket, a kép, zene, szöveg összhangját együtt érvényesítse,
- az érzelmi biztonság megteremtése érdekében mindig a gyermekek fejlettségi állapotának megfelelő tartalmú mondókákat, verseket, meséket, történeteket válasszon (ölbeli mondókák, tapsolók, hangutánzók, láncmesék, állatmesék, tündérmesék, igaz történetek, találós kérdések, kiszámolók, mulattatók, folytatásos mesék),
- biztosítson lehetőséget már jól ismert mesék önálló dramatizálására,
- rövid, improvizatív jelenetek bemutatásával ismertesse meg a gyerekeket a bábokkal, mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid jelenteket, a bábok számát fokozatos bővítse, ezzel a történet fonalát is bonyolíthatja,
- adjon lehetőséget az önálló bábozásra, használja ki a bábozás feszültségoldó, gátlásoldó hatását és az együttjátszás örömét,
- ismertesse, szerettesse meg a könyveket, leporellókat a gyerekekkel, teremtsen lehetőséget a közös mesekönyv nézegetésre, közös beszélgetésre,
- hívja fel a figyelmet a könyv becsülésére, óvására, nevelje a könyvek tiszteletére,
- biztosítson lehetőséget a kedvelt mesék többszöri meghallgatására, adjon lehetőséget a gyerekeknek a választásra
- ismertesse meg a gyerekeket a kiszámolókkal, kiolvasókkal, mellyel a játék lendületét fokozhatják,
- adjon lehetőséget a társakkal való együttlétekkor a találós kérdések, mondókák, tréfás beugratók, felelgetők mondogatására is,
- a gyermekeket ismertesse meg az egyszerű szerkezetű mesékkel,
- segítse elő az erkölcsi ítéletek alkotását, a jó és a rossz megkülönböztetését,
- segítse elő a mese és a valóság, a kettős szimbólum tudat kialakulását,
- törekedjen arra, hogy a gyerekek a mese által megszabaduljanak szorongásaiktól, indulataiktól,

b) A tevékenység megszervezésének formá

Az óvónő

- mesélési szándékát mindig jelezze,
- a szokások kialakításával biztosítsa a bensőséges hangulatot, szertartást a meséhez, verseléshez (furulyaszó, énekes hívogató)
- ragaszkodjon az állandósághoz és az ismétlődő elemekre épített rendhez,
- mese-vers előadásaiban, feldolgozásaiban törekedjen a változatos előadásmódra, saját egyéniségének megfelelően tolmácsolja a műveket (mesélés, bábozás, dramatizálás, vetítés)
- a napirend jelezze, rögzítse a mese-vers idejét, adjon lehetőséget a nap folyamán a kötött és kötetlen formában történő mesélésre,

c) A gyermek beszédkészségének fejlesztése

Az óvónő

- teremtsen olyan feltételeket, hangulatot, hogy minél több élőszóban előadott élményhez juttassa a gyerekeket,
- a mondókák, versek, történetek szövegének megismertetésével gyarapítsa a gyerekek szókincsét,
- a mesékben előforduló kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal gazdagítsa a gyerekek nyelvi kifejezőkészségét, mese-vers előadása mindig példaértékű legyen,
- teremtsen lehetőséget a mesék, versek feldolgozása során az összefüggő beszéd, párbeszéd gyakorlására.

4.3.3. Ének-énekes játékok-zenehallgatás

Célja: - juttassa a gyermekeket énekléssel és zenehallgatással élményekhez, szerettesse meg az éneklést és az énekes játékokat
- keltse fel zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- Juttassa a gyermekeket a közös tevékenység élményéhez
- segítse hallási észlelésük, motoros ügyességük fejlődését

Feladatok:

a) Az alapvető feltételek megteremtése, igényes anyaggyűjtés
b) Fejlettségnek megfelelő tartalmak biztosítása
c) A tevékenység megszervezésének formája
d) Beszédkészség fejlesztése

a) Az alapvető feltételek megteremtése, igényes anyaggyűjtés

Az óvónő

- biztosítsa a nyugodt, oldott légkört az énekes tevékenységhez,
- a csoportszoba szabad átrendezésével adjon teret a mozgásos-énekes játékok gyakorlására a nap folyamán is,
- a szabadban is biztosítsa ennek lehetőségét,
- elérhető helyen helyezze el a zenei játékokhoz használatos ritmushangszereket,
- a dalanyag kiválasztásánál elsődleges az ÉZÓ anyag, vegye figyelembe az életkori sajátosságokat, a fejlődés szintjét,
- válogasson magyar népdalokból, népi játékokból, ismertesse meg a népi hagyományokat
- igényes válogatással a mai modern zenei irányzatokból is adjon zenei élményt

b) Fejlettségnek megfelelő tartalmak biztosítása

Az óvónő

- Építsen a gyermek otthonról hozott zenei élményeire, ismereteire,
- Fokozatosan juttassa el a gyermekeket a 2 személyes ölbeli játékoktól a közös játékig,
- adjon lehetőséget a dalos játékok, népi játékok megismerésére,
- az egyszerűbb mozgásformáktól juttassa el a gyerekeket a bonyolultabb mozgás-térformák megismeréséhez,
- a dalanyag hangkészlete feleljen meg a gyermekéletkori sajátosságának,
- figyeltesse meg a halk-hangos, magas-mély közötti különbségeket (beszéd, ének, zörej),
- figyeltesse meg a gyors-lassú közötti különbséget (beszéd, ének, mozgás),
- érzékeltesse különböző mozdulatokkal, testhangokkal, eszközökkel, dallamjátszó hangszerekkel, az egyenletes lüktetést, majd a ritmust,
- légző gyakorlatok végzésével segítse elő a helyes légzéstechnika kialakulását,
- figyeltesse meg a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét,
- adjon lehetőséget, hogy minél gyakrabban énekelhessenek egyénileg, kisebb csoportokban, önállóan

- gyakoroltassa a dalfelismerést
- a zenehallgatással nyújtson élményt, elsősorban személyes közvetítéssel,
- igényesen válogasson a magyar és idegen népdalokból, énekes-hangszeres műzenei darabokból, régi és mai zenei szemelvényekből,
- alkalmanként szervezzen élő, hangszeres bemutatót, előadást,

c) A tevékenység megszervezésének formája

Az óvónő

- szervezzen kötött foglalkozásokat,
- adjon lehetőséget a kötetlen játékra is,
- segítse a gyerekek kezdeményezését, aktivitását,
- a szabadba tegye lehetővé a vidám, zavartalan jó hangulatú játék lebonyolítását,

d) Beszédkészség fejlesztése

Az óvónő

- a mondókák, énekek ismételgetésével segítse a helyes artikulációt, a szavak pontos kiejtését,
- a mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangereje segítse a beszédfejlődést,
- az éneklési készséget szolgáló hangutánzó szavakkal segítse a magán-és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését,
- sokféle énekes játékkal adjon alkalmat a szókincs bővítésére.

4.3.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Célja: - a gyermeket saját fejlettségi szintjének megfelelő képi-plasztikai kifejezőkészség birtokába juttatni

- az ábrázolókedv felkeltése
- a kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása, a kéz izomerejének szabályozása.
- célirányos kézmozgások kialakítása, szem és kéz koordináció kialakítása.
- az ujjak tapintásérzetének fokozása, a látás, tapintás, mozgásérzet együttes szabályozása.
- a dominancia kialakításának segítése.
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése.
- a helyes ceruzafogás kialakítása.
- téri tájékozódás fejlesztése.

Feladatok:

a) A feltételek biztosítása a sokféle tevékenységhez
b) A fejlesztés tartalma
c) A tevékenység megszervezésének formája
d) A beszédkészség fejlesztése

a) A feltételek biztosítása a sokféle tevékenységhez

Az óvónő

- biztosítson oldott, pozitív, elfogadó légkört a tevékenység irányításával,
- biztosítson állandó és a gyerekek által könnyen elérhető helyet az eszközöknek és a tevékenységnek,
- az óvodai játékidő egésze alatt folyamatosan tegye lehetővé a szabad ábrázolást,
- törekedjen arra, hogy minden technikához legyen elegendő és megfelelő eszköz,
- biztosítsa élményeik, fantáziájuk és megfigyeléseik képi és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét,

b) A fejlesztés tartalma

Az óvónő

- Ismertesse meg az eszközök használatát és segítse elő, hogy készségszintjén használják azokat a gyerekek,
- Az első naptól kezdve tudatosan alakítsa az ábrázolással kapcsolatos szokásokat, és következetesen tartassa be azokat,
- **Képalakítás** –juttassa el a gyermekeket a firkálástól az egyéni és a közös kompozíciók készítéséig,
- biztosítsa a színválasztás és a színkeverés lehetőségét,
- fokozatosan szoktassa a gyermekeket a nagymozgástól (nagy felületen alkotás) a finomabb mozgásig,
- segítse elő a gyermek rajzának alakulását a fejláb embertől a részletekbe menő emberábrázolásig (érzelmek, ruházat, mozgás)
- **Plasztikai munka** – adjon lehetőséget a változatos minőségű, képlékeny, könnyen megmunkálható anyagok megismerésére, használatára (gyurma, hó, agyag, gipsz, textil, fonal, dobozok)

- Segítse elő, hogy a gyerek ezekből az anyagokból a tevékenység és az összerendezés során térbeli kompozíciót hozzon létre.
- **Építés –** adjon lehetőséget az építés során, olyan tapasztalatok szerzésére, amelyeket a játékban önállóan alkalmazhatnak a gyerekeke,

c) A tevékenység megszervezésének formája

Az óvónő

- egész nap biztosítson lehetőséget az alkotásra a csoportszobában és az udvaron is,
- használja ki az udvarban rejlő lehetőségeket (hó építés, hó festés, rajzolás a porba, sározás)
- teremtse meg annak feltételeit, hogy a gyerekek ne csak egyénileg, hanem mikrocsoportos és frontális formában is dolgozhassanak műveiken kötött és kötetlen időkeretben egyaránt.

d) A beszédkészség fejlesztése

Az óvónő

- használja ki a tevékenység során az eszközök, anyagok, technikák megnevezésével a szókincsbővítés lehetőségét,
- neveztesse meg, meséltesse el, mit rajzolnak,
- oldott légkör teremtésével serkentse arra a gyermeket, hogy érzéseit elmondja

4.3.5. A mozgás- mozgásos játék

Célja:

- fizikailag fejlett, testileg-lelkileg minél egészséges gyermekek nevelése
- a motoros tanulás elősegítése
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes célirányos mozgás kialakítása.
- biztos egyensúly kialakítása
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése
- teljesítőképesség növelése.
- a mozgásos gátlás oldása.
- az utánzóképesség fejlesztése.
- a testséma, a téri tájékozódás fejlesztése
- a légzéstechnika javítása
- a ritmusérzék fejlesztése
- a mozgáskoordináció fejlesztése.

- a figyelem, emlékezet, beszéd és mozgás összekapcsolása.
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása.

Feladatok:

a) A feltételek biztosítása
b) A fejlesztés tartalma
c) A tevékenység megszervezésének módja
d) Beszédkészség fejlesztése

a) A feltételek biztosítása

Az óvónő

- alapvető feladata a jó levegő, tiszta környezet, szeretetteljes bátorító légkör biztosítása,
- biztosítson helyet a fejlettségből adódó mozgásigény kielégítéséhez,
- biztosítson a teremben és a szabadban is megfelelőeszközöket a testi képességek fejlesztésére,

b) A fejlesztés tartalma

Az óvónő

- szervezzen olyan mozgásos tevékenységeket, játékokat, melynek során a nagymozgások gyakorlásával (járás, futás, mászás) mozgásuk minél előbb összerendezettebbé válik,
- tekintse kiemelt feladatának az egyensúlyérzék fejlesztését változatos eszközökkel,
- fokozatosan felépítve alkalmazza a rendgyakorlati formákat,
- a testséma, az oldaliság, a térészlelés alakulása érdekében célzottan fejlessze a mozgást, finommotorikát,
- szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő feladatokat is szervezzen,
- építsen a mozgásos játékok fejlesztő hatására.

c) A tevékenység megszervezésének módja

Az óvónő

- szervezzen testnevelés foglalkozást heti egy, illetve két alakalommal,
- a hetirend szervezésekor biztosítson egy napot a mozgásra,
- ezen a napon gondoskodjon arról, hogy minél több tornaszer, eszköz álljon a gyerekek rendelkezésére,

- a foglalkozás levezetésénél biztosítson lehetőséget arra, hogy a gyerekek egyéni tempójuknak megfelelően gyakorolhassák a különböző mozgásokat,
- különböző nehézségű, differenciált feladatok adásával az óvónő segítse, hogy minden gyermek a fejlettségének megfelelő mozgásos feladatot kapja,
- fordítson figyelmet kisebb elváltozások plusz mozgással való korrigálására is,
- a mindennapi testnevelést a napirendbe építse be, ez a mozgás felfrissíti, edzi, biztatja a gyermekeket, mely elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését.
- A mindennapi testnevelés elsősorban mozgásos játékokból álljon, egészítse ki gimnasztikai gyakorlatokkal és tornaszerek használatával,
- szabadidőben az érdeklődésüktől függően, különböző mértékben gyakorolják a gyerekek a foglalkozásokon elsajátított mozgásokat,
- használja ki az udvari eszközök nyújtotta lehetőségeket a fejlesztésre,
- szervezzen sétákat, kirándulásokat is.

d) A beszédkészség fejlesztése

Az óvónő

- gyarapítsa a gyerekek szókincsét a különböző testnevelési eszközök neveinek megismertetésével,
- ismertesse meg a gyerekeket az utasításokkal, vezényszavakkal,
- beszéde a mozgásformák és gyakorlatok leírásában mindig legyen egyszerű és szemléletes, ügyeljen a felszólító módú igék helyzethez igazodó használatára,
- kerülje a túl hangos beszédet, legyen következetes és használja ki a mozgásban rejlő sokféle nevelési alkalmat,

4.3.6. A külső világ tevékeny megismerése

Célja:

- a környezet iránt érdeklődő, környezetükben jól eligazodó, környezetüket védő, szerető gyerekek nevelése,
- hogy a gyermekek képességeikhez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből.
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése,
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése

- a mennyiségi és térbeli tájékozódás előkészítése,
- időbeli tájékozódás fejlesztése.
- matematikai szókincs kialakítása, mennyiség fogalom kialakítása
- analógiás gondolkodás aktivizálása, különböző logikai összefüggések felismerése

Feladatok:

a) A feltételek biztosítása
b) A fejlesztés tartalma
c) A megvalósítás módjai
d) Beszédkészség fejlesztése

a) A feltételek biztosítása

-a környezet megismeréséhez

Az óvónő

- törekedjen az oldott légkör megteremtésére
- a tevékenységek megszervezésénél vegye figyelembe a gyermekek otthon szerzett ismereteit, élményeit, tapasztalatait,
- építsen az évszakok változásaira, a hónapok aktuális eseményeire
- a gyerekekkel lehetőleg mindent a helyszínen, természetes környezetben figyeltessen meg,
- kezdeményezzen egy-egy témakört többféle eszközzel is,
- adjon lehetőséget a manipulálásra
- segítse elő a minél több érzékszervvel való tapasztalást,
- témaválasztásánál vegye figyelembe az egyéni fejlettséget,
- használja ki a váratlan lehetőségeket.

-a matematikai megismeréséhez

- biztosítsa a feltételeket az optimális matematikai képességek kialakulásához,
- matematikai eszközöket a gyermekek számára elérhető helyen tárolja, hogy a nap folyamán bármikor elérhető legyen számukra,
- kapcsolja össze más nevelési területekkel a matematikai képességek fejlesztését

b) A fejlesztés tartalma a

- környezet megismeréséhez

Az óvónő

- ismertesse meg a gyermekeket az óvoda környezetével, a velük foglalkozó felnőttekkel,
- beszélgessen a gyerekekkel a családról, játszanak szerephelyzeteket:
  - apa, anya, gyerekek összetartozása,
  - család neve, családtagok, család otthona, címe,
  - legidősebb, legfiatalabb családtag, testvérek,
- ismertesse meg a főbb testrészeket (emberi testrészként a törzset is) érzékszerveket, funkcióit, ápolását, az orvos gyógyító munkájának fontosságát,
- ismertesse meg a különböző foglalkozásokat, munkaeszközök használatát,
- gyakoroltassa a gyalogos közlekedést, figyeltesse meg az utcán közlekedő járműveket, figyeltesse meg a közlekedés irányítását és a megkülönböztetett jelzésű járműveket,
- csoportosítással segítse elő a személy, illetve teherszállító járművek megismerését, a vízi- légi- szárazföldi közlekedés eszközeit is,
- séták alkalmával szerezzenek ismereteket az évszakok változásairól,
- figyeltesse meg az időjárás- öltözködés, időjárás- növények fejlődése, időjárás- állatok viselkedése közötti összefüggéseket,
- készítsen a gyerekekkel évszak, napszak táblát,
- ismertesse meg a gyümölcs- zöldség témakörén belül a formákat, színeket, fogyasztás módját, ezekkel kapcsolatos munkálatokat,
- adjon lehetőséget, hogy az állatokat közvetlen környezetében figyelhessék meg a gyerekek,
- csoportosítsa az állatokat környezetük, életmódjuk szerint,
- ismertesse meg a gyerekeket a környezetük tárgyainak, jelenségeinek színeivel, árnyalataival,
- mutassa be a gyerekeknek az óvoda környezetében található intézményeket,
- figyeltesse meg a felnőttek munkáját,
- a gyerekekkel látogasson el az iskolába,
- szervezzen kirándulást a tágabb környezet
- a környezetismereti téma feldolgozása során hívja fel a figyelmet a tárgyak, jelenségek, formai, mennyiségi jellemzőire is (számlálás, több-kevesebb-ugyanannyi fogalmak mélyítése, térbeli tájékozódás)

- matematikai ismeretekhez

- ismertesse meg tárgyak, személyek, halmazok összehasonlításával a gyerekeket, egy-egy kiemelt, megnevezett, vagy felismert tulajdonság szerint,
- adjon lehetőséget a tárgyak összemérésére, sorba rendezésre, párosításra,
- ismertesse meg a gyerekeket az egyszerűbb geometriai formákkal,
- segítse a gyerekeket a térben és síkban való eligazodásban (relációs kifejezések).

c) Megvalósítás módja a

- környezet megismerésének

Az óvónő

- szervezzen minél több megfigyelést természeti környezetben az életkori sajátosság figyelembe vételével,
- gyűjtsön, gyűjtessen „kincseket”, és használják fel a későbbi tevékenységek során,
- teremtsen lehetőséget a csoportszobában is tapasztalatszerzésre,
- mutasson olyan viselkedés modellt, hogy a gyermek a későbbiek során tudjon rácsodálkozni a körülötte lévő világra,
- használja ki a városi környezetet és a benne rejlő lehetőségeket,

- matematika megismerésének

- alkalmazzon matematikai tartalmú játékokat,
- fejlessze a problémalátásukat, problémamegoldó képességüket,
- segítsége alkalmazkodjon a gyermek gondolkodásmódjához, probléma érzékenységéhez
- helyesen válassza meg a módszereket (milyen tevékenységgel végzi a fejlesztési feladatot, milyen a gyerekek érdeklődési köre, neme, fejlettsége, előzetes ismeretei, mik az objektív lehetőségek)

d) A gyerekek beszédkészségének fejlesztése

Az óvónő

- környezetük megismerése során bővítse a gyerekek szókincsét
- javítsa beszédfegyelmüket,

- biztosítson olyan tevékenységet ahol a gyerekek együttműködhetnek
- tegyen egy-egy témát anyanyelvi játékokkal színesebbé, képszerűbbé, figyelemfelhívóbbá,
- használja ki a mikrocsoportos foglakozások során a beszélgetések lehetőségét,
- építse be a feladatmegoldások során a viszonyfogalmakat, melléknév fokozásokat, névutós szerkezeteket,
- adjon lehetőséget a térbeli tapasztalatok, mozgások irányának, tárgyak helyének megnevezésére,
- kérdéseivel, magyarázataival teremtsen beszédhelyzetet.

4.3.7. Munka jellegű tevékenységek

Célja: - a gyermeki munka megszerettetése
- készségek kialakítása
- a közösségi érzés és a kapcsolatok mélyítése.

Feladatok:

a) Különböző típusú, munkajellegű tevékenységek tervezése, szervezése
b) Munkafajták
c) Beszédkészség fejlesztése

a) Különböző típusú, munkajellegű tevékenységek tervezése, szervezése

- legyen játékos, nevelő-fejlesztő hatású, csak az örömmel végzett munkának van fejlesztő hatása,
- a munkavégzés legyen rendszeres és folyamatos,
- biztosítva legyen a gyermekeknek való munkalehetőség, eszköz, hely,
- ne legyenek a gyerekek túlterhelve,
- a gyerekek szerezzenek speciális ismereteket a feladat végzés során,
- tanulják meg az eszközök használatát,
- próbálkozzanak az önálló munkavégzéssel is (önkiszolgálás, öltözködés, rendrakás)

b) Munkafajták

Naposság

- a napos, az étkezéssel kapcsolatos teendők közül a terítést végezze el egyre nagyobb önállósággal
- segítsen a csoportszoba átrendezésében, helyreállításában,
- próbáljon segítséget nyújtani az evőeszközök kiosztásában, összeszedésében,

Alkalomszerű munkák

- saját környezetüket tartsák rendben,
- segítsenek a csoportszoba dekorációjának elkészítésében,
- teljesítsenek apróbb felkéréseket, megbízásokat,
- segítsenek a kisebbeknek az öltözködésben,
- az elkezdett munkát fejezzék be,
-

c) Beszédkészség fejlesztés

Az óvónő

- a közösen végzett munka során adjon lehetőséget a gyerekeknek a folyamatos szóbeli kapcsolattartásra,
- a munkatevékenységek során az eszközök, munkafolyamatok megnevezésével, bővítse szókincsüket,
- eszközök használatával, tevékenységekkel kapcsolatos közlésekkel, utasításokkal segítse a beszédfejlődést,
- törekedjen arra, hogy kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre.

4.3.8. Hagyományaink, ünnepeink

Célja: - életkoruknak megfelelően ismerkedjenek a magyar hagyományokkal, népszokásokkal,
- a közös tevékenységek, játékok során közösségi érzésük formálódjon

A hagyományokhoz kapcsolódó feladatok

Az óvónő

- a távlatok kitűzésénél vegye figyelembe az évszakok, hónapok adta lehetőségeket, a gyerekek életkorát,

- emelje az ünnep fényét a csoportszoba feldíszítésével, ünneplőruhába öltözéssel, meglepetésekkel, kölcsönös ajándékozással,
- az ünnepeket később is idéztesse fel a gyerekekkel, módot adva a beszélgetésre,
- alakítsa csoportjának hagyományait,

Az őszi-téli időszakhoz kapcsolódó feladatok

- az ünnepek hangulatát a csoportszoba jellegzetese díszítésével alapozza meg,
- az Advent időszaka alatt játszóház jelleggel folyamatosan készítsen ajándékokat, díszeket, melyekkel az érzelmi kötődést erősítheti a gyermekekben, (Mikulás, Karácsony)
- vegyenek részt az iskolai Adventi ünnepi készülődésben, Karácsonyi műsoron,
- nyilvános farsangi bállal temessék el a telet,
- nyújtson segítséget az életkornak megfelelő jelmezek kitalálásába,

A tavaszi időszakhoz kapcsolódó feladatok

- ismertesse meg a gyerekeket a húsvéti szokásokkal,
- ajándékkészítéssel erősítse az anya- gyerek- nagyszülő iránti tiszteletet, megbecsülést,
- gyermeknaphoz kapcsolódva szervezzen egész napos kirándulást olyan helyre, ahol a tágabb környezetükkel ismerkedhetnek a gyerekek,
- az évzáró-ballagás alkalmával is díszbe öltözött csoporttal búcsúztassa a ballagó gyerekeket, szülőket,
- lehetőség szerint az évzáróra, ballagásra az év során tanult versekből, dalokból, játékokból készítsen igényes műsort.

4.4. Kapcsolatok

4.4.1. A szülőkkel való kapcsolat

Célunk: - a személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt.

- az óvodai nevelést a családi nevelésre építeni, a kettő összhangja a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele,
- a családi nevelés feladataihoz felajánlani szakmai-pedagógiai segítségünket, együttműködésünket, hogy a szülő aktív részese lehessen az óvodai fejlesztő

munkának.

A kapcsolattartás formái

- családlátogatás (még az óvodába lépés előtt bemutatkozó látogatás, prevenciós, terápiás látogatás),
- anyás beszoktatás igény szerint,
- személyes beszélgetések a gyermekről,
- szülői értekezletek
- fogadó órák, nyílt napok a szülők vagy a nevelők kezdeményezésére,
- szülőkkel együtt szervezett rendezvények ünnepek (játszóház, karácsony, kirándulások)

4.4.2. Az iskolával való kapcsolat

Célja: - olyan tartalmi kapcsolat kialakítása, amely megkönnyíti az óvoda-iskola átmenetet, ezáltal segíti a zökkenőmentes iskolakezdést,

- kölcsönösen megismerni egymás nevelési alapelveit, hogy folyamatosan javíthassuk a nevelési eljárások hatékonyságát,

A kapcsolattartás formái

- aktív részvétel az iskola rendezvényein, óvodások látogatása az iskolában,
- tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyerekek egyéni fejlődési üteméről,
- munkaközösségi foglalkozások, bemutatók, értekezletek,

4.4.3. Az óvoda külső partnerei

Fenntartó

- Az alapvető fenntartói feladatok megvalósítása érdekében és az intézményi gazdasági, működési és szakmai kérdések tisztánlátásához elengedhetetlen a folyamatos és rendszeres együttműködés.

Orvos- Védőnő- Fogorvos

- Az együttműködéssorán a szűrő és kontrollvizsgálatok mellett az egészségmegőrző funkciók gyakorlati megvalósításának lehetőségeit is kell keresni.

A Megyei Szakértői Bizottságokkal jól működő, rendszeres kapcsolattartás szükséges a segítségre szoruló gyermekek érdekében.

4.5. Sajátos feladatok

4.5.1. Gyermekvédelmi feladatok

Az intézmény gyermekvédelmi koordinátora a törvény alapján látja el a feladatot az óvodai csoportban is.

- Az óvodán belül összefogja a gyermek és ifjúságvédelmi munkát.
  - Összekötő az intézmény vezetője a csoport dolgozói és a családsegítő szolgálat között,
  - Kapcsolatot tart a szülőkkel, óvónőkkel.
  - A gyermekek egészségének védelme érdekében kapcsolatot tart az orvossal, védőnővel.
  - Figyelemmel kíséri az óvodába járó gyerekek családi hátterét, fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében közreműködik.
  - A nyilvántartott gyermekek családjánál családlátogatásokat tesz szükség esetén.
  - Feladata, szükség esetén a megfelelő szakemberhez történő irányítás.
  - Tájékoztatja a szülőket arról, hogy a gyermek vagy fiatal érdekében milyen intézkedéseket tart szükségesnek.

4.5.2. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A gyermekek szociális háttere igen széles képet mutat. Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a sérült gyermekek nevelése mellett ezek a családok esetenként elfoglaltak, időhiánnyal küzdenek, vagy szerényebb anyagi lehetőségekkel bírnak, vagy több gyereket nevelnek, esetleg csonka családok.
Különösen nagy a felelősségünk a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja.

A hátrányos helyzet okai:
A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje:

- A család lakhelye és környezete
- Szülők iskolázatlansága
- Nevelési hiányosságok, kettős nevelés, helytelen bánásmód

- Felügyelet és gondozás hiánya
- Érzelmi sivárság, közömbösség
- Könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér
- Anyagi okok, munkanélküliség, csökkent munkaképesség vagy munkaképtelenség
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik
- Egészségügyi okok: tartós betegség, idegrendszeri, pszichés problémák, higiénés hiányosságok

Cél:

- A hátrányos helyzetű gyerekek részére 3 éves kortól a folyamatos, rendszeres óvodai nevelés biztosítása.
- A szociokultúrális hátrányok csökkentése.
- A felzárkóztatás egyéni adottságaik, képességeik figyelembe vételével.
- Az intézkedésekkel, gyermekközpontúsággal, családorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése,
- A gyermekek komplex személyiségfejlődésében bekövetkezett pozitív változások elősegítése.

Feladat:

- A hátrányos helyzetű gyerekek részére 3 éves kortól a folyamatos, rendszeres óvodai nevelés biztosítása.
- A családi nevelés kiegészítése, a közösségi élet szabályaihoz való alkalmazkodás kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása
- A szülőkkel együttműködésre késztető kapcsolattartás erősítése
- A nevelőmunka során kiemelt feladat az eddig kialakult hátrányok csökkentése, egyénre szabott fejlesztéssel.
- Felvilágosítás nyújtása a szociális juttatások lehetőségeiről
- Szükség szerint segítségnyújtás a kollégiumi elhelyezésben,
- Szükség esetén szakemberek / Nevelési Tanácsadó, Pszichológus / véleményének kikérése.

- Feladatunk hogy a szociális éretlenség miatt lemaradt gyermekek lehetőleg 7 éves korukra alkalmassá váljanak a biztonságos iskolakezdésre.

4.5.3. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

Az egészség- és környezeti nevelés nagy jelentőséggel bír a kisgyermekek személyiségfejlesztésében. A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja nevelési programjába. Az egészség testi, lelki, társkapcsolati jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat.

Teljes körű és áthatja az óvodai élet egészét:

- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés kialakításában valamennyi pedagógusnak és a pedagógiai munkát segítő dolgozónak kiemelt a felelőssége és a kötelessége.
- Az egészségnevelési és környezeti nevelés tevékenységei valamennyi gyermek aktív, cselekvő bevonásával valósulnak meg.
- Prioritást élvez az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása és a környezettudatos magatartás belső igénnyé fejlesztése.
- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával történik.
- Érzelmi és értelmi, tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés valósul meg.
- Kiemelt feladat a tolerancia és segítő életmód, a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása.

Cél:

- A gyermekek teljes körű egészségfejlesztésének biztonságban és egészséges környezetben történő alakítása.

Feladat:

- Az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus környezet kialakítása és védelme
- Környezettudatos magatartásformák fejlesztése
- A helyes napirend és életrend kialakítására nevelés
- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartatására szoktatás
- Ökológiailag fenntartható, egészséges élő és élettelen környezet kialakításának fejlesztése

- Annak tudatosítása, hogy az egészségvédelem fontos és tenni kell érte
- A gyermekek megismertetése a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének lehetőségeivel, a kapcsolatteremtés és a drámajáték eszközeivel
- Az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása
- A gyermekek folyamatos, tevékeny és következetes bekapcsolása a szelektív hulladékgyűjtésbe

4.6. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az egyenlő esélyek biztosítása az Európai Unió egyik legfontosabb politikai célja.
Az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség (2003. évi CXXV. Törvény – egyenlő bánásmód; esélyegyenlőség előmozdítása).

Alapelvek

- Esélyegyenlőség elve

A kistérség valamennyi nevelési-oktatási intézménye egyforma esélyt (lehetőséget) kínáljon a térség gyermek- és tanulóifjúságának képességeik maximális kibontakoztatásához, sikeres, törésmentes tanulási útjaik biztosításához. Megfelelő feltételek biztosításával elő kell segíteni a sikeres (képesség szerinti) tanulási utak bejárhatóságát, védelmét.

- Egyenrangúság elve

Az intézmények egyenrangúak, céljaik, feladataik összehangoltak – a tanulási utak átjárhatósága biztosított.

- Törvényesség elve

Törvények és az önkormányzati rendelkezések betartása, betartatása.

- Egyenlő bánásmód elve

Mindenki egyenlő mértékben juthasson hozzá azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyekre szüksége van, azokhoz az információkhoz, amelyekhez szeretne, és azon képességek fejlesztéséhez, amelyek segíthetik boldogulását a későbbiekben.

- Az emberi méltóság tiszteletben tartásának elve

Emberi értékek, méltóság és az egyediség tisztelete.

- Pontosság elve

Tapasztalatok, vélemények elmondása, kifejtés a döntések meghozatala előtt.

Alapvető célok és feladatok

1) Szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülésének biztosítása.
2) Oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés.
3) Hátrányos helyzetű népcsoportok integrációjának támogatása.

4) Esélyteremtés, támogatás – hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása érdekében.

Esélyegyenlőség előmozdítása:

- beiratkozásnál,
- a gyermekek egyéni fejlesztésében,
- az ismeretközvetítés gyakorlatában,
- óvodai/ iskolai programok kiválasztásában, alkalmazásában, fejlesztésében,
- az iskolai továbbhaladás előkészítésében, pályaorientációban,
- humánerőforrás- fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében,
- a partnerség- építésében és kapcsolattartásban a fenntartóval, a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

5. Pervazív fejlődési zavarral élő gyermekek fejlesztése

Intézményünk felvállalta a pervazív fejlődési zavarral élő gyermekek óvodai, iskolai oktatását fejlesztését. A pervazív fejlődési zavarban szenvedő (autista, autisztikus) gyermek számára is biztosítjuk a fogyatékosságának megfelelő pedagógiai ellátáshoz való jogot a sérülés felismerésének pillanatától kezdve. A speciális pedagógiai ellátásnak a gyermek 3 (maximum 5) éves koráig korai fejlesztés formájában kell megvalósulnia, majd ezt követően jogosult speciális szükséglete szerinti (óvodai, iskolai, egyéni, csoportos) ellátásra.

Az autista gyermekek jellemzése:

Ezen óvodai nevelési program kialakításának meghatározó eleme az a tény, hogy speciálisan sérült populáció nevelésére, fejlesztésére íródott. Az autisztikus állapotok lényege a szociális, kommunikációs és speciális kognitív képességek minőségi károsodása, mely a fejlődés devianciájában és jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autista gyermekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív nehézség, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotip viselkedés, érdeklődés, aktivitás. A sérülések okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek az igen súlyosból a jól kompenzált állapotban csaknem tünetmentessé változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formában jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a autizmus súlyossága széles skálán szóródik. Az autisztikus

szindrómák gyakran társulnak egyéb problémákkal, melyek a következőképpen csoportosíthatóak:

- értelmi fogyatékosság, mint a leggyakrabban társuló fejlődési zavar
- beszéd-, érzékszervi-, mozgásfogyatékosság, stb.
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió.

A fejlesztés, illetve a hagyományos tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából kiemelkedő jelentőségű speciális tulajdonságok:

- a másik személy szándékának, érzéseinek, érzelmeinek, gondolatainak, szempontjának meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya, legsúlyosabb esetben képtelenség arra, hogy az embereket, mint számára a valóság egyéb elemeinél fontosabbakat, a tárgyaktól megkülönböztesse,
- belátás hiánya vagy korlátozott volta egyrészt a saját tudásával kapcsolatban, másrészt a tudás, illetve ismeret megszerzésének forrásával, módjával kapcsolatban.
- a szociális megerősítés jutalomértékének, illetve a belső motiváltságnak gyakran teljes hiánya, - a gyermekeknek nagyon kevés dolog, vagy szokatlan dolog okoz örömöt,
- a beszéd korlátozott megértése, még látszólag jó beszédprodukció mellett is. Ezt a nehézséget fokozzák a beszéd emocionális, szociális sajátosságai,
- az egyenetlen képességprofil (pl. ismeretek és önellátás, mechanikus és személyes memória közötti szakadékszerű különbségek),

Típusos erősségek, amelyekre az autista gyermekeknél építeni lehet:

- a megfelelő szintű vizuális információt általában értik,
- tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás,
- jó mechanikus memória,
- megfelelő környezetben, érdeklődésének megfelelő témánál kiemelkedő koncentráció, kitartás,
- egyes, nem szociális tartalmú területeken relatíve jó képesség (pl. memoriter, zene).

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a fejlesztés során:

- szenzoros információfeldolgozás zavarai,
- figyelemzavar,
- utánzási képesség sérülése,
- percepciós, vizuomotoros koordinációs problémák,
- analízis, szintézis műveleteinek problémája,
- lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás sérülése,

- általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának problémája,
- emlékezetfelidézési problémák (szociális tartalmaknál és személyes élményeknél),
- nehézség már ismert tudásanyagban szociális elem bevezetésekor vagy új körülmények közötti alkalmazáskor,
- a feladat céljának nem értése,
- a reális jövőre irányultság hiánya,
- szimbolikus gondolkodás fogyatékossága,
- énkép, éntudat fejlődésének zavara,
- a valóság téves értelmezése, felfogása,
- realitás és fantázia összetévesztése,
- szóbeli utasítások félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többtagú utasítások esetén,
- képességek, ismeretek kreatív (nem mechanikus, vagy sztereotip) alkalmazásának hiánya,
- gyermekközösségben áldozattá, bűnbakká válás, más esetben szociálisan inadekvát viszonyulás a kortársakhoz,
- strukturálatlan időben passzivitás, reaktív viselkedésproblémák,
- félelmek, fóbiák (gyakran - más által megszokott - hétköznapi tárgyaktól, hangoktól).

A fenti problémák következménye, hogy a szociális, kommunikációs kontextusban zajló ismeretelsajátítás akadályozott, ezért a pervazív fejlődési zavarban szenvedő gyermekek számára a világról való megértés keretéül elsősorban nem a személyek közötti kapcsolatok szolgálnak.

Személyi feltételek

Az autista gyermekek fejlesztéséhez az autizmus területén speciálisan képzett terápiás szakember az intézmény alkalmazásában áll.

A speciálisan képzett szakember, jelöli ki az elsődleges fejlesztési irányokat, segítséget nyújt a mindennapi, egyénre szabott autizmus specifikus fejlesztési feladatok megtervezésében, értékelésében.

Létszám

Az autista gyermekeket ellátó csoportban az optimális gyermeklétszám 4-6 fő, a maximális létszám 8 fő. A csoportban dolgozó felnőttek létszáma függ a csoportlétszámtól, homogenitástól, az egyéni fejlesztési szükségletektől, a felmerülő viselkedésproblémák súlyosságától, gyakoriságától. Azonos időben minimálisan 2 fő, optimális esetben legalább

3 fő speciálisan képzett, illetve ilyen ismeretekkel rendelkező (pedagógus és asszisztens) személy jelenléte indokolt.

Tárgyi feltételek

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki , hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek. A gyermekek fejlesztése során törekednünk kell a mindennapi életben használt tárgyak, eszközök alkalmazására, a gyermek érdeklődésének megfelelő speciális jutalmak használatára. A fizikai környezet strukturáltsága, szervezettsége megfelelő munkakörnyezetet kell, hogy biztosítson a pedagógusnak, valamint hatékonyan kell elősegítenie az autista gyermekek minél nagyobb fokú önállóságát.

4-8 fős autista csoport létesítésének tárgyi feltételei:

A tervezéskor figyelembe kell venni a csoport különböző aktivitásait. A különböző funkcióknak külön teret kell biztosítani, hogy a gyermekek számára egyértelmű legyen az egyes aktivitások helye (bejósolható környezet). Csoportszoba, mely térelválasztó bútorokkal különböző funkciójú területekre osztható (pl. szabadidő, munka) étkező, esetleg a csoportszobában elválasztva, vizes blokk, udvarrész. A feltételek intézményünkben adottak ill. kialakíthatók.

A csoportba kerülés feltételei

Intézményünkbe az a gyermek kerülhet, aki rendelkezik a Megyei Szakértői Bizottság szakvéleményével és szakvéleményében a kijelölt intézményként a Szivárvány EGYMI került megjelölésre. Az a gyermek kerülhet autista csoportba, aki rendelkezik pervazív fejlődési zavarát igazoló szakvéleménnyel és a szakemberek szerint magatartása sem önmagát, sem a környezetében élőket nem veszélyezteti.

Az óvoda és az iskola, ill. az iskola egyes évfolyamai között az átmenethez nincs szükség megadott teljesítmények elérésére, követelmények teljesítésére, a továbbhaladás automatikus. A tanulói jogviszony a közoktatási törvényben meghatározott tankötelezettségi korhatár elérésével szűnik meg.

A szülők és az intézmény együttműködése

Az autista gyermekek alapvető speciális szükségletei közé tartozik, hogy a nap huszonnégy órájában támogató és strukturált, kompenzáló segédeszközként működő környezet vegye őket körül. E környezet folyamatos biztosítása lehetetlen az intézmény és a család szoros, aktív

együttműködése nélkül. A szülők számára fontos, hogy konkrét segítséget kapjanak az otthoni problémák kezeléséhez a gyermekkel napi kapcsolatban lévő pedagógustól. Ezért az intézmény pedagógusai, szakemberei szakmailag felkészültek arra, hogy megfeleljenek a gyermekek speciális szükségleteiből fakadó igényeknek. Képesek biztonságos, elfogadó, támogató környezetet teremteni a gyermekek számára. Érzékenyen veszik tekintetbe az autista gyermeket nevelő család szempontjait, figyelembe véve annak makro- és mikrotársadalmi pozícióit, valamint belső struktúráját. A gyermek egyéni fejlesztési tervének kidolgozásakor a szülők és a család igényeit, kéréseit mindenkor szem előtt tartják- a gyermek képességeinek megfelelő realitásokon belül.

Mérés és értékelés

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatás más színterein megszokott.

A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés eredményességét, meghatározzák annak további irányvonalát. Sérülés-specifikus probléma, hogy az értékelés –minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló, és információ értékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív. Ezért csak az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer lehet hatékony az önértékelés és önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg mindig pozitív, amelyben megfogalmazódik a tanuló számára az, hogy hogyan lehetne sikeresebb. Az értékelés egyik legfontosabb szempontja az önállóság,és az, hogy elsajátított ismereteit milyen mértékben képes a gyermek alkalmazni.

A fejlesztés az adaptált „Autizmus Alapítvány és Kutatócsoport” munkatársai által kidolgozott program alapján történik.

6. Együttnevelés - Utazó szakember hálózat működtetése

A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 47. § alapján a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szülő választja ki a sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat az integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára gyógypedagógiai szolgáltatást biztosít annak érdekében, hogy egyéni életük sikeres legyen, képességeiknek megfelelően a lehető legmagasabb szintű társadalmi beilleszkedést érjenek el.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat feladata a Szivárvány EGYMI ellátási körzetében levő óvodákban, általános és középiskolákban integráltan nevelődő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fogyatékosságából eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülés specifikus szempontú támogatása, szülősegítő szolgáltatások nyújtása.

A fentiek érdekében szorosan együttműködik az inkluzív intézményekkel, az érintett gyermekek, tanulók szüleivel, a társadalmi rehabilitációban részt vevő szervezetekkel, a szolgáltatást igénylő közoktatási intézményekkel, szakmai szolgáltatókkal.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat gyógypedagógusai a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó, az együttnevelést, a sajátos nevelési igényű gyermekek tehetséggondozását szolgáló korszerű gyógypedagógiai szemléletet közvetítenek, speciális szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési módokat, tanítási módszereket ismertetnek meg a befogadásban érintett, arra nyitott pedagógusokkal.

Alapelveink

- A befogadó intézményekben, szűkebb, és tágabb társadalmi közösségekben a másság elfogadása és elfogadtatása, a másságban rejlő értékek felismertetése.
- A különleges gondozás alapvető igényként, és feladatként kezelése.
- Esélyegyenlőség megteremtése, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók érdekeinek
  védelme.
- A fogyatékossággal élő gyermekek, tanulók, személyek eredményes szocializációjának, lehető legmagasabb társadalmi integrációjának segítése. A tanulók, fiatalok tudatosságának növelése.
- Szoros és széleskörű együttműködés az integráció, az inkluzív nevelés megvalósítása érdekében.

- Toleráns, szorongás mentes, szeretetteljes befogadó légkör kialakítása.
  Az együttműködő felek között egymás kompetencia határainak tiszteletben tartása.
- A felek közötti kölcsönös segítségnyújtásra törekvés.

Céljaink:

- Az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára speciális gyógypedagógiai segítségnyújtás.
- Az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése, esélyteremtés a minél teljesebb társadalmi integrációra.
- Társadalmi szemlélet formálása, az előítéletek csökkentése, felszámolása.
- Segítő szolgáltatások nyújtása a befogadó intézmények közösségei, a sajátos nevelési igényű gyermekek szülei számára.

Feladataink:

- Az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése, fejlesztésük támogatása,
- A fogyatékosságokból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedés sérülés specifikus szempontú támogatása,
- Segítségnyújtás az integrációs folyamat során keletkező adminisztráció, diagnosztikus dokumentáció elkészítésében,
- Segítség nyújtás a szakértői vélemény értelmezésében, az alapján megfigyelések, fejlesztési lehetőségek, korlátok azonosítása,
- Módszertani útmutatás, tankönyvek, taneszközök, szakirodalom ajánlása,
- Az integrált gyermekek, tanulók nevelésével kapcsolatos szakmai megbeszélések, tapasztalatcsere, szakmai felkészítés,
- Segítség nyújtás a sajátos nevelési igényű tehetséges tanulók felismerésében, gondozásában.

6.1.Az ellátás célcsoportja, időkerete, tervezése

Az ellátás célcsoportja:

Azok a sajátos nevelési igényű gyermekek – óvodás kortól a tankötelezettség végéig – akiknek ellátási jogosultságát a Pedagógiai Szakszolgálatok Megyei Szakértői Bizottsága, valamint az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok határozzák meg.

Az ellátás időkerete:

Az ellátás időkeretének meghatározása a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 6. sz. melléklete és a 20/2012.(VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 138. § alapján történik.

Az ellátás tervezése:

Az ellátás tervezését megelőzi, az ellátási körzetben lévő befogadó intézmények megkeresése elektronikus levélben, és személyes felkereséssel az adott év tanévvégén, majd szeptember elején, az ellátási igények feltérképezése, összegyűjtése céljából.

A tervezés alapja a Pedagógiai Szakszolgálatok Megyei Szakértői Bizottságok, valamint az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményei, a befogadó pedagógus és a gyógypedagógus megfigyelései, valamint az év eleji pedagógiai mérések eredményei. A gyógypedagógus és az integráló pedagógus együttműködik az egyéni fejlesztési terv elkészítésében.

Személyi feltételek

Az utazótanári szolgálat keretein belül fogyatékossági típusnak megfelelő szakos végzettségű szakemberek látják el a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelését-oktatását.

A feladat ellátását főállású utazó gyógypedagógusok mellett, a hiány területeken további szakemberek megbízási szerződéssel látják el.

A fogyatékosság típusának megfelelő szakos végzettségek:

- oligofrénpedagógia,
- tanulásban akadályozottak pedagógiája,
- szomatopedagógia,
- szurdopedagógia,
- tiflopedagógia,
- logopédia,
- autizmus spektrum zavarok pedagógiája,
- pszichopedagógia.

Szakmai munka

A szakmai munkát a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei, és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei határozzák meg. Ezek

értelmében az elvárások, a fejlesztések mindenkor igazodnak a gyermekek, tanulók fejlődési üteméhez, az éppen aktuális fejlettségi állapotukhoz, a fejlesztésük a számukra előírt, megfelelő területeken valósulnak meg.

Az alkalmazott módszerek, és eszközrendszer használatát minden esetben a gyermekek, tanulók speciális szükségletei határozzák meg.

A fejlesztések magukba foglalják a vizuális, auditív taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek, a kommunikáció, a szociális készségek, és a kognitív képességek fejlesztését. A fejlesztések során mindig a fogyatékossági típusnak megfelelő más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A pedagógiai munka hatékonyabbá tétele érdekében gyógypedagógusaink korszerű pedagógiai módszereket, digitális taneszközöket alkalmaznak. Különböző tanfolyamokon való részvétellel, rendszeres önképzéssel, különféle műhelymunkákkal bővítik ismereteiket, tapasztalataikat, amelyeket tanácsadás keretén belül igyekeznek átadni az integráló pedagógusoknak.

Szolgáltatások

A gyermekek megfigyelése:

- Tanulási szokások, sajátosságok megfigyelése,
- Esetleges problémás viselkedések feltérképezése,
- Megismerési képességek, továbbhaladási akadályok, sajátosságok feltárása,
- Kommunikáció, gondolkodás, szociális képességek megfigyelése.

Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók komplex fejlesztése:

- Pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozások egyéni, vagy csoportos formában,
- Komplex egyéni fejlesztés biztosítása tanórán kívül, gyógypedagógiai eljárások alkalmazásával,
- A gyermekek, tanulók képességeinek megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása,
- Az ép, vagy kevésbé sérült funkciók bevonásával a fejletlen, vagy sérült funkciók korrigálása, hiányok pótlása,
- Speciális eszközök használatának megtanítása,
- Szükség esetén egyéni motivációs bázis kialakítása,
- A gyermek, tanuló haladásának figyelemmel kísérése.

Gyógypedagógiai tanácsadás, felkészítés:

- Befogadó pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló fogadására,
- Pedagógiai asszisztensek felkészítése,
- Befogadó intézmény munkatársi közösségének szemléletformálása
- Sérülésből fakadó speciális szükségletek megismertetése,
- Sikerek, kudarcok, esetlegesen előforduló problémás viselkedések okainak feltárása,
- Segítség az egyéni igényeknek megfelelő környezet kialakításában,
- Segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában, elkészítésében, azok kölcsönzése,
- Tanulási zavarokat, tanulási nehézségeket, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése,
- Hatékony tanulási technikák bemutatása,
- Segítség a tehetséges sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési irányainak meghatározásában,
- Oktatási segédanyagok, szakirodalom ajánlása,
- Konzultációk a többségi intézmények által kiválasztott témában, szakmai előadások tartása, felkérés esetén nevelési értekezleteken való részvétel.

Szülősegítő szolgáltatások:

- Családi délutánok, kirándulások, egyéb közös összejövetelek az integrációban részt vevő gyermekek, tanulók és szüleik számára,
- Fejlesztő eszköz, speciális segédeszköz kölcsönzés,
- szülői konferenciák, sajátélményű előadások szervezése,
- Szakirodalom, szülő képzés ajánlása,
- Intézményváltáskor – szülői kérésre - tanácsadás a befogadó intézmény kiválasztásában,
- Szülői képzések, klubok szervezése,
- Befogadó szülő- és gyermekközösségek -szemléletformálása

6.2.Az utazó gyógypedagógus feladata

A gyermekekkel, tanulóval való foglalkozás:

- a gyermek, tanuló megfigyelése,
- a fogyatékosságból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, a társadalmi beilleszkedés sérülés specifikus támogatása,
- közvetlen fejlesztő foglalkozásokon speciális fejlesztő tevékenység,
- képességeknek megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása,
- a fejletlen, vagy sérült funkciók korrigálása, az ép, vagy sérült funkciók fejlesztése,
- speciális segédeszközök használatának megtanítása,
- tananyagban való haladás figyelemmel kísérése,
- az egyéni sikereket elősegítő tudatosság növelése.

Kapcsolattartás a szülőkkel:

- a gyermek megfigyelése a szülő kérésére,
- javaslat további vizsgálatokra,
- szülő kérésére javaslat, tanácsadás befogadó intézmény kiválasztásában,
- tanácsadás az aktuális problémáknak, élethelyzeteknek megfelelően,
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében,
- tájékoztatás a fejlesztés lehetőségeiről, az abban való haladásból, fejlődésről,
- javaslattétel az együttműködési módokra,
- javaslat, segítség a speciális szükségleteknek megfelelő otthoni környezet kialakításához,
- tanácsadás az otthon végezhető gyakorlatokhoz,
- segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában, azok kölcsönzése,
- tájékoztatás speciális eszközök, szakirodalom beszerzési lehetőségeiről,
- szülőértekezleteken, fogadóórákon való részvétel,
- nyílt órák biztosítása,
- érdekképviseleti szervekkel, civilszervezetekkel való kapcsolatfelvétel segítése.

Kapcsolattartás a többségi intézmények pedagógusaival:

- tanácsadás, műhelymunkák, előadások keretein belül, szakmai együttműködés az integrált nevelés-oktatásban részt vevő intézményekkel, pedagógusokkal

- segítség adás az intézmények által alkalmazott pedagógiai asszisztensek felkészítésében, pedagógust segítő munkájuk minél jobb kihasználásában,
- a gyermekek, tanulók megfigyelése az intézmény kérésére,
- javaslat további vizsgálatokra,
- pedagógusok, intézmény közösség felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fogadására,
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében,
- javaslat, segítség a speciális szükségleteket figyelembe vevő környezet kialakításához,
- segítség a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában, azok kölcsönzése,
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről,
- részvétel a gyermek, tanuló értékelésében,
- módszertani segítségnyújtás,
- segítségnyújtás az egyéni fejlesztés tervezésében,
- sikerek, kudarcok okainak feltárása,
- tanulási nehézségek kialakulását, tanulási zavarokat, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése,
- sajátos nevelési igényű tanulók tehetséggondozása,
- nevelési értekezletek, előadások, konzultációk a többségi intézmények által kiválasztott témában,
- eszközbemutatók, szakirodalom ajánlások,
- konferenciák szervezése,
- fejlesztő foglalkozásról való esetleges
- tanulói hiányzások havonkénti jelzése írásban a többségi intézmények felé.
-

A fejlesztési feladatok dokumentálása

Az utazó gyógypedagógusok a szakértői véleményre, és saját megfigyeléseikre, vizsgálataikra építve egyénre szabott fejlesztési tervet készítenek.
A fejlesztési terv tartalmazza a fejlesztés fő területeit, ütemezését, az egyes területeken belüli fejlesztés célját, feladatait, módszereit, és eszköztárát.
A munka dokumentálása a jogszabályok által meghatározott nyomtatványban, az Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, Egyéni fejlődési lap kül- és belívében, valamint KRÉTA-ban történik.

A fejlesztés eredményéről a tanév végén szöveges értékelés készül, amit a KRÉTA-ban rögzítünk, az óvodás gyermekek szüleinek kinyomtatva, aláírva átadunk.
A tanév végén - átadást igazoló aláírás ellenében - az egyéni fejlődési lapok, és a fejlesztési tervek eredeti, az adott tanévre lezárva a befogadó intézmények számára átadásra kerülnek. (a fejlesztési terveket november hónapban e-mail-ben megküldjük az intézmények részére)

Tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók ellátása

Az enyhe fokú intellektuális képességzavarral élő gyermekek, tanulók habilitációs, rehabilitációs ellátása során a nevelés célja az eredményes szocializáció, a képességeknek megfelelő lehető legmagasabb szintű társadalmi integráció. A fejlesztés komplex gyógypedagógiai terápia alkalmazásával valósul meg.
A terápia során fejlesztett területek a következők:

- megismerő tevékenységek, gondolkodási képességek fejlesztése,
- kognitív képességek fejlesztése,
- motoros képességek fejlesztése,
- kommunikációs képességek, készségek fejlesztése,
- szociális készségek, társas kapcsolatok fejlesztése,
- tanulási képességek fejlesztése,
- személyiségfejlesztés,
- feladattudat, munkaszervezés, munkavégzés fejlesztése,
- konfliktuskezelés fejlesztése,
- szűkebb és tágabb társadalmi szabályok, normák elfogadása, betartása, tudatos magatartás alakítása.

Pervazív fejlődési zavarral élő gyermekek, tanulók ellátása

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók fejlesztésének célja az egyéni képességeknek megfelelően elérhető legmagasabb felnőttkori szociális adaptáció, lehetőségek szerint az önálló életvitel megteremtése. Ezen célok elérése érdekében feladatunk a szociális, kommunikációs, gondolkodási készségek hiányából adódó autizmus specifikus módszerekkel történő készségfejlesztés, kompenzáció, másodlagos problémák leküzdése, iskolai tananyag speciális módszerekkel történő adaptálása, általánosítás, probléma megoldás, viselkedésszervezés, mentalizáció tanítása, kortárs kapcsolatok kialakításának segítése.

*Autizmus specifikus módszerek a fejlesztés*ben:

- protetikus környezet és eszköztár kialakítása, környezet (idő, tér) strukturálása,
- augmentatív kommunikációs eszközrendszer kialakítása,
- vizuális információhordozók használata, vizuálisan támogatott kommunikációs rendszer alkalmazása,
- egyéni motivációs bázis kialakítása,
- kognitív-viselkedésterápia módszereinek alkalmazása.

Fejlesztési területek:

- kommunikáció, szociális készség, mentalizáció, társas viselkedés,
- önkiszolgálás, önállóság fejlesztése,
- kognitív fejlesztés,
- viselkedésproblémák megelőzése, kezelése,
- viselkedésszervezés,
- tudatosság növelése, személyiség fejlesztése,
- társas kapcsolatok segítése,
- munkaviselkedés, pályaorientáció.

Mozgássérült gyermekek, tanulók ellátása

A mozgáskorlátozott tanulók habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének célja az eredményes tanulás biztosítása, esélyteremtés a sikeres társadalmi beilleszkedésre. Feladataink a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzáció, a lehetséges funkciók helyreállítása.

Feladatunk az állapotromlás, a másodlagos károsodások megelőzése, a mozgás-szervrendszer optimális működőképességének elősegítése, a motoros készségek, képességek fejlesztése, a kommunikációs képességek javítása. A fejlesztés feladatainak részét képezi a személyiségfejlesztés, a tudatosság növelése, az önálló életvitelre, életvezetésre való felkészítés.

Mozgásnevelés során fejlesztett területek:

- egyensúlytendenciák javítása,
- izomerő növelése,
- ízületi mozgásterjedelem növelése, megtartása
- mozgáskoordináció fejlesztése,

- tartás- és járáskorrekció,
- önellátás, önkiszolgálás fejlesztése,
- finommozgás, grafomotorika fejlesztése,
- vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- kommunikáció fejlesztése

Látássérült gyermekek, tanulók ellátása

A látás hiánya, az alig- és a gyengén látás nehézséget okoz a tanulás terén, és a mindennapi élet tevékenységeiben egyaránt. A látás hiánya, vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzésre más érzékszervi csatornákat használ, taktilis-haptikus és hallási beállítódás jellemzi. Fejlesztésük során fontos az ép érzékszervek fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tanítása, az önállóság növelése, a mozgás, és tájékozódás fejlesztése.

A habilitáció, rehabilitáció célja:

- a látható, tapintható, hallható környezet megismerése speciális segédeszközök segítségével,
- a működő érzékszervek fokozott kihasználása,
- tudatosság növelése, különösen a látássérülés hátrányainak leküzdésében,
- személyiségfejlesztés, pozitív énkép kialakítása,
- többségi közösségbe való beilleszkedés, kapcsolatteremtés segítése.

Főbb fejlesztési területek:

- az ép érzékszervek működésének fejlesztése,
- a meglévő látás kihasználása, megőrzése, látásnevelés,
- speciális segédeszközök, taneszközök használatának tanítása,
- kommunikációs készségek fejlesztése,
- finom- és nagymozgások fejlesztése,
- Braille írás, olvasás technikájának gyorsítása,
- helyes tartás, testkultúra kialakítása,
- életviteli technikák tanítása,
- tájékozódás, közlekedés tanítása, tanultak alkalmazása valós élethelyzetekben,
- mindennapi tevékenységek elsajátítása.

Hallássérült gyermek, tanuló ellátása

Hallássérült tanulónál az eltérő nyelvi kommunikáció megváltozott megismerő tevékenységekkel, és eltérő személyiségfejlődéssel járhat. A fejlesztés során kiemelt feladat a szociális kapcsolatok során az érintkezési formák nyelvi formáinak elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése, fogalomrendszerek kiépítése, a beszéd komplex fejlesztése, a beszédhallás, a beszédérthetőség fejlesztése. Fontos az interperszonális kapcsolatok új technikai formáinak tanítása, a mondanivaló kifejezésének fejlesztése, szövegértés fejlesztése. Kiemelt a hallókészülék használatára szoktatás, a szájról olvasás készségének kiépítése, fejlesztése, tudatosság növelése, harmonikus személyiség erősítése.

Beszédfogyatékos gyermek, tanuló ellátása

A beszédfogyatékos tanulók beszéd és nyelvi fejlesztése komplex fejlesztő foglalkozások keretében történik. Az egészségügyi rehabilitáció, logopédiai ellátás tevékenységrendszere igazodik az egyéni képességekhez, az ellátás függ a beszédfogyatékosság jellegétől. Az ellátás feladata a hangképzés, a beszéd, a beszélt és írott nyelvi képesség fejlődési és szerzett zavaraihoz, továbbá a specifikus tanulási zavarokhoz (diszlexia, diszortográfia, diszgráfia, diszkalkulia) kapcsolódó prevenciós, állapot megismerési és terápiás tevékenység.

Logopédiai terápiák típusai:

- megkésett és akadályozott beszédfejlődés terápia,
- pösze terápia,
- orrhangzósság terápia,
- hadarás terápia,
- dadogás terápia,
- nyelvlökéses nyelés terápia,
- diszfónia terápia,
- afázia terápia,
- diszfázia terápia,
- diszartria terápia,
- diszlexia prevenció,
- diszlexia reedukáció,
- diszgráfia reedukáció,
- diszortográfia reedukáció,
- diszkalkulia reedukáció,
- komplex logopédiai terápia.

Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek, tanulók ellátása

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azon tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pszichológiai, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Ezen területek a következők:

- diszlexia,
- diszortográfia,
- diszkalkulia,
- diszgráfia, diszpraxia,
- kevert specifikus tanulási zavarok,
- hiperaktivitás és figyelemzavar,
- szocio-adaptív folyamatok zavarai.

Diszlexia terápia feladatai:

- betűbiztonság, és összeolvasási készség fejlesztése,
- rövid távú emlékezet, beszédemlékezet fejlesztése,
- auditív, vizuális észlelés fejlesztése,
- mozgáskoordináció, ritmusérzék fejlesztése,
- analizáló-szintetizáló módszerrel olvasás, írás tanítása,
- téri észlelés fejlesztése, iránydifferenciálás,
- beszédészlelés fejlesztése,
- olvasási készség folyamatos gondozása, olvasás automatizálása,
- figyelem fejlesztése,
- szövegértés fejlesztése,
- tanulást segítő segédeszközök használatának tanítása, technikák elfogadtatása.

Diszortográfia terápia feladatai:

- fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség fejlesztése,
- rövidtávú emlékezet fejlesztése,
- a helyesírás színvonalának javítása,
- figyelem fejlesztése.

Diszgráfia terápia feladatai:

- mozgáskoordináció, vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- testséma biztonságának kialakítása,
- írásmozgás gyakorlása különböző technikákkal,
- ritmus, nyomás, sebesség optimális egyensúlyának megteremtése**.**

Diszkalkulia terápia feladatai:

- matematikai törvények és szabályok készség szintű ismerete, alkalmazása,
- figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése,
- a matematika-nyelv tudatosítása,
- szeriális észlelés fejlesztése,
- szám és műveletfogalom kialakításakor manipuláció előtérbe helyezése,
- vizuális megerősítés alkalmazása,
- egyéni sajátosságokhoz igazodó tanulási technikák alkalmazása,
- sikerélmény biztosítása.

Hiperaktivitás és figyelemzavarok terápia feladata:

- szakorvossal, pszichológussal való szoros együttműködés,
- figyelem tréning,
- környezeti feltételek megteremtése,
- fokozott egyéni bánásmód,
- önszervezési képesség, önkontroll fejlesztése,
- feladatok idői struktúrájának megtervezése, kivitelezése,
- motivációs bázis feltérképezése,
- sikerélmény biztosítása.
-

<u>Szocio-adaptív folyamatok zavarainak terápiája</u>

Cél a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll fejlesztése, az érzelmi egyensúly megteremtése.
A fejlesztés feladata a kognitív viselkedésterápiás eljárások alkalmazása, figyelemfejlesztés, szoros együttműködés pszichológussal, szakorvossal, családdal.
Fontos az egyéni sajátosságokhoz igazított időkeretek alkalmazása, önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Fő gyakorlati törekvések

Az utóbbi évek egyik leginkább vitatott oktatási kérdése Magyarországon a sajátos nevelési igényű tanulók szegregált vagy integrált oktatásának dilemmája. Európa más országaihoz hasonlóan Magyarországon is felértékelődnek azok az oktatásszervezési módok, amelyek a speciális igényűek befogadására és ezzel az esélykülönbségek csökkentésére törekszenek. Ezen integrációs törekvések célja nem más mint, hogy a fogyatékos és a tipikus fejlődésű igényű tanuklókat együtt képezze az iskolai oktatásban. A fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtése, és a társadalomba való beilleszkedés megkönnyítése érdekében az egyik legfontosabb tennivaló, hogy az iskola kezelni tudja a fogyatékosságból eredő egyéni igényeket, az egyéni eltérésekből fakadó problémákat, és képes legyen arra, hogy a tanulók számára a rendelkezésre álló eszközök felhasználásával biztosítsa azokat az egyéni tanulási útvonalakat, amelyek megakadályozhatják az iskolai kudarcok elszenvedését. Gyakorlati integrációs törekvéseket felgyorsította Magyarországon az „Esélyegyenlőségi Törvény „ elfogadása, amely egyebek mellett az iskoláztatást illetően is konkrét feladatokat és határidőket szabott.

Barcson és a barcsi kistérség intézményei befogadó intézmények, ezt a tényt alapító okiratukban rögzítették a sajátos nevelésű igényű gyermekek és tanulók inkluzív nevelésének biztosításával. Az integrált oktatás Barcs és a barcsi kistérség megjelenése lehetőséget teremtett a Barcsi Szivárvány EGYMI számára az együttnevelés szemlélet és tapasztalatok, valamint a korszerű gyógypedagógiai ismeretek terjesztésére.

A feladatok megvalósítása érdekében intézményünk folyamatosan kapcsolatban álla befogadó intézményekkel, s az ott tanuló gyerekeknek utazó gyógypedagógiai ellátást biztosít. Ennek a hálózatnak a szélesítését szükségesnek tartjuk, mert minden integráltan nevelődő gyermeknek meg kell kapnia a sérülésének megfelelő speciális bánásmódot, amit a törvény illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság véleményében előír. Ahhoz, hogy csökkentsük a kirekesztés esélyét, pontosan fel kell tárnunk , hogy az iskolákban mely tanulókat érinti a kirekesztés veszélye, kinek a részére szükséges olyan pedagógiai többlettámogatás biztosítása, amelyek a kirekesztés irányából a befogadás felé való elmozdulást segítik. A befogadás alapfeltétele a tanulók közötti különbségek elismerése.

Alapelvek

- Hangsúlyozzuk minden alkalommal, hogy minden tanuló és pedagógus az iskola közösség fontos tagja
- Segítünk növelni a fogyatékos tanulók közösségi életben való részvételének lehetőségeit iskolán belül , és csökkentjük a kirekesztésüket
- A befogadó iskola szemléletét, mindennapi gyakorlatát igyekszünk úgy formálni, hogy az megfeleljen az iskolába járó tanulók szükségleteinek.
- Tapasztalatainkat rendszeresen összegezzük annak érdekében, hogy a tanulók számára egyenlő esélyeket biztosítsunk mind a tanulás mind a közösségi életben való részvétel terén.
- Úgy gondoljuk, hogy a tanulóknak joguk van ahhoz, hogy a lakóhelyükhöz legközelebbi iskolába járjanak.
- A gyermek fejlesztésében ugyanúgy figyelembe vesszük a többségi pedagógus véleményét.
- Véleményünk szerint az iskolába történő befogadás a társadalomba való befogadás fontos alapfeltétele.

6.3.Gyógypedagógiai segítség

A többségi intézmények pedagógusai jelenleg nincsenek szakmailag felkészülve a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésére oktatására. Észlelik a gyermekek elmaradásait, az egyéb hátrányokat, de a jó szándék megléte esetén sem tudnak megfelelő módon segíteni a gyermeknek A Barcsi Szivárvány EGYMI-ben működő utazótanári szakszolgálat tevékenységének középpontjában a többségi közoktatási intézményekben nevelődő sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének megsegítése áll. A gyermekek esélyegyenlőségének javítása érdekében közelíteni kellett a többségi pedagógia és a gyógypedagógia képviselőit egymáshoz. Ennek érdekében megteremtettük a kapcsolatot , tapasztalatok átadását szorgalmaztuk a befogadó iskolákkal óvodákkal. Továbbképzéseken együtt részt vettünk, megismerhettük más szemszögből is a felmerülő problémákat, közös megoldásokat kerestünk .Minél szélesebb körben próbáljuk terjeszteni az egyénre szabott fejlesztés fontosságát.

Utazótanári szakszolgálat célja:

A sajátos nevelésű igényű gyermekek és fiatalok integrálódásnak boldogulásának, az épekkel egyenlő vagy ahhoz közelítő esélyük megteremtése érdekében

- ✓ családi nevelésük, fejlesztésük segítése
- ✓ közoktatási intézményben az épek közösségeiben a sérültségeikből adódó hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása
- ✓ képességeik kibontakoztatásának segítése
- ✓ társadalmi beilleszkedésük sérülés-specifikus szempontú támogatása

Utazótanári szolgálat feladatai:

- ✓ gyógypedagógiai és pszichológiai vizsgálat
- ✓ kapcsolattartás a családdal, és a befogadó intézménnyel, aktív hospitálás a befogadó pedagógus óráján
- ✓ tanácsadás szülőknek tanulási és nevelési problémákkal kapcsolatban
- ✓ speciális segítségnyújtás a többségi pedagógusnak
- ✓ a sajátos nevelésű igényű gyermekek egyéni és csoportos fejlesztése, iskolára felkészítés
- ✓ korrektív, kompenzatív programok kidolgozása, összeállítása,/ egyéni fejlesztési terv elkészítése/
- ✓ az integrált nevelés-oktatásban részesülő sajátos nevelésű igényű gyermekeknek speciális pedagógiai segítségnyújtás
- ✓ dokumentáció elkészítése
- ✓ közreműködés a sérültségnek megfelelő eszközellátásban
- ✓ pályairányítás, utógondozás

Az utazó gyógypedagógus kompetenciája:

- ✓ segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését
- ✓ javaslatot tesz a fogyatékosság típusához, a tanuló egyéni szükségleteihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése a tanteremben, szükséges világítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.)
- ✓ segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről
- ✓ javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek alkalmazására
- ✓ figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében
- ✓ javaslatot tesz a fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra

- ✓ együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglakozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait
- ✓ terápiás tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon, egyéni fejlesztési terv alapján.

Ellátottak köre:

Intézményünk a folyamatosan bővülő kapacitás az utazótanári hálózat kiépülése során egyre közvetlenebb kapcsolatba kerülnek a szülőkkel és a gyermekekkel .Ebben az esetben a gyermek személyre szabott fejlesztésével tudják elérni a szülőt és a befogadó intézmények megsegítését. Az utazótanári szakszolgálat gondoskodásába tartozó gyermekek és fiatalok köre a sajátos nevelési igény mértéke, a gyermek életkora, iskoláztatása,és lakóhelye alapján határozható meg. Szakértői vélemény alapján a következő kategóriákba tartozó sajátos nevelési igényű gyermek és fiatal kaphat a Barcsi Szivárvány EGYMI-től segítséget.

1. 0-3 éves korú gyermek
2. köznevelési intézményrendszerben integrált nevelésben-oktatásban részesülő tanulók
3. pályaválasztás előtt álló fiatalok
4. tartós betegségben szenvedő gyermekek, fiatalok

A Barcs és a barcsi kistérség oktatási-nevelési intézményeibe a következő sérüléssel rendelkező sajátos nevelési igényű gyermekek/ tanulók befogadása történik:

- értelmileg akadályozott;
- tanulásban akadályozott;
- mozgássérült;
- látássérült;
- hallássérült;
- beszédfogyatékos;
- pszichés fejlődés zavaraival küzdő;
- ~~autizmus~~ spektrumzavarral küzdő.

<u>Szolgáltatási protokoll:</u>

1. lépés

   A szolgáltatási körbe tartozó intézmények és sajátos nevelésű igényű gyermekek tanulók számának feltérképezése- minden tanév májusában a szolgáltatás igénylő űrlapok segítségével.

2. lépés

   A telephelyek azonosítása, a gyermekek, tanulók számának megállapítása fogyatékossági típusok szerint, a lehetőségeknek megfelelően a habilitációs-rehabilitációs ellátás megszervezése:

   - gyógypedagógus kijelölése
   - óraszámok megállapítása

3. lépés

   Együttműködési megállapodás kötése a befogadó iskolák utazó gyógypedagógiai ellátással kapcsolatos elégedettség mérése

4. lépés

A visszajelzések alapján az utazó gyógypedagógiai szolgaáltatás minőségének javítása, az ellátás célszerűbb, hatékonyabb megszervezése érdekében.

Cél:- a sajátos nevelésű igényű gyermek, tanuló segítése abban, hogy beilleszkedjen a befogadó óvoda, iskola mindennapjaiba, és aktívan részt vegyenek a foglakozásokon. Az ellátás ambuláns keretek közt intézményünkben, valamint a gyermeke lakóhelyén a családnál illetve a befogadó intézményben történhet. Ellátási terület az intézmény alapító okirata szerint.
A befogadó intézményekben az SNI gyermekhez igazodva, szülői igényeket figyelembe véve, valamint a pedagógiai hatékonyság növelése érdekében minden helyszínen fejlesztő helyiségeket alakítottak ki számunkra. A fejlesztő helyiségek felszerelése változó, előfordul, hogy az eszközöket az utazó tanár viszi magával. A foglakozások dokumentációja -KRÉTA elektronikus napló felületén a rehabilitációs naplóban történik.

Inkluzív nevelésű-oktatású, valamint logopédiai ellátásban részesülő gyermek speciális pedagógiai megsegítése

A gyermek fejlesztése: Az inklúzív nevelésben-oktatásban résztvevő gyermekek speciális pedagógiai megsegítése ambulánsan az intézményekben, a gyermek lakóhelyén a családnál is történhet. A gyógypedagógus irányítja és a szükséges mértékben ellátja a gyermek speciális fejlesztését Figyelemmel kíséri a törvényben előírt feltételek teljesítését, koordinálja a szülő-iskola- önkormányzat közötti együttműködést, segíti a pályaválasztást. Szakmai segítséget nyújt a befogadó pedagógusnak, tanítási órán asszisztál,tanácsadást végez, tapasztalattcsere tréninget szervez, módszertani , alkalmazott technikai eszközöket bemutatja. Segíti a befogadó intézmény tanulóit szüleiket az elfogadásban.

Integrált hallássérült gyermek ellátása

Intézményünk a kaposvári Duráczky EGYMI utazó tanári hálózat bevonásával biztosítja a speciális pedagógiai segítséget az integráltan nevelt-oktatott gyermek esetében.

Az ellátás célcsoportja azok az SNI tanulók, akiknek ellátási jogosultságát a szakértői és rehabilitációs bizottság határozatba foglalta. Az ellátás helyszíne a többségi iskolák által biztosított fejlesztő helyiségek. Az ellátás formája: egyéni foglalkozás, kiscsoportos foglalkozás

Integrált látássérült gyermek ellátása

Utazó gyógypedagógus hálózatunk 2011 óta látja el a barcsi kistérségben integráltan nevelt-oktatott alig látó és gyengén látó, illetve vak gyermekeket egy fő látássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógiai tanár közreműködésével. A látássérült gyermek ellátásához a következő eszközök állnak rendelkezésünkre: többféle olvasó készülék, speciális feladatlapok, füzetek, játékok, állítható fedelű pad, számítógép JAWS felolvasó programmal és MAGIC nagyító programmal.

A befogadó intézmény pedagógusával és a szüleivel folyamatosan konzultál a tanulás-oktatás és a mindennapi élet zökkenő mentesebbé tétele érdekében.

Különösen: fényviszonyok egyéni szükségleteinek kielégítése, optikai segédeszközök megléte, használata, szemészeti kontrollon megjelenés, elektromos segédeszközök használata, kompenzatív eljárások ismerete körében.

Ellátási terület: pedagógiai látásvizsgálat,
látásnevelés,
tájékozódás és közlekedés,
önkiszolgálás tanítása.

Integrált autizmus spektrum zavarral élő gyermekek ellátása

A Szakszolgálat egy fő autizmus spektrum zavarok pedagógiája szakon végzett gyógypedagógus alkalmazásával biztosítja az autizmussal élő integráltan nevelt gyermekek ellátását.

Jelenleg ellátunk autizmussal élő integráltan nevelt gyermeket speciális gyógypedagógiai intézmény óvodájában, tanulásban akadályozott osztályban, értelmileg akadályozott osztályfokon, fejlesztőiskolai csoportban, többségi bölcsődében és általános iskolában.

Az ellátás ambulánsan és utazótanári szolgáltatás keretén belül többségi intézményben is történik.

Az autizmus specifikus gyógypedagógus folyamatos kapcsolatot tart, konzultál a családdal, a gyermek pedagógusaival és gondozóival a minél szélesebb körű, hatékony fejlesztés érdekében. A gyermek aktuális állapotáról informális felmérést végez, ez alapján fejlesztési tervet készít és folyamatosan koordinálja a gyermek fejlesztését. Eszközt készít, eszköz használatára betanítja a szülőt, pedagógusokat és gondozókat. Segíti a speciális szükségletek figyelembe vételét, a megfelelő adaptált környezet kialakítását az együttnevelés során.
A fejlesztés fő területei:
- kommunikációs készségek fejlesztése,
- szociális készségek fejlesztése,
- napi életviteli, önellátási készségek fejlesztése autizmus specifikus módszerek használatával.

Mozgásnevelés

A mozgásnevelés a mozgáskorlátozott tanulók mozgásterápiájának, adaptált testnevelésének és sportjának, tevékenységtanításának nevelési, oktatási és képzési rendszere. A mozgásszervi rehabilitáció speciális feladata, a mozgáskorlátozottságból eredő motoros képességek befolyásolását, rehabilitációját jelenti.

Főbb célja:

- A fő fogyatékosság korrekciója, kompenzációján keresztül az egész személyiség fejlesztésére törekvés.
- A mozgásrendszer működőképességének optimális szintre emelése a tanuló életkori sajátosságait, valamint a tünetegyüttest figyelembe véve.
- A legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodóképesség kialakítása.

Eszközrendszere:

A mozgásfejlesztés szerteágazó feladatinak megvalósítása sokirányú eszközrendszert igényel. Különböző eljárásokat, módszereket, eszközöket alkalmaz a komplex mozgásfejlesztés érdekében:

- A konduktív pedagógia módszereit.
- A gyógytorna aktív és passzív eljárásait.
- A testi fejlesztés érdekében az életkornak megfelelő szomatikus és funkcionális állapotra adaptált játék, testnevelés és sport tényezőit.
- Beépíti a praktikus és egyénre szabott mozgásfeladatokat, alapvető munkamozgásokat.

Feladatrendszere:

A mozgásnevelés feladatait a károsodástól függő egyéni jegyei függvényében valósul meg:

- Az alapvető tartási és mozgási funkciók kialakítása, fejlesztése.
- A hely-és helyzetváltoztató mozgások kialakítása, fejlesztése.
- Az izomtónus normalizálása.
  - Az izületek passzív és aktív ellazítása, kimozgatása.
  - Zsályázás, esetenként zsályafürdő alkalmazása.
- A kóros mozgásformák leépítése és megelőzése.
- Szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése.
- Mozgáskoordináció fejlesztése:
  - Egyensúlyreakció fejlesztése.
  - Szimmetrikus és alternáló mozgások.
  - Végtagmozgások koordinációjának fejlesztése.
  - Mozgásindítás és leállítás folyamatos, koordinált leállítása.
  - Mozgástervezés és irányítás fejlesztése.
- Helyes légzéstechnika elsajátítása és a vitálkapacitás fejlesztése.
  - Légzéstechnika javítása, fejlesztése.
  - A hasi légzés elsajátítása.
  - A levegővétel orron keresztül.
  - Orrfújás, köhögés.
- Kontraktúrák, deformitások megelőzése és korrekciója.
- Tartásjavítás.
- Finommanipuláció fejlesztése.
- A segédeszközök helyes használatának tanítása.
- Az egészséges életmódra nevelés.
- Önálló életre nevelés.
  - A tanult mozgásformák alkalmazása a mindennapi élet során.
  - A személyi függetlenség motoros feltételeinek javítása.
  - Az önellátás és az önálló életvitel kialakításának előkészítése.

Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek terápiája

A pervazív /átható/ fejlődési zavarban szenvedő autista és autisztikus gyermekeknek azonos szociális, kommunikációs, gondolkodásbeli fogyatékosságaik és fejlődési zavarok miatt azonos jellegű, speciális szükségleteiket kielégítő nevelési megközelítésre van szükségük.

Autizmus spektrum zavarba tartoznak azok a gyerekek, akik „gyermekkori autizmus", „atipikus autizmus", „Asperger szindróma", „nem meghatározott pervazív zavar", „autisztikus tünetek", vagy „egyéb pervazív zavar" diagnózist kapnak.

Az autizmus spektrum zavart jellemzi a szociális, kommunikációs, speciális kognitív készségek deficitje, a megfelelő készségek fejlődésének különböző szintű és megjelenésű, de típusos minőségi károsodása, sztereotip, repetitív viselkedés, érdeklődés, aktivitás és a következményes viselkedés – problémák.

Ellátásuk keretei:

- Korai fejlesztés keretein belül egyéni fejlesztéssel.
- Rehabilitáció, habilitáció, képzési kötelezettként otthoni, illetve intézetbeli ellátással, óvodai csoportban vagy iskolai osztályban a társakkal együtt haladva, mellette egyéni terápiával megsegítve.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek speciális fejlesztésének általános céljai, feladatai:

- Egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.
- Fogyatékos készségek kompenzációs – habilitációs kezelése, másodlagos problémák kezelése.
- Tanulási -, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátítása.
- Gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására.
- Tananyag kiválasztása a tanított képesség gyakorlati alkalmazhatósága szempontjából.

Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek, tanulók fejlesztésének pedagógiai szakaszai:

A gyermek fejlesztését minden esetben az első szakaszban kell kezdeni. Az egymásra épülő szakaszok időtartama előre nem meghatározható. A fejlesztés üteme, kimenete függ a gyermek képességeitől és a képzés intenzitásától.

Első szakasz /korai terápia/

Célja az elemi adaptív viselkedés kialakítása.

- Szociális /kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése/
- Az autizmusból és a társuló fogyatékosságból eredő fejlődési elmaradások kompenzálása.
- Sztereotip, inadekvát viselkedés kialakulásának megelőzése illetve korrigálása.

Fejlesztési területek:

Kommunikáció /szociális viselkedés/

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása.
- Beszéd vagy alternatív vizuális eszközökkel történő kommunikáció tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Kommunikációs eszközök használatának tanítása /olvasás nem kizárva/

Fejlődési funkció – elmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása /étkezés, szobatisztaság/

Kognitív fejlesztés

- Elemi logikai műveletek, fogalmak és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása /pl. játék, használati eszköz célszerű használata/
- Általános képességek fejlesztése.
- Elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása
- Meglévő viselkedésproblémák kezelése.

Második szakasz : Célja az elsajátított ismeretek bővítése, minél önállóbb részvétel az iskolai, otthoni és iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az *előző* szakasz területi bővülnek az alábbiakkal:

- Képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével
- Szociális /kommunikációs/ kognitív fejlesztés.
- Önellátás körének bővítése.
- Házimunka.
- Munkára nevelés megalapozása

Harmadik szakasz /iskolai oktatás/ Cél: a felnőttkorban egyénileg elérhető legmagasabb adaptáció, önállóság és munkavégző képesség elérésének megalapozása.

Fejlesztési területek: az első szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- Képességek szintentartása
- Akadémikus ismeretek tanítása.
- Önszervezés.
- Munkára nevelés, pályaorientáció.

Bazális stimuláció és snozelen terápia

A súlyos, súlyosan – halmozottan sérült gyermekekkel végzett terápia.

A bazális stimuláció célja az érzékelés aktivizálása.

A környezet felől érkező ingerekkel szemben a sérült gyermekek nagyobb érdeklődést mutatnak, mint más ingerekkel szemben.

Az érzékszervi funkció minél szélesebb körű megélésére irányul, közben a terapeuta és a sérült személy között kialakuló érzelmi kapcsolat adja a motivációs hátteret. A biztonságérzet kialakulásához nagymértékben hozzájárul a folyamatos testkontaktus /ölelés, simogatás, együtt játszás/.

A szakember feladata a közös világ iránti érdeklődés felkeltése, új tapasztaltok megszerzésére lehetőség biztosítása.

Anyagok és eszközök segítségével testi ingerek biztosítása a feladat. Az irányított ingerek célja, hogy hiperaktivitásuk, autoagresszív megnyilvánulásaik és „sztereotipiáik" helyére egy jó közérzetet biztosító emberi viszony léphessen. A szomatikus /teljes testfelülettel való érzékelés/ a vesztibuláris /a testséma, az egyensúly és a térbeli orientáció érzékelése/ és a vibratórikus /vibráció, rezgések útján történő/ érzékelés révén a legnagyobb akadályokkal küzdő sérültek is megközelíthetők.

A szomatikus stimulálás, a tudat, az értelem fejlesztését is jelenti egyben.

A snoezelen terápia a bazális stimuláció eszköztárára is épít.

Célja: oldani a feszültséget, segíteni a felfedezést és a fejlődést, az életminőség javulását.

A nyugodt, biztonságos légkör segíti az egymásra való odafigyelést és a kommunikáció fejlődését.

Új élményeket nyújt a látási-, hallás-, taktilis-, ízlelési-, és szaglási tapasztalatok élvezetét.

A snozelen terápia során fejleszthető: hallás, ízlelés, szaglás, tapintás, szem-kéz koordináció, ok-okozat kapcsolatának felismerése, kommunikáció, környezetre való hatás megláttatása, pihenés, passzív stimuláció, játék.

Berendezési tárgyak, eszközök: Sok élénk színű textília, vetített mozgó fények, tükrök, spotlámpák, kényelmes zugok, kuckó, zenetorony, tapintófal.

7. Az intézmény helyi tanterve

Intézményünk a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I. 31.) Korm. rendeletben leírt „Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulókat oktatásához” kerettantervet használja

7.1. Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára

A sajátos nevelési igényű tanuló részére, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója indokolt esetben a tanuló egyéni adottságához, fejlettségéhez igazodó egyéni előrehaladású nevelést és oktatást engedélyez. Az egyéni továbbhaladás tanulásban akadályozott és értelmi akadályozott tanuló esetében legkésőbb a negyedik évfolyam végéig tarthat. Súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló esetében az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás a fejlesztő nevelés-oktatás teljes időtartamára engedélyezhető. (Irányadó a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 11.§ (3) pontja.)

7.1.1. Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat, 1–4. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.
A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;

- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást

Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás e szakaszában a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – ajánlott egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységet tesz lehetővé a tanulók számára.

Az 1–2. évfolyamon a fő cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, az egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek.

Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3–4. évfolyamon a cél az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban.

Kiemelt feladat a személyiség érésének, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók tovább fejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

E szakasz feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az otthon, az iskola, a lakóhely alapvető személyi viszonyainak megismerése, biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az azokban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Érzékenység kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagukra jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulásokat ismerik meg. Az énkép,

önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső- és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

A családi életre nevelés

Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, élmények, történések, családi események feldolgozása. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásrautaltság tudatosítása.

A testi és lelki egészségre nevelés

A testi fejlettségnek, adottságoknak megfelelő egészségtudatos táplálkozás, a mértéktelenség, mohóság elkerülése, az önkorlátozás gyakorlása. Tisztálkodási szokások napi ritmusának kialakítása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együttműködésre alapozott segítés és a segítéshatásainak megtapasztalása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

Pályaorientáció

Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során a tanulók kipróbálhatják képességeiket.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

Médiatudatosságra nevelés

Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatása, nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, kritikai gondolkodás alapozása.

A tanulás tanítása

A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükségletkielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

Kulcskompetenciák

A Nat kulcskompetenciái nem tantárgyakhoz kötötten, hanem tantárgyakon átívelve, horizontálisan jelennek meg a kerettantervben a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő adaptált formában. A Nat kulcskompetenciái az alábbi specifikumokat hordozzák az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében:

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelés-oktatás ezen szakaszában idegen nyelv oktatása még nem történik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére helyeződik.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia

fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.
A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és

az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az inkluzív nevelési szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvési, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a

kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; az identitás és önismeret, mint szocializációs cél; párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, mérlegelés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás, mint tipikus tevékenységek; valamint a kíváncsiság, mint motiváció.

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom*	7+1	7+1	6+1	7+1
Matematika*	4+1	4+1	3+1	4+1
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**
Habilitáció, rehabilitáció**	3	3	3	3
Összesített óraszám	**27**	**27**	**27**	**28**

*A +1 órákat a szabadon tervezhető órakeret terhére terveztük.
** A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 6. melléklete alapján terveztük.

7.1.2. Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat, 5–8. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettanterv céljaiban, feladataiban és az ezekre épülő további tartalmakban is figyelembe veszi a jövőben várható társadalmi, gazdasági változásokat, valamint az ezzel összefüggésben megjelenő, a köznevelés egészére vonatkozó célokat és feladatokat. A kerettantervi rendszer az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében is prioritásként értelmezi azokat a személyiség-, készség- és képességfejlesztési tartalmakat, amelyek az egyén és a társadalom számára egyaránt nélkülözhetetlenek.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;

- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

Célok és feladatok

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra irányul. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni.

Az 5–6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközszintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés.

Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Végső soron mindennek meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre és önálló munkavégzésre, a tanulói képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre.

A 7–8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése.

E cél eléréséhez szükséges feladatok: a tanuló sikeres továbbtanulási, szakmaelsajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése.

A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése, gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásainak kompenzálása.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, a tanuló lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki benne a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységeiben való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselet. A tanulói jogok és kötelességek arányainak tudatosítása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az én tudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerésére.

A családi életre nevelés

A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásrautaltság, lelki közösség.

A testi és lelki egészségre nevelés

A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi

intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A szociális érzékenység fejlesztése, az együtt érző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Mindennapi tevékenységeiben váljon általánossá a környezetkímélő, takarékos magatartás, alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció

A munka szerepe az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés.

A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba, a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai felismerése.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Részvétel a pénz kezelésében, a csoport (évfolyam) ezzel kapcsolatos tevékenységében, a családból hozott példákkal a célszerű gazdálkodás gyakorlása a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepének alapvető ismerete a mindennapi életben.

Médiatudatosságra nevelés

A különböző médiumok, mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismerése, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások tudatosítása. Tudatosság kialakítása a válogatásban

A tanulás tanítása

Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatív-

interaktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátíttatása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszédnek mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja. Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.
A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világkép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.
A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási

folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszert kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma

megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalma sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje, (b) az identitás és önismeret, mint szocializációs cél, (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, kipróbálás, mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság, mint motiváció.

Kötelező tantárgyak és óraszámok

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	2 tanéves óraszám	7. évfolyam	8. évfolyam	2 tanéves óraszám
	Heti óraszám			Heti óraszám		
Magyar nyelv és irodalom	4	4	288	4	4	288
Idegen nyelv	-	-	-	2	2	144
Matematika	4	4	288	4	4	288
Etika/hittan	1	1	72	1	1	72
Történelem	2	2	144	2	1	108
Hon- és népismeret	1	-	36	-	-	-
Természettudomány	2	3	180	5	5	360
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	36
Ének-zene	2	2	144	1	1	72
Vizuális kultúra	2	2	144	1	1	72
Digitális kultúra	1	1	72	1	1	72
Technika és tervezés	1	1	72	1	1	72
Testnevelés	5	5	360	5	5	360
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	72	1	1	72
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**144**	**2**	**2**	**144**
Heti órakeret	**28**	**28**		**30**	**30**	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Tantárgyak	**5. évfolyam**	**6. évfolyam**	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**
Magyar nyelv és irodalom*	4+1	4+1	4+1	4+1
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika*	4+1	4+1	4+1	4+1
Etika/hittan	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természettudomány	2	3	5	5
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Heti órakeret	**28**	**28**	**30**	**30**
Rehabilitáció, habilitáció**	3	3	4	4
Összesített óraszám	**31**	**31**	**34**	**34**

*A +1 órákat a szabadon tervezhető órakeret terhére terveztük.
** A 20/2012 (VIII.31) EMMI rendelet 6. melléklete alapján

7.2. Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók 1-8. évfolyama számára

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a kognitív képességek eltérései határozzák meg.

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

Célok, feladatok:

Az iskolai nevelés-oktatás során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az általános iskolai nevelés-oktatás megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatásban történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.

Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Meg tanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.

Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

Családi életre nevelés

A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

Testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.

Lehetőségeihez mérten felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.

Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a

takarékosság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mérten beosztani a javakat.
Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció
A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.
Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A tanuló megismeri a pénz fogalmát adott nagyságrendben, tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.
Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés
A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

Tanulás tanítása
A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

Kulcskompetenciák

A tanulás kompetenciái
A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a

szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús", „bizonytalan" internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési

normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődésre. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként

egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység;

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

– a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
– a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

– a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
– a piaci elemek, mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
– nagy választási lehetőség, elágazó életutak, mint az életút jellemzői,
– a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
– az identitás és önismeret, mint szocializációs cél,

– párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés, mint tipikus tevékenységek,
– érték-pluralitás, egyéni boldogság, mint értékek, és a kíváncsiság, mint motiváció.

A tantárgyak struktúrája és óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2	2
Matematika	**Számolás-mérés** (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	**Állampolgári ismeretek**	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	**Környezetismeret**	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	**Ének-zene**	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	**Digitális kultúra**	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Mozgásnevelés** (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	**Önkiszolgálás**	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		**2**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**	**2**	**2**
Összesen		**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás* (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3 + 1	4 + 1	4 + 1	2 + 1	2 + 1
Matematika	**Számolás-mérés*** (Matematika)	2 +2	2 +2	2 +2	2 +2	3 +1	3 +1	3 +1	3 +1
Történelem és állampolgári ismeretek	**Állampolgári ismeretek**	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	**Környezetismeret***	-	-	-	-	1 +1	1 +1	2	2
Művészetek	**Ének-zene**	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	**Digitális kultúra**	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Mozgásnevelés** (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	**Önkiszolgálás**	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Rendelkezésre álló órakeret		**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**
Rehabilitáció, habilitáció**		3	3	3	3	3	3	4	4
Összesített óraszám		**27**	**27**	**27**	**28**	**31**	**31**	**34**	**34**

*A +1 órákat a szabadon tervezhető órakeret terhére terveztük.
** A 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 6. melléklete alapján

7.3. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamának közismereti kerettanterve

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola 9-10 közismereti évfolyamai az általános iskolai nevelés-oktatás koncepcionális folytatása. A nevelés-oktatás célja az általános iskolában elsajátított életkezdéshez, pályaválasztáshoz kapcsolódó ismeretek megerősítése, a gyengébb vagy sérült funkciók fejlesztése, kompenzálása, a felnőtt életben elérhető munkatevékenységek iránti motiváció felkeltése, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges kompetenciák, magatartásformák kialakítása, a gyakorlati képzés sikerének megalapozása. A tanuló megismeri a gyakorlati évfolyamok munkatevékenységeit, felkészül a gyakorlati ismeretek és tevékenységek elsajátításának megkezdésére. A képzés során a tanuló megismeri, fokozatosan

magáévá teszi és elfogadja a reális, képességeit, érdeklődését, lehetőségeit figyelembe vevő, számára elérhető életperspektívát, kialakítja életcéljait. Megismeri és alkalmazza a segítségkérés és elfogadás aktuális helyzethez szükséges formáit, társas kapcsolataiban és kommunikációjában kialakul a megfelelő önbizalomra épülő bátorság, a helyes önértékelésen alapuló közösségi magatartás. Az eltérő tanulási képességek miatt szükséges az egyéni megsegítés és bánásmód alkalmazása, folyamatosan szem előtt tartva a gyakorlati felkészítés eredményességének megalapozását. Különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati tevékenységekkel és a munkavállalással kapcsolatosan a kommunikáció fejlesztésére a beszéd értése és a beszédprodukció, illetve alternatív kommunikációs eszközök területén egyaránt. A tevékenységek elsajátításának érdekében fontos a nagymozgásos fejlesztés a megfelelő állóképesség kialakulásához, a finommotoros koordináció fejlesztése a sikeres munka- és feladatvégzéshez. A készségfejlesztő iskola olyan nyitott szellemiségű, befogadó intézmény, amelyben minden tanuló számára lehetővé válik a képességeinek megfelelő ismeretek elsajátítása, a munkatevékenységekben rejlő sikerélmény biztosítása, az eltérő adottságok elfogadása és a tanulói közösség ösztönző erejének, lendületének kiaknázása.

Fejlesztési területek - nevelési célok

Testi és lelki egészségre nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fizikai-morfológiai adottságai a kóreredettől függően igen sokfélék lehetnek, ezért az általános – Nat-ban megfogalmazott – célkitűzéseken túl szükséges az egyedi adottságokra, szükségletekre és lehetőségekre is tekintettel lenni. Érvényesülnie kell a korrekció és a kompenzáció elvének. Esetenként más szakemberekkel (ortopéd szakorvos, neurológus, konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus stb., lelki egészség terén pszichológus, pszichiáter, családgondozó, védőnő) való együttműködés, konzultáció is szükséges lehet.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése: kiemelt területe a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésének, szoros összefüggésben az önállóság fejlesztésével. Ugyanakkor adottságaiknál fogva sokan töredékesen képesek kibontakozni ezen a téren. Tanulóinknál kiemelt feladat annak megtanítása, hogy ismerje fel és tudja kifejezni saját érzelmeit, legyen tisztában saját erősségeivel és ismerje fel saját határait, bizonytalanságait. Ehhez igazodóan legyen képes segítséget kérni és elfogadni, ehhez ismerje meg környezetében a segítő

személyek körét, az érdekképviseleti szerveket. A szükségletalapú támogatás rendszerében képességeihez, adottságaihoz mérten optimális módon igazodjon el és tudja érvényesíteni érdekeit.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés: a Nat által összefoglaltak konkrét helyzetekben, a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló saját életterére, napi kapcsolataira jellemző módon kell, hogy megjelenjenek. Kiemelt fontosságú a valószerűség, hitelesség, beláthatóság. Az egészséges öntudat fejlesztése mellett kiemelten fontos olyan szokásrendszer következetes jelenléte az iskolai nevelés során, amely interiorizálása (belső meggyőződéssé, élete részévé válása) a tanuló részéről elősegíti a hétköznapokban való eligazodást, a szükséges alkalmazkodást.

Médiatudatosságra nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók kommunikációs adottságai nagyon eltérőek, de tartalmi és/vagy formai tekintetben többnyire elmaradnak a korosztályi sajátosságoktól. Épp ezért kiemelt jelentőségű a beszélt és az írott nyelv használatának és befogadásának gyakorlása, fejlesztése tartalmi és formai, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt. Ahol jelentősebb akadályokba ütközik a szokásos csatornák alkalmazása, mindenképp indokolt az augmentatív és alternatív kommunikáció lehetőségei közül az adott tanuló számára legmegfelelőbb kiválasztása és tanítása, így biztosítva a kommunikáció jelentőségének és lehetőségeinek megtapasztalását. A médiahasználat ennek egyik eszköze is lehet. A médiumok, a különféle közösségi oldalak, információk megismertetése során kiemelten szükséges a felelősségteljes használatra tanítás, ezáltal az esetleges abúzusok (visszaélések, kihasználások, bántalmazások) megelőzése, tekintettel arra, hogy az értelmi akadályozottsággal gyakran együtt jár a rejtett szándékok fel nem ismerése, a naivitás.

A tanulás tanítása, pályaorientáció: Középsúlyos értelmi fogyatékos személyek esetében nem várható teljes önállóság e téren. A pedagógus fő feladata a személyiség kibontakoztatása, a tehetséggondozás, az egyéni hajlamok, érdeklődési kör megismerése és a tanuló támogatása az ebben való kiteljesedésben. Az eredményes tanulási stratégiák, a leghatékonyabb segítségnyújtási formák egyénre szabottan, differenciáltan jelennek meg. Fontos, hogy az egyént érintő döntésekbe mindig bevonják a középsúlyos értelmi fogyatékos személyt, belátható és érthető érveket, szempontokat mutassanak fel, megfelelve a „semmit rólunk nélkülünk” alapelvnek.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet megismerésének és az ezekkel való harmonikus kapcsolat kialakulásának elősegítése. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók elsősorban saját élményeken keresztül, tapasztalás révén ismerkedhetnek nemzeti kultúránk értékeivel. A hazai – nem hazai, magyar – nem magyar kategóriákat többségük megtanulja értelmezni, és a sokszínűség, más nyelvek, kultúrák felfedeztetése, a kölcsönös tisztelet elemi megtapasztalása is elérhető. A nevelés egyik sarkalatos pontja az olyan szociális, kommunikációs, kognitív készségek fejlesztése, amelyek megkönnyítik és teljesebbé teszik a szűkebb és tágabb személyes, közösségi és társadalmi környezetben való eligazodást, részvételt. Ennek módja, mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat, de túlnyomó többségük felnőttkorra is több-kevesebb támogatást igényel jogainak gyakorlásában, elemi kötelességeinek tudatosításában (pl. okiratok jelentősége), változó társas-viselkedéses helyzetek megfelelő értelmezésében és az ezekhez való alkalmazkodásban.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén a tanuló felkészül a felnőtt élettel összefüggő állampolgári és demokratikus jogok és kötelességek gyakorlására, megismeri a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Iskolai keretek között felkészül a döntések meghozatalában való felelősségre, igyekszik saját jogainak és érdekeinek megfelelő keretek között érvényt szerezni és ebben segítséget igénybe venni.

A készségfejlesztő iskolai képzés során erősödik a tanulóban a *fenntarthatóság, környezettudatosság* területén a környezete megóvására való igény, megismeri és elkerüli a környezetet károsító tevékenységeket. Odafigyel hétköznapjaiban az anyagokkal, energiával történő takarékosságra, igényeit a szükségletekhez és lehetőségeihez hangolja.

A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát, a gazdálkodással összefüggő ügyintézések formáit. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, a beosztó családi költségvetés betartásáról.

A készségfejlesztő iskolai tanuló a *médiatudatosságra nevelés* eredményeképpen gyakorlottan használja az elektronikus információ hordozókat, képes tevékenységeihez, szórakozásaihoz a megfelelő felhasználás alkalmazására. Óvatosan kezeli a médiumok felhasználásában az információk hitelességét, vigyáz személyiségének védelmére. A szabadidő eltöltése során ügyel a média túlsúlyának elkerülésére.

Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva (v.ö. önállósági szintek, differenciálás leírásával). Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús", „bizonytalan" internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembevételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségtartalmak elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a gyakorlati tevékenységek kiválasztására. A 9-10. évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	**5**	**5**	**360**
Matematika	**Számolás-mérés** (Matematika)	**5**	**5**	**360**
Történelem és állampolgári ismeretek	**Állampolgári ismeretek**	**1**	**1**	**72**
Természettudomány és földrajz	**Környezet- és egészségvédelem** (Természettudomány)	**2**	**2**	**144**
Művészetek	**Ének-zene**	**2**	**2**	**144**
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	**2**	**2**	**144**
Technológia	**Digitális kultúra**	**2**	**2**	**144**
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Testnevelés**	**5**	**5**	**360**
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	**1**	**1**	**72**
Egyéb	**Életvitel és gyakorlat**	**4**	**4**	**288**
	Gyakorlati képzés előkészítése	**2**	**2**	**144**
	Szabad időkeret	**3**	**3**	**216**
Összesen		**34**	**34**	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám	
		9. évfolyam	10. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	**5**	**5**
	Olvasás-írás	**+2**	**+2**
Matematika	**Számolás-mérés** (Matematika)	**5**	**5**
Történelem és állampolgári ismeretek	**Állampolgári ismeretek**	**1**	**1**
Természettudomány és földrajz	**Környezet- és egészségvédelem** (Természettudomány)	**2**	**2**
Művészetek	**Ének-zene**	**2**	**2**
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	**2**	**2**
Technológia	**Digitális kultúra**	**2**	**2**
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Testnevelés**	**5**	**5**
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	**1**	**1**
Egyéb	**Életvitel és gyakorlat**	**4**	**4**
	Gyakorlati képzés előkészítése*	**2 +1**	**2 +1**
Szabadon tervezhető órakeret		3	3
Rendelkezésre álló órakeret		**34**	**34**
Habilitáció, rehabilitáció		4	4
Összesített óraszám		**38**	**38**

*A +1 órákat a szabadon tervezhető órakeret terhére terveztük.
** A 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 6. melléklete alapján.

7.4. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamának közismereti kerettanterve

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába, könnyen érthető kommunikációval (KÉK) készült szakácskönyv alkalmazása intellektuális képességzavarral, autizmussal, olvasási nehézséggel
és beszédzavarral élő tanulók támogatására.
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola tanulói számára készült kerettanterv célja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek,

figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra. A készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamain a gyakorlati tevékenységek elméleti ismereteit, alapjait is a gyakorlatban, folyamatos bemutatás, ismétlés, gyakorlás keretében célszerű elsajátíttatni. Törekedni kell az egyéni különbségekből, sajátos nevelési igényből adódó tevékenységválasztásra és az egyéni életutak alakulásában szerepet játszó lehetőségek minél teljesebb körű felismertetésére és elfogadására. Kiemelt figyelmet kell fordítani a munkavégzéshez szükséges szociális készségek, kommunikáció, a közösségi magatartás, a kölcsönös segítés, a csapatszellem fejlesztésére. Mindezek eléréséhez fontos a tevékenykedésre, az aktív felnőtt életre ösztönző, cselekvéseken alapuló, a szellemi és fizikai aktivitásra ösztönző, motivált légkör megteremtése.

Fejlesztési területek, nevelési célok

A készségfejlesztő iskolai tanuló a gyakorlati évfolyamokon az erkölcsi nevelés területén szociális kapcsolataiban felkészül a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésre, megismeri a munkatársi kapcsolatok kialakításához szükséges alapelveket. Képes társas kapcsolataiban a közösségi magatartás alapvető formáinak megtartására, alkalmazására, fejlődik feladatainak elvégzéséhez szükséges kötelességtudata. Megismeri és elfogadja az egyéni különbségekből adódó praktikus lehetőségeket, kialakul az egymás segítése iránt érzett igény.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló érdeklődik környezete szokásai és hagyományai iránt, bővülnek ismeretei a társadalom és az őt körül vevő közösség ünnepeiről, jeles helyszíneiről. Kötődik és aktívan részt vesz a helyi megemlékezéseken, felismeri a haza legfontosabb értékeit és szimbólumait.

A tanuló az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén megismeri és iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus döntési szabályokat, igényli a saját hétköznapi életét meghatározó körülmények megismerését, a befolyásoló tényezőket figyelembe vevő választás lehetőségét,

az önálló döntés szabadságát, aktívan részt vesz a közösség döntéshozatalában. Törekszik a társadalmi elvárásoknak megfelelő magatartásformák, jogok és kötelezettségek betartására.

A tanuló önismeretének és társas kapcsolati kultúrájának fejlesztése során megismeri és elfogadja reális életlehetőségeit, kialakul igénye a felnőtt élet kapcsolatai iránt, tudatosan gyakorolja a különböző helyzetekben szokásos viselkedésformákat. Fejlődik önbizalma, önértékelése, felismeri az érzelmi élet fontosságát és irányíthatóságát. Személyes kapcsolataiban kerüli a túlzott bizalmaskodást, kialakul magatartásában a felnőttes mértéktartás.

A tanuló tudatosan törekszik a testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges életmód szabályainak betartására, ismeri és kerüli a káros hatásokat. Megalapozódik a munkatevékenységek megkezdéséhez szükséges fizikai és lelki alkalmasság, fejlődik a kitartás, a tevékenységek végig vitelének igénye.

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a tanulóban mélyül a családi életben elfoglalt szerepének ismerete, társas kapcsolataiban felismeri az érzelmi kötődések és kapcsolatok új formáit. Megismeri felnőtt élete családi életlehetőségeit, a családi, lakóotthoni együttélések alternatíváit. Gyakorolja a konfliktushelyzetek megoldásának lehetőségeit, törekszik a nézeteltérések kulturált megoldására, a kialakult kompromisszumokat elfogadja.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén a készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás tovább tudatosítja a tanulóban az egyén és a környezet egymásra hatásának jelentőségét, a környezet kímélésének fontosságát. Felkészít a munkatevékenységek végzése közben és a mindennapi felnőtt élet tevékenységeiben felmerülő környezeti hatások megértésére, a káros jelenségek elkerülésére, az elvárható óvatosság és mértéktartás szem előtt tartására.

A pályaorientációs fejlesztés során a tanuló felkészül a gyakorlati képzést követően a számára elérhető munkatevékenységben történő részvételre, amelynek része az alapvető képességek és készségek feltérképezése mellett az egyéni motivációk és elképzelések összehangolása. A képzés fő felelőssége a tanuló érdekében a pályaorientáció terén egyénre szabott megoldásokkal az érdeklődés, az alkalmasság és lehetőségek függvényében a megfelelő képzési profil kialakítása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló ismeretei bővülnek a felnőtt társadalom munkamegosztásának rendjéről, a családban elvárható feladatokról és a személyes felelősségi körébe tartozó lehetőségekről. Tudatosul az anyagokkal és energiával történő takarékosság fontossága, az életvitel tervezésének, a gazdálkodásnak a jelentősége a mindennapi életben.
A médiatudatosságra nevelés során a tanuló elsajátítja az elektronikus információhordozók célszerű és szükségszerű felhasználását, felismeri a virtuális valóság és „igazi" valóság közötti eltéréseket, fenntartással fogadja a médiahíreket. Megismeri a munkatevékenységekhez szükséges információk elérésének lehetőségeit.
Tanulás tanítása terén a tanuló igényli a gyakorlatba ágyazott ismeretelsajátítást, elfogadja a folyamatos önképzés szükségességét a változó világhoz történő alkalmazkodás érdekében.
Fejleszti és alkalmazza az önképzésben az iskolai pályafutása során elsajátított tanulási technikákat. Megőrzi kíváncsiságát a környezet változásai iránt és igyekszik a változásokat beépíteni ismereteibe, alkalmazni az új lehetőségeket.

Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús", „bizonytalan" internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembevételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségtartalmak elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a felnőtt életben betölthető eltérő lehetőségek megismerésére, kiválasztására. Az gyakorlati évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	
		Heti	Heti	2 éves
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	**Számolás-mérés** (Matematika)	1	1	72
Természettudomány és földrajz	**Környezet- és egészségvédelem** (Természettudomány)	1	1	72
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Testnevelés**	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	108
Közismeret összesen		**12**	**12**	**864**
Gyakorlati tevékenység	**Készségfejlesztő kerettantervek**	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		**22**	**22**	**1 584**
Összesen		**34**	**34**	**2 448**

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatók.

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát a szabadon tervezhető órakeret terhére a következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal.

Műveltségi terület	**Tantárgy**	**11. évfolyam**	**12. évfolyam**
		Heti	Heti
Magyar nyelv és irodalom	**Kommunikáció** (Magyar nyelv és irodalom)	2	2
	Olvasás-írás*	+1	+1
Matematika	**Számolás-mérés*** (Matematika)	1 +1	1 +1
Természettudomány és földrajz	**Környezet- és egészségvédelem** (Természettudomány)	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	**Testnevelés**	5	5
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1
Etika		-	-
Szabad időkeret		2	2
Közismeret összesen		**12**	**12**
Gyakorlati tevékenység*	**Készségfejlesztő kerettantervek**	20 +2	20 +2
Szabadon tervezhető készségfejlesztő órakeret		2	2
Rendelkezésre álló készségfejlesztő órakeret		**22**	**22**
Rehabilitáció, habilitáció**		5	5
Összesített készségfejlesztő óraszám		**39**	**39**

*A +1 órákat a szabadon tervezhető órakeret terhére terveztük.
** A 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 6. melléklete alapján.

7.5. A készségfejlesztő iskola készségfejlesztő (gyakorlati) kerettantervei

A készségfejlesztő kerettantervek heti 4, 8, illetve 12 óraszámra készültek. A gyakorlati évfolyamokon a készségfejlesztő kerettantervek oktatására heti 20 óra (a hozzá tartozó szabad időkerettel) áll rendelkezésre. Ezen időtartamot kell az intézménynek a készségfejlesztő kerettantervek oktatásával kitöltenie, azaz a tanulónak a gyakorlati évfolyamokon egy 2-5 készségfejlesztő kerettantervből álló képzési egység elsajátítására van lehetősége.

Ennek egyetlen korlátja, hogy nem oktatható egy egységben

- a Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre képes tanulók részére
- és a Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére

megnevezésű készségfejlesztő kerettanterv.

A készségfejlesztő iskola sikeresen teljesített gyakorlati évfolyamai eltérő készségfejlesztő kerettantervek szerinti oktatással megismételhetőek.

A készségfejlesztő kerettantervek sikeres elvégzése részszakképzettséget, illetve szakképzettséget nem tanúsít.

Vizsga: A készségfejlesztő kerettanterv elméleti és gyakorlati vizsgával zárul. A képzés végén a tanuló előre összeállított tételsor alapján gyakorlati tevékenységet kísérően ad számot elméleti tudásáról. A gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy készterméket vagy munkafolyamatot (lehet digitálisan rögzített is), amelyet a tanuló a legjobbnak tart saját munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva gyakorlati ismereteit. A vizsgabizottság összetétele a gyakorlati tevékenységet oktató szakemberből, szakirányú végzettségű gyógypedagógusból és a bizottság elnökéből áll.

A Vizsgabizonyítvány minősítése:

- kiválóan megfelelt – a tanuló az elméleti és gyakorlati vizsgán képes az önálló munkavégzésre, egyéni ötleteit felhasználja, korrigálja hibáit, a pontos és kitartó munkavégzésre törekszik,
- jól megfelelt – a tanuló irányítás mellett képes a feladatok elvégzésére, munkájában körültekintő,
- megfelelt – a tanuló segítséggel el tudja végezni az adott tevékenységeket, ha szükséges, képes segítséget kérni,
- a képzésben részt vett – a tanuló segítséggel, balesetmentesen képes egyszerű munkafázist elvégezni.

7.5.1. *HÁZTARTÁSTAN – ÉLETVITEL KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV*

Célok

1. Járuljon hozzá olyan ismeretek, készségek elsajátításához és szokások kialakításához, amelyekkel a tanulók - képességeikhez mérten kisebb irányítás mellett - képessé válnak a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és a házimunkához tartozó feladatok elvégzésére.
2. Az elméleti ismereteket minél teljesebben, pontosabban és körültekintően legyenek képesek alkalmazni a gyakorlatban.
3. Ismerjék a munka- baleset- és környezetvédelmi szabályokat, azok betartásával kitartóan végezzék a tevékenységeket.
4. Ismerjék a háztartásban használt eszközök, gépek alkalmazási területeit és azokat tudják biztonságosan működtetni, rendeltetésszerűen használni.
5. A tanulók legyenek képesek a takarítási, tisztítási, mosási munkafolyamatokhoz a megfelelő vegyszereket kiválasztani és azokat körültekintően használni.
6. Alakuljon ki az igény az ápolt megjelenésre, a tiszta, rendezett és harmonikus környezetre, erősítse a környezettudatos szemléletet és magatartásformát.

7. Alakuljon és erősödjön meg az együttműködő, szabálykövető magatartás, a munkavégzés során felmerülő problémákat, nehézségeket ismerjék fel, megoldásukhoz hatékonyan kérjenek segítséget.
8. Váljanak képessé az elsajátított ismeretek, tevékenységek iskolán kívüli alkalmazására.
9. A szociális képességek fejlesztésével és a munkatevékenységek gyakorlásával növelje a fiatalok esélyegyenlőségét a társadalmi élet minden területén.

Feladatok

1. A konyhai tevékenységek során alapanyagok és felhasználásuk megismerése, a konyhai eszközök, gépek rendeltetésszerű használatának elsajátítása, egyszerű ételek elkészítése, higiéniai szokások kialakítása.
2. Vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (tervezés, pénzhasználat, áru kiválasztása, a vásárlás során felmerülő problémák kezelése), kulturált viselkedési szokások elsajátítása.
3. Takarítóeszközök hatékony használata, tisztítószerek fajtáinak megismerése, körültekintő, balesetvédelmi előírásoknak megfelelő használata, szelektív hulladékgyűjtés alapjainak elsajátítása.
4. Ruhagondozási műveletek – mosás, vasalás, varrás – gyakorlása és elsajátítása, a textíliáknál tanult előzetes ismeretek alkalmazása, piktogramok helyes értelmezésének megtanulása.
5. A varráshoz használatos eszközök, alapanyagok, öltésfajták megismerése, ruhajavítás és egyszerűbb munkadarabok készítése segítséggel.
6. Vágott és cserepes növények gondozásának elsajátítása.
7. Lakáskultúrával kapcsolatos ismeretek bővítése, rendezett környezet iránti igény kialakítása.
8. Balesetvédelem a munkafolyamatok végzése során.
9. Képességekhez igazodó, rendszeres gyakorlás biztosítása a mindennapi munkatevékenységekben.

A háztartástan-életvitel készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően kényelmes székekkel, munkaasztalokkal berendezett, háztartási gépekkel és eszközökkel felszerelt világos, jól szellőztethető tankonyha szükséges.

Eszközigény

1. konyhaszekrény felszerelve főző- és tálalóedényekkel, evő- és tálalóeszközökkel
2. konyhai mérleg, mérőedények
3. tűzhely sütővel, mikrohullámú sütő, szagelszívó
4. hűtőszekrény fagyasztóval
5. konyhai kisgépek – vízforraló, kenyérpirító, szendvicssütő, robotgép, turmixgép
6. kéttálcás mosogató, mosogatógép
7. takarítóeszközök, porszívó
8. mosdótál, automata mosógép, ruháskosár, ruhaszárító
9. vasalódeszka, vasaló
10. varróeszközök
11. kerti szerszámok

Szemléltető eszközök

1. tankönyvek, könnyen érthető kommunikációval (KÉK) készült szakácskönyvek, gasztronómiai folyóiratok, kiadványok, filmek
2. a tevékenységekkel kapcsolatos fotók, folyamatábrák, képek a munkafázisokról és minta munkadarabok
3. IKT- eszközök (számítógép, televízió, táblagép, dvd- lejátszó, kamera,)

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12.**
Heti órakeret	8
2 éves órakeret	576
Ebből kötött	518
Szabadon tervezhető órakeret	58

A készségfejlesztő kerettanterv témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Konyhatechnika	240	120	120
2. Takarítás	72	36	36
3. Mosás	32	16	16
4. Vasalás	32	16	16
5. Varrás	80	40	40
6. Virágápolás	32	16	16
7. Lakáskultúra	30	15	15
Szabadon tervezhető órakeret	58	29	29

7.5.2. KONYHAI KISEGÍTŐ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ KERETTANTERV

Célok

1. A konyhai kisegítői munka ismereteinek elsajátítása.
2. A fejlesztett kompetenciák mentén a minél teljesebb munkahelyi integráció elérése.
3. A tanuló munkaerő-piaci felkészítésének támogatása.

Feladatok

1. A készségfejlesztő kerettanterv feladata, hogy korszerű szakmai ismereteket nyújtson a konyhai kisegítő tevékenységek körében, megfelelő szaktudással támogassa a gyakorlati képzés eredményességét.
2. Alakuljon ki a konyhai kisegítő munka gyakorlatával kapcsolatban pozitív hozzáállás, hivatástudat, érezzék, hogy munkájuk fontos, fejlődjön a felelősségtudatos munkavállalói magatartás.
3. A tanulók ismerjék meg és kövessék a pontos, fegyelmezett, technológiailag helyes munkavégzés szabályait, tudjanak segítséget kérni és elfogadni a számukra ismeretlen, problémás helyzetekben. Érezzék, hogy tevékenységükkel a közösség érdekeit segítik, minél önállóbb

munkájukat környezetük elismeri.

A készségfejlesztő kerettanterv oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető tanműhely szükséges, a tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény

1. tűzhely sütővel
2. hűtőszekrény
3. mosogató
4. tisztítószerek és -eszközök
5. mosogatószerek és -eszközök
6. tárolóedények
7. csomagolóanyagok
8. főzési alapanyagok
9. konyhai eszközök

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	**11-12**
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek	48	24	24
2. Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek	48	24	24
3. Áruismeret – Tárolás	48	24	24
4. Konyhai előkészítő eljárások	186	93	93
5. Konyha gépei és berendezései	48	24	24
6. Mosogatási tevékenységek	200	100	100
7. Takarítási tevékenységek	200	100	100
Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

8. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

* a tankönyv legyen vonzó, figyelemfelhívó, szép kivitelezésű és időtálló
* a tankönyv tartalmában, információban, ábravilágában, a feldolgozás mélységében igazodjék a fogyatékos tanuló szükségleteihez
* az egyes tantárgyak könyvei egymásra épüljenek, a tankönyvekhez munkafüzet is tartozzon
* pedagógiai koncepciónknak leginkább az alaptankönyv, a magtankönyv felel meg, mert a tananyag magját tartalmazza, több évfolyamon is használhatják
* az alaptankönyvekhez tartozzon feladatlap vagy munkalap a megerősítés, a gyakorlás, a tanulás önálló munkáltatása, a tudás ellenőrzése végett
* az alaptankönyvhöz a sajátos igényeknek megfelelő feladatlapok kapcsolódjanak, amelyek elkészítésében a nevelőtestület is aktívan részt vesz
* azokat a tankönyveket rendeljük meg elsődlegesen, amelyek a tantárgyak tanterveihez illeszkednek és kézikönyveket is kínálunk
* tartóstankönyvek rendelése felmenő rendszerben

Intézményünkben valamennyi tanulónk számára ingyenesek a tankönyvek. Az évfolyamok könyvét a könyvtárban kell megőrizni, amennyiben a tanuló nem ragaszkodik tankönyvéhez.
A tankönyv választatást a nevelőtestület tanévenként felülvizsgálja és a tankönyvrendelést megelőzően döntést hoz.

9. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra.

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat
- projektoktatás során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és a pedagógusok közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján.

A 9-12. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;

- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével; a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával;
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni;
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztéséve, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat;

9.1. Mindennapos testnevelés

Az intézmény a tanulók számára a mindennapos testnevelést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezi meg. Heti 5 tanórai testnevelés, legalább napi egy testnevelés óra keretében.

A mindennapi testedzés formái

- a kötelező tanórai foglalkozások
  - testnevelés, mozgásnevelés heti 5 órában
  - mozgásfejlesztés heti 1 órában és tartásjavító korrekciós fejlesztés heti 1 órában vagy TSMT terápia heti 2 órában
- a nem kötelező tanórai foglalkozások
  - napközis foglalkozások
  - az iskolai sportköri foglalkozások
- a tanórán kívüli foglalkozások
  - szakkör
  - egyéni és kiscsoportos mozgásfejlesztés

- szabadtéri játékok
- versenyek

9.2. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Etika/hit- és erkölcstan oktatás

Intézményünkben a tanulók, szülők választása alapján tanórai keretekben felekezeti hitoktatás, ill. etika oktatása folyik. A hitoktatás tartalmának meghatározása az adott egyház, és a nevében eljáró jogi személy hatásköre.

Egyéb foglalkozások

Lehetőséget biztosítunk szakkörökön és egyéb szabadidős tevékenységeken, továbbá napközi- és tanulószobai csoportfoglalkozásokon való részvételre. A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy a foglalkozásokat egész tanév során látogatni kötelesek, így azokat a választást követően mulasztás tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

A kötelező és tanórán kívüli foglalkozásokon a pedagógus választására nincs lehetőség.

10. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az egyenlő esélyek biztosítása az Európai Unió egyik legfontosabb politikai célja.

Az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség (2003. évi CXXV. Törvény – egyenlő bánásmód; esélyegyenlőség előmozdítása).

<u>Alapelvek</u>

- Esélyegyenlőség elve

A kistérség valamennyi nevelési-oktatási intézménye egyforma esélyt (lehetőséget) kínáljon a térség gyermek- és tanulóifjúságának képességeik maximális kibontakoztatásához, sikeres, törésmentes tanulási útjaik biztosításához. Megfelelő feltételek biztosításával elő kell segíteni a sikeres (képesség szerinti) tanulási utak bejárhatóságát, védelmét.

- Egyenrangúság elve

Az intézmények egyenrangúak, céljaik, feladataik összehangoltak – a tanulási utak átjárhatósága biztosított.

- Törvényesség elve

Törvények és az önkormányzati rendelkezések betartása, betartatása.

- Egyenlő bánásmód elve

Mindenki egyenlő mértékben juthasson hozzá azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyekre szüksége van, azokhoz az információkhoz, amelyekhez szeretne, és azon képességek fejlesztéséhez, amelyek segíthetik boldogulását a későbbiekben.

- Az emberi méltóság tiszteletben tartásának elve

Emberi értékek, méltóság és az egyediség tisztelete.

- Pontosság elve

Tapasztalatok, vélemények elmondása, kifejtés a döntések meghozatala előtt.

Alapvető célok és feladatok

1) Szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülésének biztosítása.
2) Oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés.
3) Hátrányos helyzetű népcsoportok integrációjának támogatása.
4) Esélyteremtés, támogatás – hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása érdekében.

Esélyegyenlőség előmozdítása:

- beiratkozásnál,
- a gyermekek egyéni fejlesztésében,
- az ismeretközvetítés gyakorlatában,
- óvodai/ iskolai programok kiválasztásában, alkalmazásában, fejlesztésében,
- az iskolai továbbhaladás előkészítésében, pályaorientációban,
- humánerőforrás- fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében,
- a partnerség- építésében és kapcsolattartásban a fenntartóval, a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

11. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Értékelésünk szemléleti alapja

- Folyamatosan rendszeresen összevetjük a tanulók fejlődéséről nyert adatokat a fejlődésük iránt támasztott követelményekkel.
- Az ellenőrzés nem szorítkozik csupán az ismeretek és készségek értékelésére, folyamatosan értékeljük tanulóink képességeinek, magatartásának, egész személyiségének fejlődését, nemcsak a szorosabb értelemben vett tantárgyi szaktudást és előrehaladást osztályozzuk.
- Figyelembe vesszük a tanulók fejlődésének jellemző vonásait, élettani sajátosságait.
- Fontosnak érezzük, hogy az érdemjegyek, osztályzatok ne csupán kinyilatkoztatott ítéletként lebegjenek a tanulók előtt, szóban is megbeszéljük, hol hibáztak, miben, mi lehet a hibák oka, mit kell tenniük a hibák kijavítása érdekében.

A beszámoltatással kapcsolatos elvek:

  - Az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele
  - A motiváció elve
  - A folyamatos visszajelzés elve
  - A tanítási- tanulási folyamat különböző pontján alkalmazható a diagnosztikus, a formatív és a szummatív értékelés eszközeként
  - A pozitív megerősítés elve
  - Egy tanítási nap legfeljebb két írásbeli felmérést (dolgozat, teszt) írhat a tanuló
  - A témazáró dolgozat írását legalább egy héttel előbb be kell jelenteni a tanulóknak
  - Nem lehet a büntetés eszköze
  - Egy héten belül ki kell javítani
- *Cél:* A tanítási- tanulási folyamat eredményeinek, a fejlesztés területeinek feltárása.

Eljárásrend beszámoltatás szabályozására

1. Írásbeli beszámoltatás:

- A tantárgyakra vonatkozóan évfolyamra lebontva az írásbeli beszámoltatás rendjét a helyi tanterv tartalmazza.

- Az írásbeli beszámoltatás különféle formáit alkalmazni hivatott személyek:
  - tanító, szaktanár,
  - munkaközösség- vezető
  - szaktanácsadó
  - igazgató- helyettes, igazgató

2. Szóbeli beszámoltatás:

- Kérdésekre adott válaszok (egyénenként és frontálisan egyaránt)
- Beszélgetés (vita)
- Felelet

3. Technikai tevékenységhez kötött beszámoltatás:

- A vizuális ábrázolás különböző technikái
- Dekorációs technikák
- Különböző munkatevékenységek
- A fentiekhez kapcsolódó írásbeli és szóbeli magyarázatok

11.1. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez és minősítéséhez kapcsolódó elvek

Az iskolai jutalmazás formái.

a). Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicséretek adhatók:

- szaktanári dicséret,
- csoportnevelői dicséret,
- osztályfőnöki dicséret,
- igazgatói dicséret,
- nevelőtestületi dicséret.

b). Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén

- szaktárgyi dicséretet,
- példamutató magatartásáért,
- kiemelkedő szorgalomért,
- példamutató magatartásáért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.

c) Az adott tanév végén kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.

d) Az iskolai szintű versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók osztályfőnöki/szaktanári dicséretben részesülnek.
e) Regionális-megyei-országos versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók igazgató dicséretben részesülnek.
f) A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói magatartást csoportnevelői dicséretben lehet részesíteni.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására hozni.

Azt a tanulót, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti, vagy
- a házirend előírásait megszegi, vagy
- igazolatlanul mulaszt, vagy
- bármely módon árt az iskola jó hírnevének büntetésben lehet részesíteni.

Az iskolai büntetések formái:

- szaktanári figyelmeztetés;
- csoportnevelői figyelmeztetés;
- csoportnevelői intés;
- csoportnevelőimegrovás;
- osztályfőnöki figyelmeztetés;
- osztályfőnöki intés;
- osztályfőnöki megrovás;
- igazgatói figyelmeztetés;
- igazgatói intés;
- igazgatói megrovás;
- tantestületi figyelmeztetés;
- tantestületi intés;
- tantestületi megrovás.

Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben - a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.

A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél:

- a példás (5),
- jó (4),
- változó (3),
- rossz (2) érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók magatartását az 1. évfolyamon a félév és a tanítási év végén a 2. évfolyamon félévkor az osztályfőnök szövegesen értékeli és minősíti és ezt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba jegyzi.

A 2-12. évfolyamokon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli. Az 1. és a 2. évfolyam első félévében havi értékelése szövegesen történik.

A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe, illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei s következők:

a). Példás (5) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja;
- tanórán és tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik;
- kötelességtudó, feladatait teljesíti;
- önként vállal feladatokat és azokat teljesíti;
- tisztelettudó;
- társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik;
- az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz;
- óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet;
- nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása.

b). Jó (4) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja;
- tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon rendesen viselkedik;
- feladatait a tőle elvárható módon teljesíti;
- feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti;
- az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában csak felkérésre, bíztatásra vesz részt;
- nincs írásbeli intője, megrovása.

c). Változó (3) az a tanuló, aki:

- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be;

- a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik;
- feladatait nem minden esetben teljesíti;
- előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva;
- a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik;
- igazolatlanul mulasztott,
- osztályfőnöki intője van.

d). Rossz (2) az a tanuló, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti;
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen;
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik;
- viselkedés romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza;
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt;
- több szaktanári figyelmeztetést kapott, illetve van osztályfőnöki megrovása vagy ennél magasabb fokozatú büntetése.

A magatartás elbírálásakor szöveges értékelés és minősítés, valamint az egyes érdemjegyek, illetve van osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte szükséges.

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésnél

- a példás (5),
- jó (4),
- változó (3),
- hanyag (2), érdemjegyeket, illetve osztályzatokat használjuk.

A szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. A 2-12. évfolyamokon a tanuló szorgalmát az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel az 1.évfolyam és 2. évfolyam első félévében szövegesen értékeli. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról. A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe, illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.

Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

a). Példás (5) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi;

- a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi;
- munkavégzése pontos, megbízható;
- a tanórákon kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz;
- taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.

b). Jó (4) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik;
- a tanórákon többnyire aktív;
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozásokon vagy versenyeken való részvételt önként nem vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti;
- taneszközei tiszták, rendezettek.

c). *Változó (3) az a tanuló, akinek*:

- tanulmányi eredménye elmarad képességeitől;
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti;
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik;
- érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja;
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

d). *Hanyag (2) az a tanuló, aki:*

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg;
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan és fegyelmezetlen;
- feladatait többnyire nem végzi el;
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek;
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül;
- félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte szükséges.

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten

- példamutató magatartást tanúsít, vagy
- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el, vagy

- az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez, vagy
- iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt, vagy
- bármely más módon hozzá járul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez az iskola jutalomban részesítheti.

11.2. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái

Az értékelési rendszer

a.) Az értékelés formái, rendszeressége

A tanítási órákon rendszeres és folyamatos szóbeli ellenőrzés történik.

A második évfolyam félévéig az értékelés nem érdemjeggyel, hanem szöveges értékeléssel történik. Év közben történő értékelés alapjául a tantárgyat tanító pedagógus által elkészített értékelő lapok szolgálnak.

Második osztály félévtől a tanulók teljesítményét év közben rendszeresen - legalább havonta egyszer - érdemjeggyel értékeljük.

Tanév közben - témazáró és félévi felmérők alapján is értékelünk. Tanév végén minden évfolyamon szummatív értékelést alkalmazunk, kivéve azon tanulókat, akik a követelmények teljesítéséhez egy évnél hosszabb időt igényelnek, vagy mentességet kaptak.

b.) Az értékelés regisztrálása

Az első évfolyamtól a második évfolyam félévéig szöveges értékelés szükséges, amely a félévi és év végi tájékoztatás részeként a félévi értesítőben, illetve a bizonyítványban jelenik meg.

Félévkor és tanév végén a második évfolyam félévéig a minősítés formái:

A tanuló:

Felzárkóztatásra szorul (vagy fejlesztést igényel, vagy nem megfelelően teljesített),
gyengén teljesített (vagy részben megfelelően teljesített)
megfelelően teljesített,
jól teljesített,
kiválóan teljesített.

Értékelési szempontsor a szöveges értékelés elkészítéséhez

Matematika 1-2. osztály

Számfogalom: - 1. osztályban 10-es számkörben,
- 2. osztályban 20-as számkörben: biztos – alakulóban – nagyon bizonytalan

Számok nevének és jelének felismerése, írása: egyaránt biztos – felismerésben biztos, írásban bizonytalan – mindkettőben bizonytalan

Számképek ismerete: jól ismeri – a kisebbeket felismeri összkép alapján, a nagyobbakat nem – csak egyesével való számlálással ismeri fel
Műveletfogalma 10-es, ill. 20-as körben: biztos – kialakulóban – még nincs
Műveleti jelek használata: biztos – még téveszt – bizonytalan

Mennyiséget: felismer – rajzban előállít – összehasonlít – nem ismer fel – rajzban nem tud előállítani – összehasonlításra nem képes
Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának és jelének használata: megfelelő – téveszt – nem megfelelő
Feladatvégzése: hibátlan – kevés hiba – sok hiba – önálló – segítséget igényel – önálló feladatmegoldásra nem képes
Összefüggések meglátása: jó – megfelelő – gyenge
Munkatempója: gyors – átlagos – lassú
Írásbeli munkájának külalakja: szép és áttekinthetetlen - rendezetlen

Magyar nyelv- és irodalom 1- 2. osztály

<u>Olvasása:</u>
Betűk felismerése: pontos – még téveszt – gyors – akadozó – lassú
Szótagok olvasása: biztos – hibátlan – akadozó – lassú
Szóolvasás: betűzve – szótagolva a szótaghatárok megtartása nélkül – szótagolva a szótagokat megtartva
<u>Beszéde:</u>
Hangképzés: tiszta – hibás (logopédiai foglalkozáson vesz részt)
Hangerő: hangos – megfelelő – halk
Szókincse: gazdag – átlagos – szegényes

Kifejezésmódja: választékos – megfelelő – gyenge

Szövegértés: magabiztos – többnyire érti – bizonytalan – nem érti

Írása:

Külalakja: tetszetős – változó – rendetlen

Betűk alakítása, kapcsolása: szabályos – változó – szabálytalan

Másolása: hibátlan – kevés hiba – sok hiba

Betűk írása tollbamondás után: hibátlan – kevés hiba – sok a hibás

Figyelme: tartós – átlagos – szétszórt

Környezetismeret 1-2. osztály

Ismeretei társadalmi és természet témakörben: jók – megfelelőek – nem megfelelőek

Tapasztalatok megfogalmazása: jó – megfelelő - gyenge

A második évfolyam év végétől érdemjegyekkel osztályozunk minden tantárgyból, melyeket a naplókba és a törzslapokba is bejegyezzük:

- jeles /5 /
- jó /4 /
- közepes /3 /
- elégséges /2 /
- elégtelen /1

Érdemjegyek megállapítása:

Jeles (5)

- ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tett,
- ismeri, érti, tudja a tananyagot, azt alkalmazni is képes pontosan, szabatosan fogalmaz, lényegre mutatóan definiál,
- saját szavaival is vissza tudja adni a tanultakat (lényegkiemelés, szabály)
- tud szabadon, önállóan beszélni,
- bátran mer vissza kérdezni, véleményt mondani.

Jó (4)

- a tantervi követelményeket megbízhatóan, kevés és jelentéktelen hibával teljesíti,
- apró bizonytalanságai vannak,
- definíciót bemagol.

Közepes (3)

- a tantervi követelményeknek pontatlanul, több hibával tesz eleget,
- nevelői segítségre, javításra, kiegészítésre többször rászorul
- ismeretei felszínesek,
- kevésbé tud önállóan fogalmazni, dolgozni, beszélni,
- rövid mondatokat mond (párbeszéd a tanár és a diák között), de segítséggel képes a tanultak felidézésére.

Elégséges (2)

- a tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz csak eleget, de a tovább haladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, készségekkel, jártassággal rendelkezik, egyszavas válaszokat ad (tud valamit),
- fogalmakat, definíciókat nem ért,
- gyakorlatban képtelen az önálló feladatvégzésre (akar, de nem megy).

Elégtelen (1)

- a tantervi követelményeknek nevelői útbaigazítással sem képes eleget tenni,
- a minimumot sem tudja

<u>Az érdemjegyek, osztályzatok megállapítása során</u>

- figyelembe vesszük a tanuló adott tantárgyban mutatott többletmunkáját,
- érdemjegyet csak azoknak a tananyagelemeknek a tudására adunk, amelyekre a követelmények vonatkoznak, a tanuló helytelen viselkedése, kötelességteljesítésének elmulasztása miatt elégtelen osztályzatot nem adunk,
- a füzetrendet a tantárgyi értékelésnél figyelembe vesszük,
- a házi feladatot az órán feladott anyag gyakorlásának tekintjük, emiatt nem osztályozunk (kivéve: gyűjtőmunka, megfigyelés, rendszerező munkák, szorgalmi feladatok),
- a kiegészítő anyag elsajátítását szaktanári dicsérettel, tantárgyi dicsérettel honoráljuk,
- nem adunk fél jegyeket (törteket)

- a félévi, év végi osztályzatok az évi összteljesítményt értékelik, és nem feltétlenül az évközi érdemjegyek középarányosaként jelennek meg.

Az osztályzatok szerepe

A félévi és év végi érdemjegyek megállapításánál:

- Kiemelt szerepe van: a témazáró dolgozatok eredményének
- Meghatározó: témaközi felmérések, szóbeli, írásbeli feleletek.
- Beszámíthatók: attitűdjegyek, szorgalmi feladatok, a tanulók egyéb értékelt teljesítményei.

Értékelési rendszerünkben alapelvként a folyamatosság a legfontosabb, a tanulók fejlődését csak úgy lehet követni és regisztrálni a szükséges korrekciót elvégezni. Az 1. évfolyamokon félévkor és év végén, valamint a 2. osztályban félévkor szöveges értékelést kapnak a tanulók ismereteik szintjéről. A 2 - 12. évfolyamig a tantárgyak évfolyami követelményeinek teljesítését az 5 fokozatú osztályzattal értékeljük, minősítjük. Havonta legalább egy érdemjeggyel minősítjük a tanulók munkáját. (Ez lehet szóbeli felelet vagy írásbeli munka alapján is) Az osztályzatoknak tükrözniük kell a tanulók aktuális tudását.

Az osztályzatok mellett rendkívül fontos a tanulók szóbeli és írásbeli szöveges értékelése, amely aktivizálja, motiválja és további tanulásra ösztönzi őket a teljes tanulási folyamat során. A „Legyen élmény a tanulás!” program keretében, a fejlesztő értékelés megerősítése érdekében pedagógusaink és gyógypedagógiai asszisztenseink olyan mondatbankokat állítanak össze és alkalmaznak, amelyek a tanulók erősségeire, egyéni fejlődésére, erőfeszítéseire és a továbblépés lehetőségeire vonatkozó konkrét, támogató visszajelzéseket tartalmaznak.

Mondatbank:

Látom, hogy szívesen és aktívan részt veszel a munkában.

Örülök, hogy ilyen érdeklődő vagy.

Nagyon lelkiismeretes vagy.

Becsülöm a kitartásod.

Sokat dolgozol önállóan.

Látom, hogy szívesen vállalsz feladatokat.

Örülök, hogy önállóan dolgozol.

A hibáidat ügyesen kijavítottad.

Már sokkal kevesebb segítséget kérsz.

Örülök, hogy betartod az órai szabályokat.

Gyakorolj többet, és még ügyesebb leszel.

Már sokáig tudsz figyelni.

Nagyon szépen, udvariasan beszélsz.

Látom, hogy szívesen segítesz a társaidnak.

Szorgalmas és illemtudó vagy.

Rendszeres gyakorlással még magabiztosabb leszel.

A nehezebb feladatokat is ügyesen megoldod.

Tisztán, szépen vezeted a füzetedet.

Ha továbbra is ilyen kitartó vagy, még jobb lesz az eredményed.

A feladatokat önállóan, ügyesen is be tudod fejezni.

Szorgalmasan, kitartóan dolgozol.

Év elején, félévkor és év végén feladatlapok segítségével mérjük a tanulók meglévő tantárgyi készségeit. Tanév közben témazáró dolgozatok, szóbeli feleletek, órai munka képezik az értékelés alapját.

A tanuló tanulmányi munkájának formái:

1.1. Diagnosztikus mérés

1.1.1. Célja: a tanulók előzetes ismereti szintjének megállapítása, helyzetfelismerés, feladat meghatározó jelleggel az adott tanulócsoportra

1.1.2. A teljesítményeket pontszámokban, illetve százalékokban kifejezve értékeljük, *nem osztályozzuk*

1.1.3. Diagnosztikus mérést valamely osztályfokra való belépéskor, tanárváltáskor, iskoláztatási szakasz határán, illetve egyéb objektív tényező hatására végzünk az adott célcsoportban

1.2. Fejlesztő mérés

1.2.1. Célja: a tanulási folyamat eredményének követése

1.2.2. Formái:

- írásbeli felelet,
- röpdolgozat,
- témaközi felmérés,
- témazáró dolgozat

1.2.3. A teljesítményeket – a tantervi követelményekkel való összehasonlítás alapján – osztályozzuk

1.2.4. A tanulási folyamat által meghatározott időben rendszeresen tervszerűen elosztott gyakorisággal végezzük

1.3. Szummatív mérés

1.3.1. Célja: az adott évfolyamon, vagy az iskoláztatás szakasz határán a tanítási – tanulási folyamat eredményének mérése

1.3.2. Szummatív mérés formái:

- év végi felmérés
- szintmérés
- képességmérés
- ismeret és tájékozottság mérése

1.3.3. A teljesítményeket a törzsanyag követelményeivel (minimum, átlagos, optimum szinthez) összehasonlítva pontokba és százalékokban kifejezett itemek szerint értékeljük.

Nem osztályozzuk. Megtervezzük az egyén és az adott populáció egészének számára a szükséges korrekciót.

Tantermen kívüli digitális oktatás

I. Néhány alapvetés, irányelv:

Mielőtt elkezdjük a tanítást az osztályteremben, a **diagnosztikus értékelést** alkalmazzuk, azaz megnézzük, hol tartanak a tanulók a tananyagban, milyen képességekkel rendelkeznek.

- tevékenységeink középpontjában továbbra is a tanulók állnak, minden lényeges körülményt figyelembe kell vennünk;
- a legfontosabb a tanulók optimális terhelése (időben és tananyagban), ezért az együttműködés a pedagógusok, a pedagógusok és családok között elengedhetetlen;
- minden tanulót figyelembe kell venni, így akinek a digitális oktatásba való bekapcsolódása nem optimális, azokhoz is a pedagógusnak kell alkalmazkodnia (ebben is fontos az együttműködés);
- figyelembe kell venni a tanulók otthoni körülményeit, ezért mérlegelni kell: milyen eszköz áll rendelkezésre, milyen segítsége van otthon a gyerekeknek, hány testvére van otthon (esetleg hány gyereknek kell otthon osztozni az eszközön), van-e internetelérés (az milyen minőségben és mennyiségben áll a tanuló, család rendelkezésére);
- a tanítás továbbra is a pedagógus dolga, a szülők ezt nem tudják helyettünk megtenni;

- minden esetben felelősek vagyunk a tanulóinkért és személyiségi jogaikért.

A kommunikáció:

A kommunikáció, illetve a digitális tanítás alapvetően a KRÉTA alkalmazásban történik. Az alsós tanulók, illetve szüleik esetében is meg lehet próbálni erre a felületre terelni a kommunikációt (a legkisebbeknél továbbra is használhatóak a megszokott csatornák). Az osztálycsoportok gazdái az osztályfőnökök, így nekik kell ellenőrizni, minden szükséges információ rendelkezésre áll-e.

A tananyag:

- A tanulnivaló kiadása nem helyettesíti a tanítást (ld. irányelvek). A feldolgozandó anyaghoz szükséges magyarázatot fűzni, és ezután olyan feladatot kiadni, amely alkalmas a gyakorlásra. Megtámogatjuk a diákokat változatos, élménydús elemekkel (képek, hangfájlok, videók).
- Az osztályoknak a tananyagot minden héten a KRÉTA alkalmazás házi feladat fülön kell eljuttatni, ha ennek elérése a szülők részéről akadályokba ütközik, akkor más kommunikációs csatornákat is megnyitunk. Ilyenek: postai úton vagy a közösségi oldalakat felhasználva érjük el a tanulókat. Szükség esetén a családsegítő, a CSÁO, a roma nemzetiségi önkormányzat és a GYEP programban részt vevő munkatársakat is be kell vonni.

Ez lehetővé teszi, hogy a családok a saját időbeosztásuk és ritmusuk alapján tudják szervezni a gyerekek életét.

- Az online órákat is a házi feladathoz kell rögzíteni.
- Egy napon 2 online óránál több nem lehet.
- Az online órák időtartama max. 20 perc lehet, (gondolnunk kell az adatforgalomra, amit ezek az alkalmak generálnak). Egy kiadott feladat határideje nem lehet kevesebb 24 óránál, de törekszünk arra, hogy a gyerekek meg tudjanak felelni az elvárásoknak.
- A tanulók számára hétvégén elvégzendő feladat nem adható, a tanulók hétvégén online jelenlétre nem kötelezhetők.

Ebben a szakaszban alkalmazzuk a digitális oktatás keretein belül is a **fejlesztő értékelést**.

A fejlesztő értékelés megvalósításának online lehetőségei:

Motivált, ösztönző légkör megteremtése az online térben:

- biztató, segítő szándékú hangnem,
- életkornak megfelelő motiváló feladatok,
- videók, animációk megtekintése, létrehozása (figyeljünk az életkori sajátosságokra)

- a tanulókat hagyjuk próbálkozni, hibázni, nem jár érte retorzió
- játékos feladatok adása
- beszélgetés a tanulóinkkal az online térben pl. videochat segítségével,
- empatikus magatartás
- kezdeti időkben gyámolítjuk, biztatjuk tanulókat

Tanulási célok, egyéni haladás

- a tanulókat és a szülőket is be kell vonni a tanulási folyamatba
- a kiadott feladatnál meghatározzuk, mi a feladat célja, mit tanulunk, mit gyakorlunk.
- az ismétlés és a megerősítés fontos.
- az egyéni haladást folyamatosan nyomon követjük

Változatos módszerek, eltérő igények

- a gyerekek előzetes tudására építünk, amit meghatároz a tanuló etnikai, kulturális, társadalmi, gazdasági háttere, neme
- adunk választható feladatokat, ahol a tanuló maga dönti el, mit old meg, pl.: különböző nehézségű feladatok
- az online tér jó lehetőséget ad a differenciálásra, egyéni képességek szerinti ütemben való haladásra.
- választható technikai megoldások
- változatos a technikai lehetőségek használata, pl. email, videóchat, messenger, stb alkalmazások.

<u>Visszacsatolás és adaptivitás</u>

- a feladatokat mindig határidő meghatározásával adjuk ki
- a beadott feladatra adunk visszajelzést (KRÉTA órai dicséret alkalmazással van erre van lehetőség,).
- lehetőség van önellenőrzésre és javításra is
- a tanuló is tudja, hogy hol tart a tanulási folyamatban
- ha sok a hiba, akkor is a tanulót önmagához viszonyítva értékeljük.

A tanítási-tanulási folyamat végén szükség van a lezáró **szummatív értékelésre**, azaz jegyet kell adnunk a tanulónak. Az osztályozásra szánt feladatoknak online is meg kell felelni bizonyos kritériumoknak. Fontos követelmény, hogy legyen objektív, megbízható és érvényes.

II. Személyes adatok védelme érdekében tett intézkedések

1. Az online értekezletek felvételének indításakor minden esetben elhangzik az erről szóló tájékoztató. Minden pedagógus tulajdonosi hozzáféréssel van a csoportjaihoz rendelve, ezért ezeknek a videóknak a letöltéséhez is hozzáférnek. Felhívjuk mindenki figyelmét arra, hogy az elkészült felvételek letöltése, továbbadása minden esetben TILOS, azt csak a zárt iskolai csoportban lehet lejátszani. Tilos továbbá ezek valós időben vagy későbbi lejátszásakor bármilyen felvétel készítése. Ezek alapján tehát:

a. a kezelt adat: a pedagógusok, tanulók arcmását (monogramját) tartalmazó videófelvétel

b. az adatkezelés célja: a tanítási-tanulási folyamat támogatása

c. az adat tárolása: a Szivárvány EGYMI zárt rendszere

d. az adatkezelés időtartama: a 2019/2020. tanév vége.

Amennyiben valamelyik szülő jelzi egyet nem értését a fentiekkel kapcsolatban, abban az esetben az adott gyerek nem vesz részt az online alkalmakon, ha korábban történt ilyen, akkor a felvétel törlése kerül vagy olyan formában szerkesztésre, hogy az adott tanuló beazonosítását ne tegye lehetővé.

2. Nagyon fontos a diákok adataival való visszaélések elkerülése. Ezért nyomatékosan felhívjuk a figyelmet arra, hogy csak olyan oldalt lehet a tanulóknak ajánlani, ahová – életkorukat tekintve – legálisan regisztrálhatnak. Minden más esetben a szülővel kell megoldani az oldalakhoz való hozzáférést.

3. A tananyagok elvégzésének ellenőrzésekor adatvédelmi szempontból aggályos képi-, hang- vagy videófelvételt bekérni. Ezért ilyet nem kérünk a szülőktől. Amennyiben a visszajelzéshez mindenképp kép, illetve hang szükséges, akkor a csevegés funkcióban videóhívással meg lehet oldani az ellenőrzést, de ezekben az esetekben, amennyiben felvétel készül, a fenti szabályok szerint kell eljárni.

Abban az esetben, ha a tanuló a közösségi levelező oldalon video alkalmazásban hangfájlban hajtja végre az adott feladatot, az adott fájlt TILOS letölteni, továbbadni.

Amennyiben a tanuló feladata valamilyen rövid videó elkészítése, akkor azon az arca ne legyen felismerhető. Ezekhez a feladatokhoz olyan alkalmazást kell választani, amelyből maga a rövidfilm nem letölthető. Ezek lejátszásakor is TILOS felvételt készíteni.

12. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

1. A házi feladat adásának elvei:

- A házi feladat a tanítási órán történtek következménye, folytatása legyen, kapcsolódjon hozzá
- A folyamatos visszajelzés elve
- Mennyisége és minősége alkalmazkodjon a tanuló tudásához
- Életkori sajátosságok figyelembevétele
- Differenciált legyen
- A tanuló önállóan el tudja készíteni
- Az otthoni felkészüléshez szükséges idő ne legyen több (átlagos képességű tanuló esetében se) 1- 1,5 óránál
- A következő tanítási órán történjék meg a házi feladat visszacsatolása (minőség ellenőrzés, értékelés)
- Szünetekre kötelező házi feladat nem adható

Célja lehet:

- A tanítási órán tanultak megszilárdítása, gyakorlása, kiegészítése
- Új anyag előkészítése
- Kiegészítő anyag megismerése, kapcsolása a kötelező anyaghoz
- Tehetséggondozás

2. Eljárásrend a házi feladat adásának szabályozására

1. Kötelező házi feladat

a). Szóbeli házi feladat

Tananyaghoz kapcsolódó:

- elnevezések – szakkifejezések
- fogalmak – összefüggések.
- szabályok – törvények,
- ismeretek, melyeket az óravázlat, illetve a tankönyv, tanár által kijelölt részei tartalmaznak

Kötelező olvasmány, melyet a magyar nyelv és irodalom tanterv évfolyamonként megjelöl.

Tananyaghoz kapcsolódó, az ismeretek elmélyítését szolgáló szemelvények, ajánlott irodalom.

Memoriterek – melyet a szaktárgyi tanterv megjelöl.

b). Írásbeli házi feladat

Tankönyv, munkafüzet, feladatgyűjtemény, iskolai füzet, tanító – tanár által kijelölt feladatainak *megoldása.*

Tananyag szerves részét képező *fogalmazások, írásbeli elemzések, gyűjtőmunkák* elkészítése.

3. Általános rendelkezések a kötelező házi feladatra vonatkozóan

- A szóbeli és írásbeli házi feladat mindenkor szervesen kapcsolódjon a tanóra anyagához, témájához.
- Célja minden esetben a tanórán szerzett ismeretek megszilárdítása, elmélyítése és a tantárgyi készségek begyakorlása legyen.
- Az írásbeli házi feladat mennyisége átlagosan fél óránál több felkészülést ne követeljen a tanulótól.
- Hétvégén (péntekről- hétfőre) a tanulóknak írásbeli házi feladatuk ne legyen.
- A házi feladatot elmulasztók tanító és a szaktanár által kidolgozott rendszerű elmarasztalásban részesülnek (fekete pont, ellenőrzőbe- naplóba történő beírás, a házi feladat pótlása stb.).
- A házi feladat ellenőrzése, megbeszélése következetes legyen a legközelebbi órán.
  Módszere lehet:
  - a tanulók önellenőrzése,
  - a tanító- tanár javítása
- Havonta minden nevelő kötelessége tanítványai füzetét, írásbeli munkáját legalább egyszer áttekinteni. Alsó tagozaton – különösen első osztályban – az eredményes készségfejlesztés érdekében heti gyakorisággal.
- Írásbeli házi feladat értékelése – tartalmi és formai szempontból - egyaránt fontos, ezt a nevelő szóban és írásban is közölheti a tanulóval.

Korrekció:

- Tartalmi és formai igénytelenség esetén a feladat újra írása.
- Hibás feladatmegoldás javítása egyéni esetben.
- Osztályt érintő általános hiba esetén újratanítás, hiányosságok pótlása.

a). Szorgalmi (házi) feladat

Minden esetben a tanuló önkéntes vállalása alapján történik.

b). Szóbeli házi feladat

- Vállalt kiselőadás a tananyaghoz kapcsolódva
- Ajánlott olvasmány – melynek jegyzékét a magyar nyelv és irodalom tanterv megjelöl évfolyamonként
- Házi és felmenő versenyekre való felkészülés

c). Írásbeli szorgalmi házi feladat

- Képességek fejlődését, tehetségek fejlesztését kibontakozását elősegítő feladatok megoldása
- Írásbeli pályamunkák készítése

4. Általános rendelkezések a szorgalmi (házi) feladatra vonatkozóan

- Szóbeli és írásbeli szorgalmi feladat a tantárgyi követelményeken felüli teljesítményt célozza. Hozzájárul a tanuló széleskörű tájékozottságához.
- Szaktanár ajánlása, motivációja alapján a tanuló önként vállalása.

a). A szorgalmi feladat mennyisége:

- a tanuló teherbírásán és kitartásán is múlik más – más elvárás lehet egyénenként
- óvakodjunk, hogy túl sok feladat megoldásával a tanuló a kedvét ne veszítse el

b). A szorgalmi feladat gyakorisága:

- a tanuló elfoglaltságát figyelembe véve történjen átlagosan havonta egy – két alkalommal adjunk, kivétel a verseny felkészülés időszaka

Pedagógiai szempontból szükséges a szorgalmi feladat megoldásához plusz tanári segítségnyújtása.

Minden esetben a szorgalmi munkát

- ellenőrizzük, értékeljük (az igazi pedagógiai értéke akkor van, ha ez a közösség előtt történik)
- az érdemi szorgalmi munkát jutalmazzuk (a tanító és a szaktanár által kidolgozott
-
- rendszerű jutalomban részesüljön.

13. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 102.§ a következőket tartalmazza:

(1) Az osztálykerettől eltérő, csoportbontással kialakított tanórai foglalkozásokról és azok résztvevőiről a pedagógus csoportnaplót vezet.

(2) A csoportnaplóban fel kell tüntetni a kiállító iskola nevét, címét, OM azonosítóját, a napló megnyitásának és lezárásának időpontját, a kiállító pedagógus és az igazgató aláírását, papíralapú nyomtatvány esetén az iskola bélyegzőjének lenyomatát is.

(3) A csoportnapló

a) a csoport megnevezését,

b) a csoportba tartozó tanulók osztályonkénti megoszlását,

c) a csoport tanulóinak megoszlását,

d) a tanulók nevét, születési helyét és idejét, osztályát, valamint hiányzásait,

e) a tanuló értékelését,

f) a megtartott foglalkozások időpontját és a tananyagot,

g) a foglalkozást tartó pedagógus aláírását tartalmazza.

A 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 103.§ a következőket tartalmazza:

(1) Az egyéb foglalkozásokról, így különösen a fakultációs foglalkozásról, a szakkörről, a sportkörről és a napköziről a pedagógus egyéb foglalkozási naplót vezet.

(2) Az egyéb foglalkozási naplóban fel kell tüntetni a kiállító iskola nevét, címét, OM azonosítóját, a napló megnyitásának és lezárásának időpontját, a kiállító pedagógus és az igazgató aláírását, papíralapú nyomtatvány esetén az iskola körbélyegzőjének lenyomatát is.

(3) Az egyéb foglalkozási napló

a) a csoport megnevezését, a foglalkozás helyét és idejét vagy időtartamát,

b) a csoportba tartozó tanulók névsorát,

c) a tanuló nevét, születési helyét és idejét, osztályát,

d) a tanuló anyjának születéskori nevét és elérhetőségét, apja vagy törvényes képviselője nevét és elérhetőségét,

e) a megtartott foglalkozások sorszámát és időpontját, a foglalkozás témáját,

f) a foglalkozást tartó pedagógus aláírását tartalmazza.

Ennek értelmében minden érintett pedagógus köteles a csoportbontásnak és egyéb foglalkozásnak megfelelő csoportnaplókat felvenni, és azokat a fenti előírásoknak megfelelően kitölteni és vezetni. A csoportnaplókból az osztálynaplókba a pedagógus hetente átvezeti az osztályzatokat, a tanulók mulasztásait és a foglalkozások tananyagát.

14. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

1. A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha a kiadott kerettantervekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesítette.
2. A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A 2-10. évfolyamokon minden tantárgyból az „elégséges” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz.
3. Ha a tanuló a 2-10. tanév végén legfeljebb két tantárgyból szerez „elégtelen” osztályzatot, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javító vizsgát tehet.
4. Ha a tanuló a 2-10. évfolyamokon a tanév végén három vagy több tantárgyból szerez „elégtelen” osztályzatot, az évfolyamot ismételni köteles.
5. Ha a tanuló az első évfolyamon első alkalommal nem tesz eleget az előírt követelményeknek, munkája előkészítő jellegűnek minősül, és tanulmányait az első évfolyamon folytatja.
6. A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie ha:
   - az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól;
   - az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse;
   - egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott;
   - magántanuló volt.
7. A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a magántanulók esetében osztályozó vizsga tantárgyai az 1.11. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata pontban található.
8. Magántanulókra vonatkozó rendelkezések megtalálhatók a Nkt-ben 20/2012 (VIII. 31.) 6. melléklet
9. Intézményünk helyi tanterve, szakmai programja az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb időt nem határoz meg.

14.1. Intézményünk tanulói részére biztosított folyamatos továbbhaladás feltételei

Értelmi fogyatékos általános iskolai tanulóink érvényes 8. osztályos bizonyítvány birtokában folytathatják tanulmányaikat intézményünk készségfejlesztő iskolájának 9. évfolyamán. A beiratkozáshoz a tanulónak rendelkeznie kell az egészségügyi alkalmasságot igazoló orvosi véleménnyel. A felvételi kérelmek teljesítése során – egyenlő megfelelés esetén – előnyben részesítjük a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat.

14.2. Egyéni továbbhaladás

A sajátos nevelési igényű tanuló részére, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján a tanuló egyéni adottságához, fejlettségéhez igazodó egyéni előrehaladású nevelés és oktatás engedélyezhető. Az engedélyben meghatározásra kerül, melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak a tanulmányi követelményeket teljesítenie. Az egyéni továbbhaladás legkésőbb a negyedik évfolyam végéig tarthat.
A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló esetében az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás a fejlesztő nevelés-oktatás teljes időtartamára engedélyezhető.

15.Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

15.1. Az iskola egészségnevelési elvei

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére.
Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra,
a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében,
a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében.
A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

15.2. Az iskola környezeti nevelési elvei és programja

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

A természetvédelmi nevelés részét képezi a gyermekek felelősségének megismerése a játszóterek, a zöld kertek, parkok megőrzésében.
A gyermekek érdeklődésének felkeltése a természetes anyagok iránt, a kertészet, a virágkötészet, a növényápolás tekintetében.
Tudatos nevelés a természetjárásra, elsősorban az erdei iskola, a nyári programokon keresztül.
A közvetlen természeti környezetben, részben filmeken keresztül megismertetni a védett állatokat és növényeket, gyakoroltatni felismerésüket, és a védelemmel kapcsolatos magatartásformákat.
A tanulók naponta élik meg az urbanizáció pozitív és negatív hatásait. Tanórákon, gyakorlatok alkalmával, konkrét tevékenységeken tanulják meg az urbanizáció káros hatásainak kivédését pl. a környezetkímélő szerek használatát, a szelektív hulladékgyűjtést, a szellőztetés, a levegőzés egészséges formáit, a kisállatok, a kedvtelésből tartott állatok gondozását, a sétáltatás szabályait.
A természet - és környezetvédelem természetesen nem korlátozódik csupán a lakóhelyre, hanem minden tanórán és nevelési szintéren az országunk és Európa értékeinek megismerése is feladatként jelentkezik.
A természet szépségeinek megismerése elválaszthatatlan a történelmi emlékek, a népcsoport, a lakóhely népszokásainak, hagyományainak ismeretétől. A szűkebb, a tágabb környezetünket, életterünket szerves egységként kezeljük ebben a személyiségfejlesztési feladatban.

A nevelés e területén elválaszthatatlan egységet képez a szintér és a tevékenység.

Kisiskoláskorban végzett tevékenységek és színterek:

* növényápolás és gondozás az osztályban, a bútorok, berendezések védelme, rendeltetésszerű használata, viselkedés a ligetben, parkokban, a játszótéren, a környezet épületei, szobrai, történelmi emlékhelyei, kirándulások, túrák, erdei iskola - erdők, vizek védelme, szelektív hulladékgyűjtés az iskolában és otthon, a papír, a hulladék textíliák hasznosítása.

Serdülők tevékenységei:

* az iskola növényeinek, díszállatainak gondozása, állattartás, növénygondozás a családban, a város és környék történelmi, irodalmi, kulturális emlékhelyeinek felkutatása, történelmi, építészeti, természeti szépségeinek megismerése, népszokások, népcsoportok hagyományai - gyűjtőmunka a családban, a lakókörzetben, a túrákon, a kirándulásokon, a természeti környezetünk állapotának ismeretei, tennivalók, viszonyulás a gondokhoz, szelektív hulladékgyűjtés alkalmazása, hulladékhasznosítás, környezetbarát szerek, anyagok ismeret, használata.

Környezeti nevelés színterei az iskolában

Tanórán:

Mindig az adott téma határozza meg a környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellegéből és a tanulók életkorától függ az adott probléma feldolgozása. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos dolgok. Nagy hangsúlyt fektetünk a tapasztalatadásra, szemléltetésre és a személyes példamutatásra. természetes anyagokkal való alkotás. hulladékból készített tárgyak. Udvari tanulás — kültéri tanórák, megfigyelések.

Nem hagyományos tanórai keretek:

Itt kell megemlíteni az intézmény és múzeumlátogatásokat, bemutatóhelyeket is. Kültéri megfigyelések, iskolakert.

Tanórán kívüli programok:

- Különböző közösségi akciókban való részvétel (szemétgyűjtés, takarítás, papírgyűjtés)
- Tanulmányi séták, kirándulások, lakókörnyezet megismerése (szűkebb- tágabb).
- Sportvetélkedők, ügyességi játékok.
- Rajzpályázatokon veszünk részt

- Iskolakertet rendszeres gondozása keretében virágok, dísz- és haszonnövények (zöldségek) is teremnek.
- Felső tagozatosoknak minden évben lehetőség szerint kerékpáros kirándulást szervezünk.
- Színház látogatások, táborok szervezésével jutalmazzuk diákjainkat
- Öko-projekt: Zöld délután

Alapelvek, célok

1). Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok:

Általános célok a környezeti nevelésben:

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének) mint létező értéknek a tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élőt és élettelent, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- A Föld egészséges folyamatainak visszaállítása, harmóniára való törekvés.
- A bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése.

Az iskola környezeti nevelési szemlélete

A környezeti nevelés az iskolai élet majdnem minden területére kiterjed. Ezért arra törekszünk, hogy gyermekeink ne elszigetelt ismeretekkel rendelkezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet és benne az embert, s tudatos környezetvédő, természetet szerető és óvó felnőttekké váljanak.

Fontosnak tartjuk a természet és az egészség kapcsolatát azt, hogy egészséges környezet nélkül nincs egészséges emberi élet sem, mivel az ember a természet része.

E szemléletnek megfelelően kívánjuk nevelni tanulóinkat.

Hosszú távú pedagógiai célok:

- az általános célokra vonatkozó értékelés, szokásrendszer megalapozása
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló környezeti nevelés
- tolarencia kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- állampolgári felelősség felébresztése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkentik azok súlyosságát

- globális összefüggések megértése
- helyzetfelismerés, ok- okozati összefüggések
- problémamegoldó képesség fejlesztése
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése

2). Konkrét célok és feladatok

- természeti – épített szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- lakóhely megismerése (értékek, gondok, megoldás)
- helyi célok: - hulladékgyűjtés
    - tantermek, iskolaudvar rendben tartása
    - madárvédelem, rovarvédelem
    - energiatakarékosság (villanyok lekapcsolása, csapok elzárása, újra hasznosítható papír használata)
    - növények, öreg fák megóvása
    - papírgyűjtés
- hagyományok védelme: család- iskola- település- nemzet szinten
- a szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel kommunikáció fejlesztése
- az egészségre káros szokások biológiai- élettani- pszichés összetevőinek megismertetése
- mindennapi testedzés, testnevelés órák, gyógytestnevelés, napközis szabadidő, óraközi szünetek, diákotthon

3. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

A környezeti nevelés komplexitását figyelembe véve a folyamat nem korlátozódhat egy- két tantárgyra (pl.~~természetismeret~~) természettudomány, hanem egységesen – minden tanórán és tanórán kívül szeretnénk ezt a szemléletet a gyerekek felé közvetíteni.

Ezért tartjuk fontosnak a tantárgyak közötti integrációt. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy tanulóink egységes képet kapjanak az őket körülvevő világról. Természetesen minden esetben meghatározó az adott tantárgy jellege, a gyerekek életkora és fejlettségi szintje.

Lehetőségeink:

- tanulmányi kirándulások, akadályversenyek, séták (termések gyűjtése),
- múzeumlátogatás, Duna- Dráva Nemzeti Park egyes területeire, könyvtár, esetleg szennyvíztelep, szeméttelep,
- versenyek,

- erdei séta,
- tanórák,
- akciók: takarítás, hulladékgyűjtés,
- tanulói pályázatok: rajz,
- jeles napok: Föld Napja, Víz világnapja, Madarak és fák napja
- iskolakert,
- ünnepségek, Advent, megemlékezések
- kézműves szakkör, gyurma szakkör, sport szakkör
- DÖK- program
- sportnap,
- előadások, Egészséges életmód,
- filmek megtekintése – napköziben vagy a diákotthonban,
- szülői értekezlet,

4. Módszerek

Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési céljainkat képesek leszünk megvalósítani. E mellett figyelembe kell vennünk tanulóink értelmi képességeit, legtöbbjük hátrányos szociokulturális környezetét, és eltérő nevelési igényeiket. Differenciált eljárásokkal, tartalmakkal és oktatásszervezési megoldásokkal, terápiákkal próbálunk alkalmazkodni tanulóink között meglévő eltérésekhez. A képességfejlesztésben nagy hangsúlyt fektetünk a közvetlen érzéki tapasztalatokra, a tárgyi cselekvéses megismerésre, a céltudatosan kiválasztott tevékenységekre.

Játékok:

- szituációs,
- memóriafejlesztő,
- érzékelést fejlesztő,
- ráhangolást segítő,
- bizalomerősítő,
- kapcsolatteremtést segítő,
- drámapedagógiai.

Terepgyakorlati módszerek:

- terepgyakorlatok,
- táborok,

- egyszerű megfigyelések,
- célzott megfigyelések.

Aktív, kreatív munkák:

- természetvédelmi és fenntartási munkák,
- madárvédelmi feladatok,
- szelektív hulladékgyűjtés,

Közösségépítés:

- csoportszervezés a környezet- egészségügyi nevelés keretében.

Művészeti kifejezés:

- vizuális művészet,
- irodalmi alkotások,
- zeneművészet,
- táncművészet,
- népművészet,
- esztétikai érzékenység fejlesztése és élmény nyújtása,
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén.

5. Taneszközök

- alapvető oktatási eszközök, szakkönyvek,
- környezetvédelmi vizsgálódásokhoz: mikroszkóp, tárgylemezek, fedőlemezek, kémcsövek, határozók, petri csészék,
- aplikációs képek,
- diaképek,
- audiovizuális és multimédiás eszközök, közösségi eszközpark — szerszámok

6. Az iskolai környezet

A példamutató iskolai környezet tényezői:

- termek, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága és esztétikus kialakítása,
- növények, bokorsávok, fűszerkert, virágoskert, virágládák és ágyás
- anyag- és energiatakarékos, környezetbarát iskolaműködtetés,
- gyalogos és kerékpáros közlekedés ösztönzése,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- minden dolgozó (pedagógus, technikai) példamutatása,
- iskolai médiumok „zöld” rovatai

A javulást szolgáló célok és feladatok:

A helyzetből adódó jellemzők	**Célok**	**Tevékenységek, feladatok**
légszennyezés	csökkentés	Zöldesítés, növények gondozása, pótlása, gyomtalanítás, elhagyott területek parlagfű mentesítése.
szemét	tiszta, egészséges környezet	szeméttárolók sűrítése, szelektív hulladék Gyűjtés, felvilágosító előadások, az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről. söprés, gyomlálás
kevés játszótér	A gyerekek mozgásigényének kielégítése.	Az iskolai játszótér felszerelésének bővítése, a meglévők karbantartása, felújítása.
az iskolabelső	tiszta, meghitt környezet	Festések, felújítások, dekoráció folyamatos felújítása, madarak, szappan WC papír a mellékhelyiségekben, gyakori szellőztetés(széndioxid), lábtörlők
energiafelhasználás	takarékos fűtés	gázkazán szabályozása, nyílászárók javítása,
vízfelhasználás	a vízfogyasztás csökkentése	víztakarékos öblítés, csapok karbantartása
csatorna	a csatorna karbantartása	biológiai lebontók alkalmazása, környezetbarát takarítószerek használata
világítás	takarékosság, természetes fény preferálása	villanyok lekapcsolása, ha szükségtelen, odafigyelés
iskolakert	tanítás, pihenés, felüdülés helye, élőhelyfejlesztés	növények gondozása, pótlása, fajátékok, madáretetők, odúk kihelyezése és gondozása, méhlegelők, rovarhotelek telepítése.
Az iskola eszközellátottsága	élményközpontúság növelése, esztétikai érzék fejlesztése, egészséges személyiség kifejlődése	TV-k, videók, számítógépek, dekorációk, falitáblák, szemléltető anyagok, digitális fényképezőgép, gáztűzhelyek, konyhai eszközök, ismeretterjesztő folyóiratok, könyvtár, médiatár, digitális táblák, faliújság, LEGO robotok

7. Kommunikáció

Iskolán belül:

- munkaértekezletek, platformcsoportok, email levelezőrendszer
- faliújság,
- DÖK gyűlés, diákok hangja
- egyéni beszélgetések,

Iskolán kívül:

- tájékoztató füzet,
- szülői értekezlet, családlátogatás
- önkormányzati nyílt ülések,
- elektronikus levelek, faxok, levelek,
- különböző napilapok, folyóiratok,
- rádió, televízió
- internet

8. Minőségfejlesztés

A környezeti nevelés eredményesen mérhető olyan egzakt módon, mint a tantárgyi tudás. A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség.

Eredményvizsgálati módszereink:

- folyamatkövető megfigyelés
- célzott megfigyelés
- helyzetfelmérés (szociometria)
- tevékenységelemzés
- egyéni és csoportos megbeszélés

Nevelői követelmények teljesítésének ellenőrzési módszerei lehetnek:

- a személyiségjellemzők és a feladatellátás minőségének megfigyelése,
- spontán és irányított személyes beszélgetések,
- írásos felmérés, kérdőíves módszer
- nevelői teljesítmény és dokumentáció elemzése

Az iskolai munkaterv minden év elején írásos formában elkészül, ami tartalmazza a környezeti nevelési feladatokat, programokat is. A fél évi és év végi nevelőtestületi értekezleten az iskolai munkaterv ezen részei is megvitatásra, illetve elfogadásra kerülnek.

Továbbképzés

Belső:

- nevelési értekezletek,
- tanfolyamok.

Külső:

- megyei, esetleg országos konferenciákon való részvétel,
- akkreditált továbbképzéseken való részvétel

16. Elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Cél: Hasznos ismeretek átadása, tanítása diákjaink részére alapvető elsősegély-nyújtási módokról, gyakorlati alkalmazásuk balesetek, sérülések esetén
Egészségtudatos magatartás kialakítása
Felelősségteljes gondolkodásmód, érzékenység embertársaink iránt
Szociális képességek fejlesztése

Célcsoport: 1-12. évfolyamon tanuló diákjaink

Helyszín: Iskolai tantermek, szaktantermek
Kollégium
Látogatás a mentőállomáson

6-12 éves korosztály részére

Helyszín: Barcsi Szivárvány EGYMI tantermek
Látogatás a mentőállomáson

Ideje: Tanév folyamán környezet órán, kapcsolódva az oktatott tananyaghoz
Testnevelés órán a balesetvédelmi oktatás keretén belül
Vizuális kultúra, ábrázolás-alakítás, ~~és~~ technika és tervezés, életvitel és gyakorlat órákon az adott munkafolyamathoz kapcsolódva
Délutáni oktató, nevelő munka keretén belül, napközi időben

Kollégiumi időben

Védőnői előadás alkalmával
A foglalkozások ajánlott témái:

Az elsősegély-nyújtás fogalma, célja, általános szabályai
Tájékozódás a baleset helyszínén, helyszínbiztosítás
Mentőhívás megtanítása
Sebellátás megtanítása, fedőkötés
Vérzéscsillapítás (orrvérzés csillapítása helyesen)
Égési sérülések típusai, ellátása
Általános tűzvédelmi ismeretek, füstmérgezés
Szén-monoxid mérgezés tünetei, teendők
Vegyszer okozta sérülések, vegyi anyagok az iskolában
Epilepsziás gyermek az iskolában, teendők
Eszméletvesztés tünetei, ellátása
Életjelenségek vizsgálata

A foglalkozások tartásában közreműködő személyek: Pedagógusok, NOKS dolgozók, Iskolavédőnő
Ápolók

12-18 éves korosztály részére

Helyszín :Szivárvány EGYMI tantermek
Látogatás a mentőállomáson

Ideje: Tanév folyamán, ~~természetismeret~~, természettudomány ~~biológia,~~ osztályfőnöki óra keretén belül
Testnevelés órán a balesetvédelmi oktatás keretén belül
~~Rajz~~ Vizuális kultúra, ábrázolás-alakítás, ~~és~~ technika és tervezés, életvitel és gyakorlat órákon az adott munkafolyamathoz kapcsolódva
Szakkör keretében, délutáni órákban, tanítási időn kívül, kollégiumi időben,védőnői előadás alkalmával.A foglalkozások ajánlott témái:

Az elsősegély-nyújtás fogalma, célja, általános szabályai
Tájékozódás a baleset helyszínén, helyszínbiztosítás, mentőhívás
Életjelenségek. Az eszméletvesztés tünetei, ellátása
Gyakorlat: keringés és légzés vizsgálata, stabil oldalfekvés tanítása
Sebek fogalma, fajtái, elsődleges sebellátás
Gyakorlat: sebellátás, alapvető kötésformák
Vérzések fajtái, ellátásuk, vérzéscsillapítás lehetőségei, artériás nyomópontok helyei és lefogásuk
A törés tünetei, fajtái, rögzítési módok
Rándulás és ficam
Teendők túlzott alkoholfogyasztás esetén
Teendők kábítószer használata esetén

Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium,
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
7570 Barcs, Széchenyi István utca 2.

A foglalkozások tartásában közreműködő személyek: Pedagógusok, Noks dolgozók, iskolavédőnő, Ápolók

17. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program véleményezése, elfogadása, jóváhagyása

A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai programját a Diákönkormányzat véleményezte, a benne foglaltakkal egyetértett és elfogadásra javasolta.
Barcs, 2026.09.15.

.....
Strublics Roland
Diákönkormányzatot segítő pedagógus

A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai programját a Szülői Szervezet véleményezte, a benne foglaltakkal egyetértett és elfogadásra javasolta.
Barcs, 2026.09.15.

.....Nagy Katalin.....
Nagy Katalin
Szülői Szervezet vezetője

A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai programját a Nevelőtestület véleményezte, a benne foglaltakat véleményezte és jóváhagyásra elfogadta.
Barcs, 2026.09.15.

Barcsi Szivárvány EGYMI * 7570 Barcs, Széchenyi István utca 2 *

.....Németh Bojtor Beáta Mária.....
Némethné Bojtor Beáta Mária
főigazgató

A Barcsi Szivárvány Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Pedagógiai programját jóváhagyom.
Barcs, 2026.09.15

Barcsi Szivárvány EGYMI * 7570 Barcs, Széchenyi István utca 2 *

.....Németh Bojtor Beáta Mária.....
Némethné Bojtor Beáta Mária
főigazgat

18. MELLÉKLETEK